Закон Бізнес

№47 (1034), 19 — 25 ЛИСТОПАДА 2011 Р. НАМ 20 РОКІВ! WWW.ZIB.COM.UA

АНОНС

ІНІЦІАТИВИ

Касацію поставили в чергу

Члени Комітету ВР з питань правосуддя підтримали законодавчі ініціативи, які забороняють оскаржувати рішення місцевих судів відразу в касаційній інстанції. > СТОР. 2

БАР'ЄР

Рекомендація з перевіркою

Рада поспілкується з кожним кандидатом на мантію, щоб виявити моральні якості. > СТОР. 5

ВІДМОВА

Адмінпосада розбрату

Через бажання стати головою суддя протягом 2,5 року не мала повноважень. > СТОР. 6

КОНФЕРЕНЦІЯ

Незалежність під кутом зору людей у мантіях

Лише кожен десятий законник упевнений, що суспільство вірить судам, а на кожного п'ятого — тиснули. > СТОР. 7

ВЛАСНІСТЬ

Підвал — для кожного

Конституційний Суд установив, що власники квартир у будинках є також співвласниками допоміжних приміщень. При цьому немає жодного значення, отримали вони житло внаслідок приватизації, чи придбали. > СТОР. 10

ПРАВА

Фінансова гарантія

Громадяни, які беруть кредити, можуть помилково чи внаслідок уведення їх в оману оплатити не потрібні їм фінансові послуги. Держава ж у свою чергу має захищати інтереси споживачів. > СТОР. 11

РЕФОРМА

ВС отримав нові повноваження

При виборі правової норми, що підлягає застосуванню в спірних правовідносинах, суд зобов'язаний ураховувати висновки Верховного Суду. > СТОР. 17

ПОДІЛ МАЙНА

Презумпція співвласності

При визначенні частки кожного з подружжя повинна враховуватися сума паєнагромадження за час перебування в шлюбі. > СТОР. 20

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ

Чого найбільше чекають українські судді й чи готові вони до зміни системи кримінальної юстиції, як відбувалося слухання «справи Ігоря Зварича» — про це й багато чого іншого читайте в інтерв'ю голови Оболонського районного суду м.Києва Ірини МАМОНТОВОЇ.

РЕЗОНАНС

Верховний захист від генерального впливу.

Судді ВС наполягають на покаранні Гаврилюка за втручання в правосуддя

> СТОР.4

СТАНДАРТИ СТАРОГО СВІТУ

Суперечливе зловживання.

Через резолюцію Європарламенту щодо України власне законодавство доведеться змінювати Великій Британії, США, Франції та Італії

ПАВЛО ГВОЗДИК,
суддя Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, голова Ради суддів загальних судів

Деякі вітчизняні політики назвали останню резолюцію Європейського парламенту стосовно України досить суперечливою: і влада, й опозиція змогли знайти в ній те, що можна було б тлумачити на свою користь. Виняток — різка й однозначна позиція у «справі Тимошенко», що не потребує роз'яснень... Та все ж спробуємо проаналізувати документ.

Важка спадщина

«Європейський парламент... засуджує обвинувальний вирок колишньому Прем'єр-міністру Юлії Тимошенко як порушення прав людини і зловживання судовою системою з метою політичного переслідування провідних опозиційних політиків України; відзначає, що закон, який був вибірково застосований до Тимошенко, успадкований від радянських часів і передбачає кримінальне переслідування за політичні рішення, тоді як стст.364 і 365 КК, котрі тепер перебувають на розгляді Верховної Ради, не відповідають стандартам ЄС і ООН» — так Європарламент оцінив ситуацію в Україні.

Статті, розкритиковані в резолюції, передбачають кримінальну відповідальність за зловживання владою або службовим становищем та перевищення влади або службових повноважень. Що ж у них політичного?

Згідно з ст.365 КК за «умисне вчинення службовою особою дій, які явно виходять за межі наданих їй прав чи повноважень, якщо вони заподіяли істотну шкоду охоронюваним законом правам та інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб» 11 жовтня 2011 року було засуджено і Ю.Тимошенко.

Зловживання (ст.364) має інший відтінок — це «умисне, з корисливих мотивів чи в інших особистих інтересах або в інтересах третіх осіб, використання службовою особою влади чи службового становища всупереч інтересам служби, якщо воно заподіяло істотну шкоду».

Чітко розмежувати зловживання і перевищення можуть, мабуть, лише юристи, що пройшли школу кримінального права на пострадянському просторі: якщо особа діє поза наданими їй повноваженнями — це перевищення, коли ж у межах повноважень, проте всупереч інтересам служби, то мова йде про зловживання. Такі нюанси важкі для застосування в західних країнах, де під зловживанням розуміється й перевищення влади. При цьому слід ураховувати те, що обговорюючи кримінально-правові теми, ми не тільки викладаємо думки різними мовами (правда, сказане все-таки перекладається і зіставляється), але й використовуємо різні кримінально-правові категорії (що таке злочин, злочинність, покарання, боротьба зі злочинністю, профілактика злочинності та запобігання, інші дефініції), які непорівнянні, і переклад їх призводить до спотвореного розуміння конкретної ситуації в різних країнах.

> Закінчення на стор.3

ГУМАНІЗАЦІЯ

Бізнес убезпечили від тюрми

РОМАН ЧИМНИЙ

Мабуть, головною темою місяця став законопроект про декриміналізацію економічних злочинів. Опозиція розраховувала з його допомогою звільнити від кримінальної відповідальності свого лідера. Експерти висловлювали припущення, що мета президентського проекту — віддати данину європейським тенденціям або зменшити наповненість місць позбавлення волі. А на вул. Банковій відзначали, що ініціатива глави держави перш за все спрямована на поліпшення інвестиційного клімату в країні та на гарантії безпеки ведення бізнесу.

Порятунок для чиновників

Напередодні голосування за закон про гуманізацію відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності (саме така уточнювальна назва в проекту №9221) представники опозиції висунули вимогу виключити з Кримінального кодексу «сталінську» ст.365, замінивши її на нову норму з уточненими ознаками складу злочину. Мету навіть не приховували: вивести з-під кримінального покарання діяння, за які була засуджена Юлія Тимошенко. Проте на таку гуманізацію більшість парламентарів не погоджувалася. Нардеп Тарас Чорновіл пояснив: «Заради однієї людини ми не маємо права виводити всіх чиновників з-під відповідальності, створювати для них презумпцію невинуватості, фактично провокуючи подальші корупційні дії».

Не подіяли й докори опозиції на адресу влади про небажання привести українське законодавство у відповідність із європейськими стандартами. За словами лідера парламентських «регіоналів» Олександра Єфремова, норма, прописана в ст.365 КК, відповідає законодавству, прийнятому в ряді європейських країн. «Ми попросили фахівців вивчити законодавство європейських і не тільки країн і можемо відзначити, що такі статті є в законодавстві США, Великої Британії, Франції та Італії», — констатував нардеп.

> Закінчення на стор.3

КАДРИ

Фінальний свисток добору

МАРИНА ЗАКАБЛУК

Два тижні тому Вища кваліфікаційна комісія суддів оголосила імена 414 потенційних володарів мантій. Вирішення долі «проблемних» кандидатів (на яких до комісії надійшли скарги від громадян) і претендентів на одну посаду, які набрали однакову кількість балів, перенесли на 14 листопада. Цього дня ВККС визначилася ще з 60 переможцями конкурсу на зайняття вакантних посад. На черзі — надання майже півтисячі рекомендацій претендентам на призначення суддею вперше.

Спірні питання

Незабаром у змаганні за мантії, яке розпочалося навесні цього року, пролунає фінальний свисток «кваліфікаційного арбітра» і переможці конкурсу приїдуть до столиці по благословення ВККС. А поки що 474 майбутні законники можуть святкувати перемогу в боротьбі за вакансії. До речі, декому ця перемога далася нелегко. Адже, крім написання тестових завдань і складання кваліфікаційного іспиту, кандидати мали витримати жорстку конкуренцію та правильно визначити суд, потрапити до якого в них було більше шансів.

> Закінчення на стор.6

2 Новини і коментарі
4 Від першої особи
5 Судова влада
8 Фотофакт
10 Законодавча влада
12 Судова практика
14 Іменем закону
15 Міжнародне право
16 Weekend
17 Документ

61018
ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
Оформити передплату на газету «Закон Бізнес» можна в будь-якому відділенні зв'язку України

ЦІНА ДОГОВІРНА
4 820105 830014

ВІТАЄМО!

МИКОЛА КАТЕРИНЧУК
19 листопада, 44 роки

Заступник голови Комітету ВР з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики, представник фракції блоку «НУНС», народний депутат IV—VI скликань.

КАТЕРИНА ЛУК'ЯНОВА
19 листопада

Голова підкомітету Комітету ВР з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, представниця фракції блоку «НУНС», народний депутат VI скликання.

АНДРІЙ НАЙДЬОНОВ
19 листопада, 33 роки

Секретар Комітету ВР з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, представник фракції КПУ, народний депутат VI скликання.

РОМАН ЗВАРИЧ
20 листопада, 58 років

Голова підкомітету Комітету ВР з питань правової політики, представник фракції блоку «НУНС», народний депутат III—VI скликань.

ВІТАЛІЙ КАЛЮЖНИЙ
20 листопада, 32 роки

Член Комітету ВР з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики, представник фракції Партії регіонів, народний депутат V та VI скликань.

ВОЛОДИМИР МАКІЄНКО
21 листопада, 56 років

Член Комітету ВР з питань національної безпеки і оборони, представник фракції БЮТ — «Батьківщина», народний депутат V та VI скликань.

ВОЛОДИМИР ЯРОЩУК
21 листопада, 42 роки

Голова підкомітету Комітету ВР з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, представник фракції Партії регіонів, народний депутат V та VI скликань.

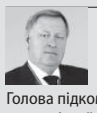

ВАЛЕНТИН ЛАНДИК
22 листопада, 65 років

Голова підкомітету Комітету ВР з питань економічної політики, представник фракції Партії регіонів, народний депутат II та IV—VI скликань.

ЄВГЕН ШАГО
23 листопада, 70 років

Голова підкомітету Комітету ВР з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, представник фракції БЮТ — «Батьківщина», народний депутат V та VI скликань.

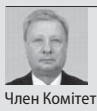

ВАЛЕРІЙ КРАЙНІЙ
24 листопада, 63 роки

Член Комітету ВР з питань промислової і регуляторної політики та підприємництва, представник фракції БЮТ — «Батьківщина», народний депутат VI скликання.

АНАТОЛІЙ БЛИЗНЮК
24 листопада, 63 роки

Міністр регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства.

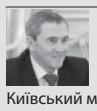

ЛЕОНІД ЧЕРНОВЕЦЬКИЙ
25 листопада, 60 років

Київський міський голова, народний депутат II—IV скликань, заслужений юрист України, почесний працівник прокуратури.

ВІЗИТ

Польський вектор у туманній перспективі

МАРИНА БОЙКО

Візиту Президента Віктора Януковича в Польщу міг завадити густий туман. Але глава держави, дочекавшись зміни погодних умов і дозволу на посадку у Вроцлаві, все-таки прибув до сусідньої країни. Там Віктор Федорович обговорив євроінтеграційні перспективи України.

Незважаючи на капризи природи, В.Янукович усе-таки прилетів у Польщу.

Вранці 15 листопада В.Янукович мав вилетіти з Києва на зустріч із президентами Польщі та ФРН. Разом з Броніславом Коморовським і Кристіаном Вульфом Президент планував узяти участь у святкуванні 200-річчя Вроцлавського університету. Однак капризи природи — туман над Вроцлавом — перешкодили Віктору Федоровичу вчасно потрапити на заплановані заходи.

«Ми зустрінемося з Януковичем, коли впаде туман, і думаю, що з України спаде туман», — припустив К.Вульф, виступаючи на урочистостях. Б.Коморовський також висловив надію, що туман розсіється й український Президент прилетить у Польщу, «оскільки ця подія (день народження університету. — **Авт.**) важлива для трьох країн, яких об'єднує це місце».

Вроцлавський університет насправді тісно пов'язаний з Україною. Після Другої світової війни його викладацький склад був сформований з поляків — наукових діячів Львівського університету. Сьогодні у Вроцлавському університеті навчаються українські студенти, у нього налагоджені партнерські відносини з Львівським національним університетом ім. І.Франка.

У другій половині дня Вроцлав усе-таки дав дозвіл на приземлення лайнера українського гаранта. Хоча Віктор Федорович прилетів уже під кінець урочистостей, він ще встиг зустрітись і поговорити віч-на-віч із двома президентами. В основному обговорювалися питання євроінтеграції та перспективи підписання угоди про асоціацію між Україною та Євросоюзом. А оскільки Польща до кінця року головує в ЄС, а значить, у першу чергу потрібно здобути її прихильність, В.Янукович ніяк не міг пропустити цю зустріч.

До того ж, імовірно, до проведення саміту Україна — ЄС, який відбудеться в грудні цього року, глави держав не зможуть зустрітися. А до цього заходу терміново потрібно залагодити деякі давно назрілі євроінтеграційні питання.

«Я поінформував президентів про те, що переговори (про асоціацію. — **Авт.**) закінчилися фактично 11 листопада цього року і залишилися політичні питання. Головне з них — формулювання розділу про перспективи вступу України до ЄС», — підкреслив В.Янукович. Також він додав, що закладені в тексті угоди формулювання матимуть значення під час ратифікації цього документа країнами ЄС. «Тому нам дуже важливо на двосторонньому рівні також досягти розуміння того, яким чином ця перспектива буде відображена в угоді, на що погодяться країни Євросоюзу», — відзначив Віктор Федорович.

Після публічної зустрічі В.Янукович і Б.Коморовський поговорили тет-а-тет, а ввечері 15 листопада український гарант уже вилетів до Києва. Наступного дня глава держави займався зовсім іншими питаннями: приймав вірчі грамоти від 15 послів іноземних держав, апостольського нунція (представника папи римського) і відкривав нові перспективи для України. Адже якщо угода про асоціацію між Україною та ЄС буде підписана, доведеться орієнтуватися на розвиток відносин з іншими країнами, міжнародними організаціями.

ДУМКИ ПОЛІТОЛОГІВ

Чи вдалося Януковичу заручитися підтримкою Польщі?

ВІКТОР НЕБОЖЕНКО:

— Це тільки початок переговорного процесу. Абсолютно несподівано ми дізнаємося про нові поїздки Президента до Варшави, котрі не були заплановані. Польща, що зараз представляє європейську точку зору в переговорах з Україною, ще контактуватиме з Віктором Януковичем.

ТАРАС БЕРЕЗОВЕЦЬ:

— Що означає «вдалося»? Польща завжди підтримувала європейську стремління України. Поляки будуть з нами до кінця, чого не скажеш про французів, німців і британців. Варшава підтримуватиме Київ, адже це питання престижу і дипломатії. Вона доклала до цього багато зусиль і хоче записати підписання Україною угоди у свій актив, як перемогу власної дипломатії.

ІНІЦІАТИВИ

Касацію поставили в чергу.

Нардепи проти звернень до ВСС в обхід апеляційного суду

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Члени Комітету ВР з питань правосуддя підтримали законодавчі ініціативи, які забороняють оскаржувати рішення місцевих судів у кримінальних справах відразу в касаційній інстанції. Зміни мають розвантажити роботу Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ та дозволити громадянам ефективніше захищати свої права.

На засіданні комітету нардепи розглянули лише один законопроект, який готувався до другого читання, — «Про граничний розмір компенсації витрат на правову допомогу» (№8393). Передбачено, що в цивільних та адміністративних справах він не може перевищувати 40% мінімальної заробітної плати за годину участі особи, котра надавала правову допомогу. Щодо цього проекту було кілька поправок, але нардепи досить швидко розібралися з ними, вирішивши, які слід урахувати.

Після цього члени парламентського підрозділу зайнялися проектами, які ще не виносилися до сесійної зали. До кожного з них, як завжди, вже було підготовлено проект рішення, але в жодному випадку думка комітетників не збіглася з підготовленим висновком.

Так, очікувалося, що законопроект «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України» (№8578) рекомендують відправити на доопрацювання. Ним передбачалося прописати оскарження рішень місцевих судів спочатку в апеляційній інстанції, а вже потім — у касаційній. Ініціатори нововведень — народні депутати Іван Вернидубов і Дмитро Притика — наголошували, що зміни в повному обсязі дозволять реалізувати право особи на перегляд рішень. На сьогодні ж прокуратура досить часто подає касаційні скарги, не подавши перед тим апеляцій. Таким чином, новації мали б не тільки дати громадянам додаткові гарантії, а й розвантажити роботу ВСС.

Велику кількість зауважень до проекту висловило науково-експертне управління ВР, і для того, щоб отримати схвальний висновок комітету, Д.Притиці довелося використати весь свій авторитет і пояснити необхідність змін. «Ми пропонуємо вставити інстанційність, яка вже є в усіх інших процесуальних кодексах. Апеляція повинна бути обов'язковою, тим паче, вона ближча для людей, які оскаржують рішення», — пояснив свою позицію нарде п.

Разом з тим Д.Притика не став заперечувати, що документ має недоліки і його необхідно доопрацьовувати, але, за словами парламентаря, провести роботу над помилками можна вже до другого читання. Врешті члени комітету погодилися рекомендувати парламенту прийняти проект за основу.

Заступнику голови Вищого спеціалізованого суду Станіславу Міщенку (зліва) вдалось відстояти законопроект, який розвантажить ВСС.

Інша доля чекала законопроект «Про внесення змін до статті 98 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (№9273), який було рекомендовано прийняти. Автори новацій звернули увагу на ту обставину, що відповідно до чинного законодавства заробітна плата членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів виплачується виходячи з окладів з посадами, які обіймають ці особи в органах, з яких вони відряджені. На практиці ж трапляються випадки, коли член комісії не має основного місця роботи. Ініціатори змін пропонували, щоб у такому разі він отримував середню заробітну плату серед членів ВККС.

Нардепи погодилися, що проблема актуальна, двоє «кваліфікаційників» уже зіткнулися з нею. Проте сам текст проекту викликав певні нарікання, його, переконані члени комітету, ще треба доопрацьовувати.

ІНФОРМАЦІЯ

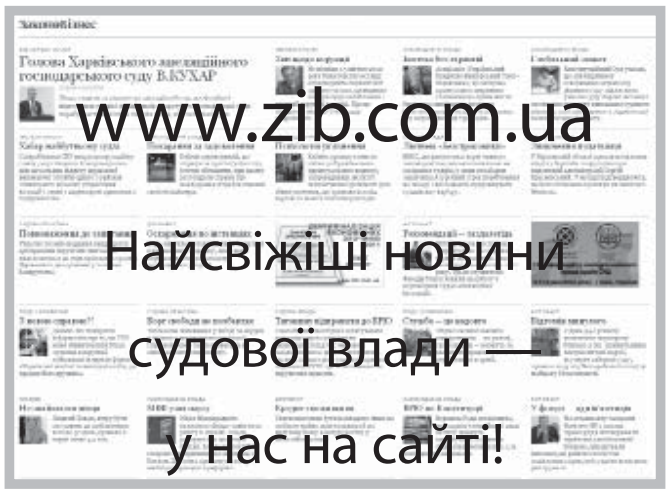

НА МІСЦІ ЗЛОЧИНУ

Прибуткова митниця

У Волинській області співробітники СБУ спільно з підрозділом внутрішньої безпеки Державної митної служби викрили протиправну діяльність службовців поста «Луцьк» Ягодинської митниці, котрі систематично брали хабарі із суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за прискорення митного оформлення вантажів.

За інформацією прес-служби СБУ, 14 листопада на завершальному етапі спецоперації правоохоронці затримали на місці злочину групу працівників митного поста «Луцьк» відразу після того, як вони отримали черговий хабар від представника комерційної структури й передали гроші своєму керівнику. Серед затриманих — начальник поста «Луцьк», його заступник, начальник сектору й кілька інспекторів Державної митної служби.

СБУ встановила, що на посту «Луцьк» Ягодинської митниці діяла вертикальна корупційна схема. За день керівники й інспектори митного поста незаконно отримували в середньому від 20 тис. до 30 тис. грн.

Під час обшуків у службових кабінетах та житлі затриманих правоохоронці вилучили $150 тис. і майже 30 тис. грн., незаконно отриманих за кілька останніх днів від суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Купюри були загорнуті в папір, на якому вказувалася назва фірми, сума хабара і прізвище працівника митного поста, що отримував гроші. Також вилучено записники, в яких вели облік зібраних митними інспекторами хабарів.

Як підкреслили в СБУ, понад 10 працівників митного поста дали свідчення, що начальники примушували їх вимагати від суб'єктів ЗЕД хабарі, причому 70% коштів передавали безпосередньо керівництву поста.

За матеріалами СБУ відділом з розслідування злочинів щодо корупційних діянь ГПУ порушено кримінальну справу за ознаками злочину, передбаченого ч.3 ст.368 КК («Одержання хабара»).

ГУМАНІЗАЦІЯ

Бізнес убезпечили від тюрми.

Парламент погодився з Президентом, що підприємців краще карати гривною, а не строком

› Закінчення, початок на стор.1

Утім, і сама «сталінська» стаття, за якою засудили Ю.Тимошенко, з'явилася в Кримінальному кодексі не так уже й давно — у 2001 році. Причому за підтримки фракції БЮТ, зокрема Олександра Турчинова.

Крім того, до останнього часу опозиція вважала ст.365 КК важливим елементом у боротьбі з корупцією. Не так давно, в серпні цього року, представниця ВО «Батьківщина» Наталія Королевська запропонувала проект №9065, який посилював кримінальну відповідальність за перевищення влади і службових повноважень для «ефективнішого забезпечення захисту громадян, суб'єктів господарювання і держави від злочинних корупційних діянь службових осіб, для запобігання втратам держави і суспільства від дій правопорушників, забезпечення зниження рівня корупції в державі та підвищення ефективності боротьби із цим ганебним явищем». Правда, незабаром проект був відкликаний.

Загалом, попри черговий демарш опозиціонерів, котрі звинуватили своїх колег у відмові від європейських цінностей (мабуть, малася на увазі погроза Європарламенту закрити перед Україною двері, якщо Ю.Тимошенко залишиться за гратами), Верховна Рада затвердила президентську ініціативу без особливих коригувань.

Право вибору… покарання

За оцінками експертів, новий закон навіть прогресивніший, ніж у деяких європейських країнах. Основна його мета, на чому наголошував глава держави, — надати в нашій країні як великому, так і малому бізнесу нові гарантії безпеки. Нехай навіть частково і на шкоду інтересам правоохоронної системи. Але головне: після набуття чинності змінами до КК на свободу вийдуть особи, котрі не є соціально небезпечними, тобто які не скоїли злочинів проти життя і здоров'я громадян, проти державних інтересів.

Якщо проаналізувати зміст закону, то він передбачає зміни до Кримінально-процесуального, Кримінального, Митного кодексів, а також до Кодексу про адміністративні правопорушення. У цілому, за задумом його розробників, цей документ повинен зробити неможливим навіть узяття під варту підприємця, проти якого порушено кримінальну справу. Замість такого, традиційного, запобіжного (зі всіма наслідками для заарештованого) заходу слідчі органи будуть змушені ретельніше готувати матеріали обвинувачення, щоб обгрунтувати розмір застави, яка може бути призначена судом як основний запобіжний захід. І в цьому — один з важливих плюсів декриміналізації економічних злочинів.

За новим законом буде значно менше підстав для «маски-шоу».

Власне, не зовсім коректно називати нововведення декриміналізацією злочинів, оскільки основний акцент зроблено на заміні покарання у вигляді позбавлення волі на штрафні санкції. Проте, наприклад, щоб не порушувати міжнародних зобов'язань України, таке діяння, як ухилення від сплати податків, залишиться кримінально караним. Але змінюється санкція: замість позбавлення волі — штраф. Причому підприємець зобов'язаний буде за цивільним позовом відшкодувати завдані бюджету збитки, а розмір штрафу не зможе бути меншим від розміру таких збитків. Тобто, по суті, штраф стягуватиметься не менш ніж у подвійному розмірі заподіяних збитків.

Крім того, такий громадянин уважатиметься судимим (зі всіма обмеженнями), що змусить задуматися, чи варто скоювати злочин повторно: за рецидив і покарання інше. Причому скарбниця отримає недоїмку за податками і не витрачатиметься на тримання злочинця в місцях позбавлення волі. Зрозуміло, якщо сам підсудний не вирішить, що краще відсидіти строк, ніж заплатити штраф. Але право вибору буде все ж таки за правопорушником.

Порушник платить двічі

На думку експертів, дія цього закону також допоможе зменшити корупцію в контрольних і судових органах. Крім того, податкова міліція позбавляється можливості затримувати підозрюваного, щоб чинити тиск на нього і на його бізнес. А підприємець, унісши заставу, залишиться на волі та зможе якісно готуватися до захисту. Правда, є деякі обмеження: він зобов'язаний з'явитися на перший виклик слідчого і здати закордонний паспорт.

Якщо ж яке-небудь із цих зобов'язань буде порушено, суд зможе змінити запобіжний захід. При цьому обвинувачений дістане можливість довести, що причина, наприклад, нез'явлення на допит була поважною. Якщо його аргументи не вважатимуть вартими уваги, сума застави буде перерахована до державного бюджету, а обвинуваченому оберуть новий запобіжний захід. Причому це знову може бути застава! Оскільки ідеологія закону зводиться до того, що набагато краще карати фінансово за порушення процесуальних обов'язків, а не тримати людину під вартою, марнуючи державні кошти.

У свою чергу обвинуваченому немає сенсу платити і втрачати заставу. Набагато простіше визнати провину, відшкодувати збитки і заплатити штраф. Тому, впевнені експерти, застава стимулюватиме виконання всіх процесуальних обов'язків.

Та й слідчі не зможуть самостійно приймати рішення про затримання підозрюваного, встановлювати розмір застави, а точніше, клопотати про взяття людини під варту. Тим більше що на практиці й суди частково пов'язані тим, що обвинувачений уже перебуває під вартою, а значить, його виправдання спричинить додаткові витрати бюджету на відшкодування. Тому, на думку фахівців, новий закон може істотно підвищити відсоток виправдувальних вироків у справах про економічні злочини.

Правда, висловлюються сумніви щодо можливості на етапі досудового слідства обгрунтувати розмір заподіяних збитків, аби суд міг установити розмір застави відповідно до вимог закону. Оскільки процедура передбачає змагальність сторін, обвинувачений зможе навести контраргументи щодо розрахунків, а згідно із загальним принципом будь-який сумнів суд повинен тлумачити на його користь. Тому органам слідства доведеться докласти максимум інтелектуальних зусиль, щоб справа не розвалилася в суді вже на цьому етапі. Інакше, очевидно, виконана ними робота втратить сенс.

Зате завдяки нововведенням у підприємців з'являться всі підстави не боятися того, що в один непрекрасний день вони стануть прямими учасниками чергового «маски-шоу». І вже цей факт дозволить їм позитивно оцінити такий гуманний жест із боку держави.

Що ж до Ю.Тимошенко, через яку її соратники не захотіли голосувати за президентський проект, то для неї особисто такого роду гуманізація була б неприйнятна: ні визнавати свою провину, ні тим більше відшкодовувати збитки в подвійному розмірі (а це понад 1,5 млрд грн.) за вже винесеним вироком, аби вийти на волю, вона й не збиралась. Однак і розраховувати на те, що парламент прийме закон про імунітет від кримінального переслідування для їхнього Прем'єра або міністра, навряд чи варто. Щоб гуманність не перетворилася на вседозволеність, вона все ж таки не повинна виходити за межі розумного.

РЕЗОНАНС

Забудькуватий свідок

Суд у «справі Юрія Луценка» продовжував допит свідків, викликаних за клопотанням обвинувача. Останнім був допитаний колишній водій екс-міністра Костянтин Сидоренко. Він виявив дивну забудькуватість і не зміг відповісти на елементарні запитання. Прокуратура вже прокоментувала поведінку свідка.

Під час допиту в суді К.Сидоренко повідомив, що спочатку у 2005 році був водієм машини супроводу міністра Ю.Луценка, а вже потім став водієм основної машини міністра, змінивши водія Юхименка. Свідок додав, що Леонід Приступлюк був водієм основної машини міністра, а пізніше став і його помічником. «Він в основному возив міністра, я був у черговому режимі», — додав К.Сидоренко, а також повідомив, що після призначення Л.Приступлюка помічником міністра виконував паперову роботу, «працював з документами, збирав листи і заяви громадян», виконував обов'язки водія міністра. Проте на більшість запитань свідок відповідав: «Не пам'ятаю».

Прокурор Дмитро Лобань прокоментував поведінку К.Сидоренка. «Свідок не зміг відповісти на елементарні запитання, і, з моєї точки зору, така його забудькуватість має бути пояснена. На стадії досудового слідства цей свідок однозначно казав, що він, К.Сидоренко, виконував функції водія Луценка та його дружини і навіть після звільнення Луценка з займаної посади продовжував возити родину на автомобілі Toyota Land Cruiser, який належав Ірині Луценко.

Сьогодні на окремі запитання сторони обвинувачення свідок повідомляв лише одне: «Я не пам'ятаю». Причому з його позиції виходило, що свідок не пам'ятає очевидні речі. Не пам'ятає, чим він займався протягом кількох років, яку посаду обіймав та інше. Хоча після постановки додаткових запитань він усе ж таки констатує той факт, що Л.Приступлюк виконував тільки функції водія міністра, а будь-яких функцій працівника, зокрема й департаменту оперативної служби, він не виконував».

КОРИСЛИВІ МОТИВИ

Лікаря Пі затримали

Міліція затримала в Києві «нейрохірурга» Андрія Слюсарчука, відомого також, як Лікар Пі. Його обвинувачують у використанні підробних документів і шахрайстві.

За словами начальника прес-служби Міністерства внутрішніх справ Вікторії Кушнір, оскільки проти А.Слюсарчука було порушено кримінальну справу за ст.358 КК («Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, їх збут, використання підроблених документів»), а він не з'являвся на допити, то міліція застосувала до нього привід для проведення подальших слідчих дій. В.Кушнір розповіла, що правоохоронці доставили А.Слюсарчука у Львів, оскільки справу розслідує Головне управління МВС у Львівській області.

За інформацією львівського видання «Експрес», яке проводило власне розслідування, стосовно А.Слюсарчука порушено ще одну кримінальну справу — за статтею «Шахрайство». Як повідомляє газета, «професор» учився в ПТУ, а не в медінститутах Росії та України і займався медичною практикою, не маючи спеціальної освіти.

Редакція з'ясувала, що у Вінницькому медінституті А.Слюсарчук ніколи не вчився. Тепер правоохоронці перевіряють, чи видавав йому диплом Московський медуніверситет. Як твердив А.Слюсарчук, тоді він ще був неповнолітнім.

Також повідомляється, що раніше Лікар Пі вже перебував на підписці про невиїзд. Першу кримінальну справу проти нього порушили в 1996 році. Тоді львівські слідчі інкримінували А.Слюсарчуку шахрайство, але це справа, як і інші подібні, до суду так і не дійшла.

Нагадаємо, що А.Слюсарчук неодноразово демонстрував свої неймовірні здібності. Наприклад, він зумів за 7 с помножити в голові два 30-значних числа, зміг запам'ятати рекордні 30 млн знаків числа Пі, за що й отримав прізвисько Лікар Пі. За словами А.Слюсарчука, він знає напам'ять 20 тис. книг і може по пам'яті прочитати будь-яку сторінку будь-якої із цих книг.

СТАНДАРТИ СТАРОГО СВІТУ

Суперечливе зловживання.

Через резолюцію Європарламенту щодо України власне законодавство доведеться змінювати Великій Британії, США, Франції та Італії

› Закінчення, початок на стор.1

З євростандартами погано і в Старому світі, і за океаном

Так, у Великій Британії порушення публічною службовою особою її обов'язків є окремою групою службових злочинів, виписаних у гл.7 т.11(1) зводу законів Англії Гелсбері. Поміж іншим, сюди відносять і зловживання владою, і порушення довіри, й обман (недбалість) при виконанні обов'язків. Під зловживанням владою розуміється всякий утиск із боку посадовця. Цей злочин полягає в незаконних діях службовця під час виконання або під виглядом виконання ним своїх обов'язків. Складовими правопорушення є заподіяння невмотивованих тілесних ушкоджень, позбавлення волі та приниження.

Одним з видів зловживання є втрата довіри або обман у справі, що зачіпає публічні інтереси, навіть якщо схожі дії між приватними особами тягнуть за собою тільки цивільно-правову відповідальність. Злочином уважається і явно недбале виконання посадовою особою обов'язків, покладених на неї законом або загальним правом, якщо відсутні розумні вибачення або виправдання.

У кримінальному кодексі Франції службовим зловживанням присвячено значну кількість статей. Вони навіть діляться на три групи: зловживання владою, що посягають на порядок управління; зловживання владою, здійснені проти приватних осіб; порушення службових обов'язків (стст.432^{10}—432^{16}). Наприклад, ст.432^{1} французького КК передбачено відповідальність за дії, скоєні будь-якою особою, що має публічну владу та виконує свої повноваження, виражене у вжитті заходів, спрямованих на перешкоду виконанню закону.

Згідно з ст.432^{11} злочином уважається діяння, вчинене будь-якою особою, що має публічну владу, виражене в здирництві або прийнятті без законних на те підстав у будь-який час, прямо чи опосередковано підношень, подарунків, презентів або інших переваг... для зловживання своїм впливом, дійсним чи удаваним, з метою отримання від державного органу влади або управління нагород, посади, вигідних операцій або будь-якого іншого сприятливого рішення.

Італійський кримінальний кодекс також містить розділ, присвячений посадовим злочинам. До таких, зокрема, віднесено і зловживання службовим становищем. Згідно з ст.323 покаранню підлягає посадова особа, яка з метою отримання для себе або третіх осіб незаконних вигод чи з метою заподіяння незаконного збитку іншим особам зловживає своїм службовим становищем. Крім цього, в 1990 році глава КК Італії про посадові злочини була доповнена ст.316^{2} («Розтрата, що завдала збитків державі»). Суб'єктом діяння є не лише посадова, а й будь-яка інша особа, котра зловжила державними коштами.

У США злочинам і кримінальному процесу присвячений розд.18 зводу законів. Відповідальність за зловживання службовим становищем передбачена підрозділами 11, 93 цього розділу. Сюди, зокрема, належать заняття, несумісні з основними посадовими обов'язками (§§204, 205), діяльність чиновників, спрямована на збагачення за рахунок державних коштів, неправомірне використання інформації (§§1901, 1902). Так, кримінальну відповідальність нестиме той посадовець, службова або будь-яка особа, що діє від імені США, департаментів або представництв, якщо вона через власне становище або посаду, володіючи будь-якою інформацією, що має значення для торгівлі США і ринкової діяльності, свідомо і без відповідних повноважень передає її прямо або опосередковано особі, яка відповідно до закону або посадової інструкції не повинна отримувати таку інформацію, а також поза офіційними каналами спекулює продукцією.

Прикладів застосування цих норм у названих країнах більш ніж досить, серед підсудних є й провідні політики цих держав, і найвищі посадові особи, і колишні високопоставлені чиновники.

Коли питання стало руба

Про недоліки вітчизняного кримінального права заговорили тоді, коли процес над Ю.Тимошенко вийшов на фінішну пряму. До цього стст.364 і 365 КК не те, щоб органічно вписувалися в законодавство, а навіть у дечому були недостатньо гарні, в основному — через м'якість покарання.

Законопроект від опозиції, зареєстрований у Верховній Раді під №9065, пропонував навіть посилити відповідальність за службові злочини (в тому числі й за дії, передбачені «неєвропейськими» статтями). Такі заходи, на думку автора законодавчої ініціативи Наталії Королевської, були необхідними для «ефективнішого забезпечення захисту громадян, суб'єктів господарювання і держави від злочинних корупційних дій службових осіб, запобігання втратам держави і суспільства від дій правопорушників, забезпечення зниження рівня корупції в державі та підвищення ефективності боротьби із цим ганебним явищем». Однак 4 листопада питання втратило актуальність, і законопроект був відкликаний.

У протилежному за змістом до попереднього проекті закону №9075 (автори — народні депутати Віктор Швець та Іван Кириленко) запропоновано вдосконалити окремі положення законодавства шляхом вилучення з Кримінального кодексу ст.365. Наслідком ухвалення такого документа стало б закриття всіх справ, порушених за цією статтею (за відсутністю складу злочину), а також звільнення від покарання осіб, засуджених за перевищення влади і службових повноважень.

Як уже наголошувалося в деяких ЗМІ, під декриміналізацію потрапили б, наприклад, такі дії чиновників, як підписання правового акта з перевищенням повноважень, вирішення земельних питань за наявності спору щодо меж населених пунктів, евакуація транспортних засобів за відсутності законних підстав і т.п. На сьогодні саме кримінальна відповідальність зупиняє службових осіб на шляху до здійснення таких незаконних дій. Адже трудова і цивільно-правова відповідальність у вигляді відшкодування завданих збитків за ухвалені рішення і заподіяння третім особам шкоди на практиці трапляється нечасто. Та й добитися виконання рішення суду від чиновника нині доволі важко («Дзеркало тижня»).

Саме тому твердження авторів, що перевищення влади або службових повноважень не містить самостійного складу злочину («як правило, шляхом перевищення... скоюються інші злочини») не є цілком обгрунтованим. Дійсно, статей, які тією чи іншою мірою перетинаються, в кодексі досить багато. Але якщо діяти згідно із запропонованою логікою (до речі, частково виправданою), то особливу частину кримінального закону можна звести до десяти заповідей, які охоплюють усі склади злочинів, що існують сьогодні.

Ще один варіант вирішення раптово виниклої проблеми міститься в проекті №9157 В'ячеслава Кириленка і Володимира Мойсика. Щоб звільнити екс-прем'єра від відповідальності та покарання, депутати запропонували не вважати членів Кабміну службовими особами в розумінні цього терміну Кримінальним кодексом. Проте неоднозначні правові наслідки такої ініціативи не дозволили включити цей документ до порядку денного парламентської сесії (проект не підтримали навіть окремі депутати від опозиції).

Таким чином, спроби перекроїти законодавство під одну людину ні до чого доброго привести не можуть: замість декларованого забезпечення дотримання прав і законних інтересів громадян ми отримаємо зворотний ефект у вигляді безкарності всіх нечистих на руку чиновників. Безумовно, реформування кримінального права України необхідне, проте це тривалий процес, що вимагає зваженого, грунтовного та системного підходу і, крім усього іншого, врахування української правозастосовної практики. Залучення ж європейських інституцій як арбітрів з формальним підходом до аналізу особливостей і традицій національного кримінальною права призводить до несподіваного висновку про необхідність приведення законодавства європейських країн у відповідність із стандартами ЄС і ООН, щоб Європарламент не виступав у ролі унтер-офіцерської вдови.

РЕЗОНАНС

Верховний захист від генерального впливу.

Судді ВС наполягають на покаранні Гаврилюка за втручання в правосуддя

ЛЕВ СЕМИШОЦЬКИЙ

Висловлювання заступника Генерального прокурора Михайла Гаврилюка щодо незаконності перегляду суддями Верховного Суду низки кримінальних справ та можливості звільнення людей у червоних мантіях за порушення присяги не залишили байдужими суддів ВС. На зборах минулого понеділка вони ухвалили відразу 3 звернення: до Генерального прокурора, Вищої ради юстиції та Ради суддів України, в яких наголосили на неприпустимості подібних оцінок судових рішень. Хоча судді ВС прямо не вказують на те, якою має бути відповідальність за порушення присяги члена ВРЮ та Дисциплінарного статуту прокуратури, «мотивувальна частина» звернень підказує, що на менше, ніж звільнення з посади М.Гаврилюка (принаймні як члена Ради), судді ВС не розраховують.

У 2009 році члени Судової палати в кримінальних справах ВС і гадки не мали, що згодом Генпрокуратура звинуватить їх у порушенні присяги через задоволення, між іншим, її ж подань.

Непрокурорська етика

Як повідомили «ЗіБ» у прес-службі ВС, 14 листопада на зборах судді цієї установи заслухали питання «про ситуацію, що склалась у зв'язку з поширенням заступником Генерального прокурора М.Гаврилюком інформації щодо порушення суддями Верховного Суду присяги судді під час розгляду окремих кримінальних справ». Суддя ВС Петро Пилипчук поінформував колег про правові аспекти перегляду рішень, які згадував під час брифінгу заступник Генпрокурора («ЗіБ» докладно розповідав про це в попередньому числі). Після обговорення було схвалено 3 окремих звернення до Генпрокурора, Вищої ради юстиції та Ради суддів України з проханням «ужити передбачених законом заходів до забезпечення незалежності суддів Верховного Суду».

У цих документах судді ВС нагадали про особливий порядок і підстави притягнення їх до дисциплінарної відповідальності. Адже згідно з ч.2 ст.83 закону «Про судоустрій і статус суддів» навіть скасування або зміна судового рішення не може слугувати підставою для дисциплінарної відповідальності судді, який брав участь у його ухваленні, крім випадків умисного порушення норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків. Також судді ВС апелюють до рекомендації CM/Rec (2010)12 Комітету міністрів Ради Європи щодо суддів, ухваленої 17 листопада 2010 року. У ній наголошується, що «тлумачення закону, оцінювання фактів та доказів, які здійснюють судді для вирішення справи, не повинні бути приводом для цивільної або дисциплінарної відповідальності, за винятком випадків злочинного наміру або грубої недбалості».

І хоча Конституція гарантує кожному право на вільне вираження своїх поглядів та переконань, воно може обмежуватися в інтересах підтримання авторитету й неупередженості правосуддя. Аналогічними є і європейські стандарти: згідно з тією ж рекомендацією CM/Rec (2010)12 (п.18), «коментуючи рішення судів, виконавча та законодавча влада мають уникати критики, яка може підірвати незалежність судової влади або довіру суспільства до неї. Їм також слід уникати дій, які можуть поставити під сумнів їхнє бажання виконувати рішення суддів, за винятком випадків, коли вони мають намір подати апеляцію».

Натомість, як констатується у зверненні на адресу Генерального прокурора Віктора Пшонки, «практичні кроки деяких керівників ГПУ не завжди відповідають вимогам Конституції, законів України, міжнародно-правових актів». Зокрема, судді ВС звертають увагу В.Пшонки на те, що його заступник ще до завершення перевірки звернень народних депутатів дав оцінку обгрунтованості та законності окремих рішень Верховного Суду та наголосив на порушенні закону з боку суддів ВС. Останні розцінили це як «прояв незаконного втручання в здійснення правосуддя, неправомірний вплив на них у зв'язку з виконанням професійних обов'язків».

У зверненні також відзначається, що «зроблені за таких обставин оцінки та висловлювання М.Гаврилюка не тільки завдають шкоди авторитету Верховного Суду, але й дискредитують Генеральну прокуратуру, порушують правові засади її діяльності». А оскільки закон «Про прокуратуру», а також ст.2 Дисциплінарного статуту прокуратури передбачають обов'язок працівників прокуратури особисто суворо додержуватися вимог закону, то порушення такого обов'язку, на думку суддів ВС, «підривають авторитет прокуратури, завдають шкоди інтересам держави і суспільства». Відповідно, збори звернулися до Генпрокурора з проханням «у межах своїх повноважень ужити відповідних заходів правового реагування щодо заступника Генерального прокурора М.Гаврилюка».

До речі, ст.9 Дисциплінарного статуту прокуратури передбачає 6 видів стягнень за допущені порушення: від догани до звільнення з позбавленням класного чину. Причому Генеральний прокурор управі застосувати будь-яке з них стосовно своїх підлеглих.

Вплив впливом вибивають?

Враховуючи те, що М.Гаврилюк також є членом ВРЮ, збори суддів ВС звернулись і до неї. Зокрема, вони відзначили, що «будь-які публічні висловлювання члена Вищої ради юстиції про наявність чи відсутність підстав для притягнення судді до дисциплінарної відповідальності до проведення належної перевірки і прийняття відповідного рішення у встановлений законом спосіб може вказувати на його упередженість, несумлінне виконання обов'язків, а також на зловживання наданими йому правами». А це прямо заборонено в п.3 §1 Регламенту ВРЮ. Відповідно, судді ВС звертають увагу цього конституційного органу на можливе порушення М.Гаврилюком присяги члена ВРЮ. Адже своїми оцінками судових рішень він «допустив учинок, який завдає шкоди авторитету Верховного Суду, є проявом відвертого порушення засад та принципів самостійності суду і незалежності суддів, гарантованих як на конституційному, так і на міжнародно-правовому рівні».

Проте в самому зверненні на адресу ВРЮ не міститься вимоги провести перевірку стосовно можливого порушення присяги з боку М.Гаврилюка. Збори лише закликали членів ВРЮ «вжити заходів для забезпечення об'єктивного й неупередженого розгляду зазначених звернень народних депутатів відповідно до чинного законодавства». А представлення своїх інтересів на відповідному засіданні ВРЮ делегували голові Ради суддів України Ярославові Романюку.

Утім, Вища рада юстиція так чи інакше буде змушена дати оцінку висловлюванням М.Гаврилюка. Очевидно, якби у складі ВРЮ більшість становили судді, передбачити її рішення було б нескладно, але й за нинішнього представництва це буде прецедентом за будь-якого висновку. Якщо більшість членів Ради не побачать ознак порушення присяги в таких публічних заявах свого колеги, це розширить межі критики щодо представників вітчизняного правосуддя. Якщо ж ВРЮ погодиться, що подібні попередні оцінки є неприпустимими, то відповідно до п.8 ч.1 ст.18 закону «Про Вищу раду юстиції» може припинити повноваження М.Гаврилюка. Щоправда, таке рішення ще має затвердити всеукраїнська конференція працівників прокуратури.

ПРЯМА МОВА

Анатолій ЯРЕМА,
в.о. Голови Верховного Суду

— Чи припускаєте ви, що перевірка, яка проводиться Вищою радою юстиції щодо суддів колишньої Судової палати в кримінальних справах Верховного Суду, ініційована з метою тиску на них, аби схилити до підтримки певної кандидатури під час обрання нового Голови ВС?

— Думаю, що прагнення проаналізувати ситуацію, яка склалася навколо Верховного Суду, зрозуміле і свідчить про те, що журналісти, політики і суспільство загалом хочуть в ній розібратися. Висновки, що випливають із цього аналізу, та припущення, які роблять експерти, мають право на існування.

Судді Верховного Суду висловили своє ставлення до цієї ситуації у рішенні зборів та у затверджених на зборах зверненнях. Зміст цих звернень відомий, кожен, хто бажає, може з ними ознайомитися на сайті Верховного Суду.

— Як ви розцінюєте інформацію, що одним із претендентів на посаду Голови ВС може бути нинішній очільник Конституційного Суду Анатолій Головін?

— Щодо ймовірних претендентів на посаду Голови Верховного Суду, то їх імена, зрештою, стануть відомі. Кому з них бути Головою, визначать самі судді таємним голосуванням на засіданні Пленуму Верховного Суду.

Свою оцінку має дати і Рада суддів України на найближчому засіданні, що заплановане на 18 листопада. Хоча, з огляду на наявні в неї повноваження, складно прогнозувати, які саме заходи вона може запропонувати «для гарантування незалежності і правового захисту суддів ВС».

Оскільки збори представників найвищого судового органу відбуваються за зачиненими дверима, журналісти позбавлені можливості дізнатися, які ще пропозиції зі зміцнення суддівської незалежності розглядалися. А від коментарів після засідання судді ВС вбачають за краще утримуватися. Знов-таки, посилаючись на законодавчі норми, які не зобов'язують суддів коментувати свої рішення. Натомість без публічності та прозорості у вирішенні таких питань завжди залишатиметься поле для припущень, які аж ніяк не сприяють утвердженню незалежності вітчизняної Феміди.

ПОЗИЦІЯ

Верховний Суд України

Звернення*

зборів суддів Верховного Суду України

14 листопада 2011 р. **м.Київ**

Генеральному прокурору України
В.П.ПШОНЦІ

Найважливішою передумовою верховенства права, ефективного захисту прав та свобод людини і громадянина, юридичних осіб, інтересів суспільства і держави є функціонування у ній незалежного та неупередженого суду. Це визнається усіма державами, які мають довготривалі демократичні традиції, державами, що задекларували свій рух до демократії, прогресивною частиною міжнародної спільноти.

Відповідно до ч.1 ст.124 Конституції правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Частинами 1 та 2 ст.126 Основного Закону передбачено, що незалежність і недоторканність суддів гарантуються Конституцією і законами України. Вплив на суддів у будь-який спосіб забороняється.

Основними елементами незалежності суддів відповідно до ч.4 ст.47 закону «Про судоустрій і статус суддів» є, зокрема, особливий порядок їх притягнення до дисциплінарної відповідальності, а також визначення відповідальності за прояви неповаги до суду або суддів. Згідно з ч.2 ст.83 цього закону навіть скасування або зміна судового рішення не може тягнути за собою дисциплінарної відповідальності судді, який брав участь у його ухваленні, крім випадків, коли порушення було допущено внаслідок умисного порушення норм права чи неналежного ставлення до службових обов'язків.

Згідно з рекомендацією CM/Rec (2010)12 Комітету Міністрів Ради Європи державам–членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, ухваленою 17 листопада 2010 року на 1098 засіданні заступників міністрів, тлумачення закону, оцінювання фактів та доказів, які здійснюють судді для вирішення справи, не повинні бути приводом для цивільної або дисциплінарної відповідальності, за винятком випадків злочинного наміру або грубої недбалості.

Як визначив КМ РЄ у п.69 зазначеної рекомендації, дисциплінарне провадження щодо судді може бути ініційоване, якщо суддя не виконав свої обов'язки ефективно та належним чином. Такі провадження повинен проводити незалежний орган влади або суд із наданням гарантій справедливого судового розгляду і права на оскарження рішення та покарання. Дисциплінарні санкції мають бути пропорційними.

Конституція України (ч.1 ст.34) гарантує кожному право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів та переконань. Разом із тим, реалізацію цього права може бути обмежено в інтересах підтримання авторитету і неупередженості правосуддя. Коментуючи рішення судів, виконавча та законодавча влада відповідно до п.18 рекомендації CM/Rec (2010)12 мають уникати критики, яка може підірвати незалежність судової влади або довіру суспільства до неї. Їм також слід уникати дій, які можуть поставити під сумнів їхнє бажання виконувати рішення суддів, за винятком випадків, коли вони мають намір подати апеляцію.

Відповідно до пунктів 1 і 2 Основних принципів незалежності судових органів, схвалених резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року, незалежність судових органів гарантується державою і закріплюється в Конституції або законах країни. Усі державні та інші установи зобов'язані шанувати незалежність судових органів і дотримуватися її. Судові органи вирішують передані їм справи безсторонньо, на основі фактів і відповідно до закону, без будь-яких обмежень, неправомірного впливу, спонукань, тиску, погроз або прямого чи непрямого втручання з будь-якого боку і з будь-яких причин.

Рекомендація №(94)12 «Незалежність, дієвість та роль суддів», ухвалена КМ РЄ на 518 засіданні заступників міністрів 13 жовтня 1994 року, містить положення про те, що виконавча і законодавча гілки влади повинні гарантувати незалежність суддів і утримуватися від кроків, які б могли поставити її під загрозу.

На необхідності зміцнювати судову владу і дбати про її авторитет неодноразово наголошувалося в публічних виступах усіх сучасних політичних діячів України.

Однак практичні кроки деяких керівників Генеральної прокуратури не завжди відповідають вимогам Конституції, законів України, міжнародно-правових актів, не узгоджуються із зазначеними вище деклараціями.

Так, 7 листопада 2011 року заступник Генерального прокурора М.Гаврилюк провів брифінг, на якому зробив публічну заяву про те, що до Вищої ради юстиції надійшли звернення від народних депутатів, в яких містяться дані про порушення присяги суддями Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду. М.Гаврилюк зазначив, що судді ВС «змінили вироки 15 особам, що вчинили вкрай небезпечні для суспільства насильницькі злочини з корисливих мотивів (вбивства, згвалтування). Абсолютно необгрунтовано та незаконно судді змінили злочинцям покарання з довічного позбавлення волі на строк 15 років» (повідомлення прес-служби ГПУ від 7.11.2011). Крім того, на цьому брифінгу М.Гаврилюк вказав на можливість звільнення суддів ВС, причетних до прийняття зазначених судових рішень, з посади за порушення присяги судді і притягнення їх до кримінальної відповідальності.

Правова оцінка М.Гаврилюком як заступником Генерального прокурора обгрунтованості та законності судових рішень Верховного Суду, його висловлювання щодо порушення суддями ВС закону, зроблені до проведення в установленому законом порядку перевірки зазначених звернень народних депутатів (тобто за відсутності будь-яких правових підстав), є порушенням визначених Конституцією, законами України та міжнародно-правовими актами гарантій незалежності суддівської діяльності, проявом незаконного втручання у здійснення правосуддя суддями Верховного Суду, неправомірного впливу на них у зв'язку з виконанням професійних обов'язків.

Зроблені за таких обставин оцінки та висловлювання М.Гаврилюка не тільки завдають шкоди авторитету Верховного Суду, але й дискредитують Генеральну прокуратуру, порушують правові засади її діяльності.

Слід зазначити, що перегляд кримінальних справ, про які йшлося на брифінгу заступника Генерального прокурора М.Гаврилюка, здійснювався Верховним Судом за участю заступника Генерального прокурора В.Кудрявцева, який вважав позицію заявників про необхідність заміни покарання у виді довічного позбавлення волі на п'ятнадцять років позбавлення волі юридично обгрунтованою. Більше того, у ряді випадків підставою для перегляду вироків у такій категорії справ було подання Генеральної прокуратури.

Отже, уповноважений представник Генеральної прокуратури (заступник Генерального прокурора В.Кудрявцев) як учасник кримінального процесу займав відповідну правову позицію, яка знайшла своє відображення у клопотаннях та поданнях Генеральної прокуратури, судових рішеннях Верховного Суду. Разом із тим, інший представник Генеральної прокуратури (заступник Генерального прокурора М.Гаврилюк) у непроцесуальний спосіб, поза рамками судового розгляду відповідних кримінальних справ висловив абсолютно протилежну правову позицію Генеральної прокуратури.

При цьому слід наголосити, що жодне рішення Верховного Суду, про які заявив на брифінгу 7 листопада 2011 року заступник Генерального прокурора М.Гаврилюк, не скасовано, і всі вони на даний час виконуються відповідними державними органами, а засуджені у цих справах особи відбувають призначене їм покарання.

Таким чином, заступник Генерального прокурора М.Гаврилюк, допустивши публічні заяви зазначеного вище змісту до проведення в установленому законодавством порядку перевірки відповідних депутатських звернень, порушив гарантовані на конституційному та міжнародно-правовому рівні засади та принципи самостійності суду і незалежності суддів, а також законодавчо визначені обов'язки, етику та основи діяльності працівників прокуратури.

Одним із основоположних принципів діяльності прокуратури згідно з п.2 ч.1 ст.6 закону «Про прокуратуру» є здійснення повноважень на підставі додержання Конституції та чинних на території України законів. Частиною 3 ст.46 цього закону передбачено обов'язок прокурорів і слідчих неухильно дотримуватися Конституції, законів і міжнародних зобов'язань України, сумлінно виконувати свої службові обов'язки, сприяти утвердженню верховенства права, законності і правопорядку. Як визначено статтею 2 Дисциплінарного статуту прокуратури України, працівники прокуратури повинні особисто суворо додержуватися вимог закону. Будь-які порушення прокурорсько-слідчими працівниками законності підривають авторитет прокуратури, завдають шкоди інтересам держави і суспільства.

Враховуюче викладене, збори суддів Верховного Суду звертаються до Генерального прокурора з проханням у межах своїх повноважень вжити відповідних заходів правового реагування щодо заступника Генерального прокурора М.Гаврилюка.

* Звернення до Вищої ради юстиції та Ради суддів України містять схожі оцінки висловлювання заступника Генпрокурора М.Гаврилюка. Текст цих звернень наведено на нашому сайті www.zib.com.ua.

БАР'ЄР

Рекомендація з перевіркою.

Рада поспілкується з претендентами на мантії, щоб виявити моральні якості кожного з них

АНІ ГАЛУК

Процес добору кандидатів на вільні місця в суддах фактично наближається до фінішної прямої. Щоправда, ще один бар'єр на шляху до посади встановила Вища рада юстиції. Згідно з Регламентом ВРЮ претендент на отримання мантії повинен написати реферат. Однак із таким черговим випробуванням не погоджується ВККС, яка вважає, що ВРЮ не має права проводити додаткову перевірку.

І.Самсін (ліворуч) перерахував В.Колесниченку причини того, чому кандидатам на одержання мантій не потрібно писати реферати.

Вже до кінця листопада ВККС планує дати рекомендації переможцям конкурсу на заміщення вакантних суддівських посад. Відповідно до рекомендацій ВККС питання про призначення кандидатів на посади суддів розглядатиме ВРЮ, котра у випадку ухвалення позитивного рішення вноситиме подання Президенту про призначення. Однак, щоб одягнути мантію, особам, які вже пройшли «кваліфікаційне» випробування, доведеться ще переконати членів ВРЮ у своїй готовності стати суддею.

Відповідно до Регламенту ВРЮ, який визначає порядок підготовки та розгляду матеріалів про перше призначення на посаду судді, документи, які подають кандидати до ВРЮ, мають бути надіслані впродовж одного місяця з дня прийняття ВККС рішення про надання відповідної рекомендації. Водночас із документами претендент повинен подати реферат з питань юрисдикції відповідного суду. На сайті ВРЮ кандидати можуть ознайомитися з усіма вимогами до документів, необхідних для одержання посади судді, а також з найважливішими нюансами, які потрібно врахувати при написанні реферату. Зокрема, охочим одягнути мантію потрібно пам'ятати, що назва роботи має відповідати її змісту. У рефераті повинні бути висвітлені найважливіші питання, пов'язані з його темою, з урахуванням проблем застосування законодавства в судовій практиці. Тему письмової роботи кандидат вибирає самостійно із затвердженого Радою переліку тем.

Водночас запровадження ВРЮ ще однієї перевірки у вигляді написання рефератів голова ВККС Ігор Самсін уважає зайвою процедурою, котра може відстрочити перше призначення. За його словами, всі можливі перевірки кандидатів на посади суддів закінчуються рекомендаціями ВККС, і саме на підставі цього документа ВРЮ повинна або внести подання Президенту, або відмовити. І.Самсін також наголосив, що закон «Про судоустрій і статус суддів» не передбачає додаткової процедури перевірки кандидатів у ВРЮ. Таким чином, голова ВККС уважає, що конституційний орган перебрав на себе функції, які йому не належать.

У свою чергу керманич ВРЮ Володимир Колесниченко під час засідання Ради 14 листопада порадив І.Самсіну робити висновки виваженіше. «Хочу сказати, що з повагою ставлюся до голови ВККС, але все-таки потрібно ознайомлюватись із чинним законодавством. В ст.29 закону «Про Вищу раду юстиції» чітко визначено, що ВРЮ направляє Президенту документи, в тому числі й реферат та рецензію на нього. Тому без унесення відповідних змін до закону «Про Вищу раду юстиції» не може йти мова про те, що Рада не повинна проводити таку роботу», — наголосив В.Колесниченко.

Водночас він розповів, як здійснюватиметься процедура. Після того як до Ради надійде реферат, апарат протягом трьох днів складе довідку. Далі реферат передадуть одному із членів ВРЮ, який підготує рецензію й оцінить, прийнятною чи ні є робота, не виставляючи при цьому балів.

«Ми не повинні цим рефератом робити ще один іспит: це дало б можливість говорити, що ми якимось чином «переекзаменовуємо» те, що вже було предметом обговорення», — уточнив В.Колесниченко.

Водночас ВРЮ має намір поспілкуватися з кожним з кандидатів, оскільки, як зазначив голова Ради, ВККС фактично не мала можливості оцінити їх моральні якості. «Прямого контакту з членами ВККС у кандидатів не було. Тому, я думаю, ми відпрацюємо це питання і будемо діяти в рамках чинного законодавства. ВРЮ повинна з'ясувати, чи здатний кандидат, маючи відповідний професійний багаж знань, бути суддею», — підкреслив В.Колесниченко.

Водночас голова ВРЮ поскаржився на ускладнений механізм добору суддів, який сьогодні доходить до абсурду. У зв'язку із цим мало хто з працівників апарату судів виявив бажання бути суддею. «Я впевнений, що необхідно створити певні преференції для осіб, котрі тривалий час працюють у суді. Адже їм потрібно лише одягнути мантії — і вони фактично продовжать здійснювати правосуддя в статусі суддів», — зазначив В.Колесниченко. Але спрощена й удосконалена процедура добору буде хіба що в перспективі.

Натомість, за прогнозами голови ВРЮ, якщо ВККС учасно направить усі необхідні матеріали, то вже до кінця року Президент зможе призначити перших суддів за новою процедурою.

РІШЕННЯ

Відставка замість посади.

ВРЮ дозволила колишньому голові Апеляційного суду Луганської області піти на відпочинок

ТЕТЯНА КУЛАГІНА

Тоді як Вища рада юстиції неодноразово виносила на засідання питання про призначення екс-голови Апеляційного суду Луганської області Анатолія Візіра на місце заступника керівника цієї установи, він не лише не приходив за адмінпосадою, а й узагалі вирішив покинути суддівський корпус.

Додаткові мільйони

На засіданні 14 листопада Вища рада юстиції розглянула всього кілька питань. Порядок денний, який зазвичай містить понад 50 пунктів, цього разу вражав своїм мінімалізмом. Першим, за що взялися члени ВРЮ, оскільки, очевидно, це найбільше турбувало колегіальний орган, була фінансова перспектива. Не один рік ВРЮ нарікала на проблему з розміщенням, і нарешті перспектива переїзду в новий будинок стала реальною. У червні цього року розпочалося зведення будівлі для ВРЮ. Його планують завершити до кінця наступного року. Втім, як зазначив голова ВРЮ Володимир Колесниченко, для цього потрібно ще 18 млн грн. За його словами, колегіальний орган уніс фінансові пропозиції, але при підготовці проекту держбюджету на 2012 рік цих коштів не передбачили. Після цього ВРЮ звернулася до Уряду з проханням знайти гроші для будівництва. Водночас, за словами членів ВРЮ, урядовці загалом не проти збільшення асигнувань.

Однак для того, щоб членів ВРЮ почули, ті мали офіційно оформити клопотання про врахування їхніх потреб під час розгляду проекту держбюджету в другому читанні. Урешті так і зробили — вирішили звернутися до Комітету Верховної Ради з питань бюджету щодо врахування необхідних видатків під час підготовки до другого читання проекту закону «Про Державний бюджет України на 2012 рік». Тепер ВРЮ залишається сподіватися, що чергові фінансові пропозиції не залишаться на словах, а знайдуть відображення в бюджеті.

Торік А.Візір залишив посаду керівника в Апеляційному суді Луганської області, а цього року вирішив попрощатись із суддівським корпусом.

ВРЮ залишається сподіватися, що чергові фінансові пропозиції не залишаться на словах, а знайдуть відображення в бюджеті.

Звільнення за бажанням

Крім матеріальних нюансів, ВРЮ внесла подання про звільнення 6 суддів з посад за загальними обставинами. Зокрема, ВРЮ задовольнила заяву Олександра Пасенюка про звільнення з посади судді Вищого адмінсуду за власним бажанням. Нагадаємо, що 3 листопада О.Пасенюка обрали суддею Конституційного Суду.

Крім того, ВРЮ підтримала заяви 4 суддів про відставку. Зокрема, бажання скинути мантію виявив суддя Апеляційного суду Луганської області А.Візір. Минулого року він вирішив піти з посади голови апеляційного суду, але був не проти зайняти крісло заступника. Можливостей змінити адмінпосаду суддя мав чимало, однак не скористався ними. У ВРЮ призначення А.Візіра на нову посаду тяглося майже рік. Чи не на кожному засіданні планували розглянути питання про надання йому адмінпортфеля, але за весь цей час він так і не з'явився за ним.

Тож на засіданні 1 листопада ВРЮ вирішила відмовити судді в отриманні посади. А вже 3 листопада А.Візір звернувся до ВРЮ із заявою про відставку. Розглянувши її, колегіальний орган дозволив колишньому голові залишити суддівський корпус. Також у відставку підуть судді Апеляційного суду АРК Валерій Бордачов, Апеляційного суду Херсонської області Володимир Францішко й Джанкойського міськрайсуду АРК Зоя Смирнова.

ЗАСІДАННЯ

Вища рада юстиції
Довідка
про результати розгляду
питань порядку денного

14 листопада 2011 року №15

1. Прийнято рішення доручити Голові Вищої ради юстиції Колесниченку В.М. звернутися до Комітету Верховної Ради України з питань бюджету з проханням врахувати пропозиції Вищої ради юстиції під час підготовки проекту закону «Про Державний бюджет України на 2012 рік» до другого читання.

2. Прийнято рішення про внесення подань про звільнення суддів з посад за загальними обставинами:

2.1. У зв'язку із досягненням шістдесяти п'яти років:

Алексєєва Миколи Васильовича — судді Господарського суду Житомирської області.

2.2. У зв'язку з поданням заяви про відставку:

Бордачова Валерія Миколайовича — судді Апеляційного суду Автономної Республіки Крим;

Візіра Анатолія Михайловича — судді Апеляційного суду Луганської області;

Смирнової Зої Петрівни — судді Джанкойського міськрайонного суду Автономної Республіки Крим;

Францішка Володимира Йосиповича — судді Апеляційного суду Херсонської області.

2.3. У зв'язку з поданням заяви про звільнення за власним бажанням:

Пасенюка Олександра Михайловича — судді Вищого адміністративного суду України.

3. Вища рада юстиції рекомендувала Науково-експертній групі з підготовки Конституційної Асамблеї включити до складу Конституційної Асамблеї Голову Вищої ради юстиції Колесниченка В.М.

ВІТАЄМО!

АНДРІЙ СТРИЖАК
21 листопада, 64 роки

Суддя Конституційного Суду, заслужений юрист України, кандидат юридичних наук, нагороджений орденами князя Ярослава Мудрого V та IV ступенів.

МИКОЛА ХАНДУРІН
24 листопада, 63 роки

Суддя Вищого господарського суду, кандидат юридичних наук.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Оголошення

9 листопада 2011 року

Вища кваліфікаційна комісія суддів України відповідно до пп.2 п.3 ст.74, п.1 ст.76 закону «Про судоустрій і статус суддів» повідомляє про підготовку матеріалів щодо обрання кандидатів на посади суддів **безстроково:**

- Кравцова Олега Вікторовича — на посаду судді Вищого адміністративного суду України;
- Ткаченко Людмили Яківни — на посаду судді Апеляційного суду Донецької області;
- Качуріної Людмили Сагідбатдалівни — на посаду судді Луганського окружного адміністративного суду;
- Прудивуса Олега Васильовича — на посаду судді Запорізького окружного адміністративного суду;
- Кондрак Наталі Йосифівни — на посаду судді Ленінського районного суду Автономної Республіки Крим;
- Подіновської Галини Володимирівни — на посаду судді Каховського міськрайонного суду Херсонської області.

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Оголошення

10 листопада 2011 року

Вища кваліфікаційна комісія суддів України відповідно до пп.2 п.3 ст.74, п.1 ст.76 закону «Про судоустрій і статус суддів» повідомляє про підготовку матеріалів щодо обрання кандидатів на посади суддів **безстроково:**

- Войтюка Віталія Романовича — на посаду судді Господарського суду Рівненської області;
- Потабенко Варвари Анатоліївни — на посаду судді Львівського окружного адміністративного суду;
- Юрчака Любомира Богдановича — на посаду судді Львівського апеляційного адміністративного суду;
- Самойлової Олени Василівни — на посаду судді Апеляційного суду Автономної Республіки Крим;
- Щавинської Юлії Михайлівни — на посаду судді Господарського суду Одеської області;
- Ткачової Світлани Миколаївни — на посаду судді Краматорського міського суду Донецької області.

ПОДІЯ

Суддя загинув у ДТП

У дорожньо-транспортній пригоді загинув суддя Харківського районного суду м.Харькова. Як повідомляють у відділі зв'язків з громадськістю ГУ МВС у Харківській області, аварія сталася 11 листопада о 23.00 на дорозі Київ — Харків — Довжанський.

Судячи з усього, служитель Феміди порушив Правила дорожнього руху. Автомобіль Daewoo Lanos, за кермом якого перебував 56-річний суддя, виїхав на зустрічну смугу на харківському кільці в районі кафе «Діброва» і зіткнувся з вантажівкою Volvo.

Як повідомив помічник начальника ГУ МВС у Харківській області Ігор Лупандін, зіткнення було настільки сильним, що витягувати тіло водія легкового автомобіля довелося рятувальникам. З допомогою спеціальної техніки вони розрізали машину. За кермом хури був 40-річний уродженець Закарпаття, який від аварії не постраждав.

КАДРИ

Фінальний свисток добору.

ВККС визначила переможців конкурсу на зайняття вакансій у 30 судах

Закінчення, початок на стор.1

Так, 14 листопада «кваліфікаційники» вирішували спірні питання, які виникли під час визначення результатів конкурсу на зайняття вакантних посад суддів 2 листопада. Зокрема, за цей час комісія мала вирішити, чи допускати до участі в боротьбі за мантії кандидатів, які після 21 жовтня (останній день подання до ВККС заяв про намір зайняти вакансію) відмовилися від участі в конкурсі та не могли визначитися, в якому суді працюватимуть наступні 5 років.

Окрім того, комісія мала перевірити скарги, які надійшли від громадян на 5 претендентів. Також було вирішено запросити до Києва конкурсантів, які знаходилися на одній сходинці в рейтингу і, відповідно, претендували на одну вакансію в суді.

Вагання — не для Феміди

Зранку 14 листопада в коридорі біля зали засідань ВККС, де й так тісно, стало ще тісніше. Майже 40 кандидатів приїхали, аби почути остаточний вердикт: пощастить їм незабаром вершити правосуддя чи доведеться ще деякий час залишатися в резерві. Чекати вирішального слова декому довелося довго, адже засідання, яке розпочалося о 10-ій год., закінчилося тільки о 16-ій.

Хтось виходив із зали засідань, полегшено зітхнувши, з посмішкою на обличчі, а декому не вистачало сил стримати сльози. Одні кандидати поспішали додому з радісною новиною, а інші погрожували оскаржити несправедливе, на їхню думку, рішення «кваліфікаційників».

Однак про все по порядку. Спочатку комісія розглянула питання допуску до конкурсу 11 «нерішучих» претендентів. Так, у вересні Олександр Леонов мав намір зайняти вільне місце в Ізмаїльському міськрайсуді Одеської області. Проте 20 жовтня він відкликав попередню заяву і попросив комісію дозволити брати участь у конкурсі на заміщення вакантної посади в Білгород-Дністровському райсуді Одеської області.

Переступаючи поріг зали засідань, конкурсанти хвилювалися, чи стане фортуна на їх бік.

Як з'ясувалося, О.Леонов мав приїхати й особливо подати заяву, а не відправляти її поштою. Кандидат визнав, що помилився, не дотримавши порядку подання документів. Розібравши із усіма технічними нюансами, ВККС вирішила допустити О.Леонова до участі в конкурсі на заміщення посади в Ізмаїльському міськрайсуді Одеської області.

Четверо кандидатів узагалі відмовилися від участі в конкурсі. ВККС підтримала це рішення і залишила їх у резерві. Ще чотирьох конкурсантів, які спочатку виявили бажання працювати в одному суді, а потім передумали і в останню мить переписали заяву до іншого, теж «відкомандирували» до резерву.

А от Максиму Остапову і Вадиму Мазурчаку пощастило: комісія допустила їх до участі в конкурсі на зайняття вакансій у Краснокутському райсуді Харківської області та Центрально-Міському райсуді м.Кривий Ріг Дніпропетровської області відповідно. Хоча спершу М.Остапов просився до Печенізького райсуду Харківської області, а В.Мазурчак — до Вінницького окружного адмінсуду. До речі, саме ці двоє кандидатів стали переможцями конкурсу до обраних ними судів.

Останнє слово — за стажем

П'ятеро претендентів потрапили до чорного списку після того, як надійшли повідомлення, які негативно їх характеризували. Детально ознайомившись із «дискредитаційними» фактами біографії кандидатів, комісія відмовила в допуску до участі в конкурсі Жанові Запруті, Олександрові Пацурківському, Артемові Суботі та Сергію Коренєву. А от доля Андрія Тріски вирішиться через два тижні: розгляд питання відклали, щоб додатково перевірити дані, викладені в скарзі.

Потім ВККС провела конкурс на зайняття вакансій у 30 обителях Феміди. У 19 судах конкурс відбувся без проблем і зайвих питань: хто був вище в рейтингу, той і ставав переможцем. До речі, у Коломацькому райсуді Харківської області одна вакансія залишилась, а до Садгірського райсуду м.Чернівців (дві вільні посади) прийде працювати Світлана Мілінчук. На зайняття другої вакансії претендує А.Тріска (розгляд його кандидатури відклали). Якщо претендента не допустять до участі в конкурсі, то в згаданому суді залишиться одна вакансія.

За посади до інших 11 судів точилася запекла боротьба. Зброєю конкурсантів був стаж роботи в галузі права. Адже, як зазначено в ч.4 ст.71 закону «Про судоустрій і статус суддів», «у разі набрання кандидатами однакової кількості балів перевага надається тому кандидату, який має більший стаж роботи в галузі права».

Зокрема, у Дарницькому райсуді м.Києва (5 вакансій) виявили бажання працювати 6 конкурсантів, які набрали по 88 балів. Переможцями оголосили 5 осіб з «юридичним досвідом» від 6 до 11 років. А до резерву відправили Максима Ковбеля (стаж 4,5 року).

В Ірпінському міськсуді Київської області була одна вільна посада. Претендентів, що набрали однакову кількість балів — 84, було троє: Владислав Оберемко (стаж — 6 років і 10 місяців), Людмила Семенцова (7 років і 1 місяць) та Дмитро Чернов (7 років і 9 місяців стажу). Очевидно, що переможець — Д.Чернов. Його конкурентка Л.Семенцова спробувала поборотися за посаду, заявивши, що комісія неправильно порахувала тривалість її роботи. З'ясувалося, що з травня цього року жінка займається адвокатською діяльністю. ВККС виправила помилку, додавши до стажу Л.Семенцової ще півроку, однак 7 років і 7 місяців їй не вистачило, аби залишити Д.Чернова позаду.

Засмутили результати конкурсу і Тетяну Василюк (4 роки і 11 місяців стажу). Вона хотіла працювати в Снятинському райсуді Івано-Франківської області. Проте ця обитель Феміди відчинить двері Станіславу Бородовському (стаж — 7 років). Як з'ясувалося, Т.Василюк, яка, на відміну від С.Бородовського, має досвід роботи в суді, постраждала від того, як закон трактує поняття «стаж роботи в галузі права» — стаж роботи особи за спеціальністю після здобуття нею вищої юридичної освіти.

У 2002—2006 рр. Т.Василюк працювала помічником судді, а вищий навчальний заклад закінчила лише у 2006-му, тому її стаж роботи рахують саме із цього року.

Зброєю конкурсантів у боротьбі за суддівську посаду був їх стаж роботи в галузі права.

ВІДМОВА

Адмінпосада розбрату.

Через бажання стати головою суддя протягом 2,5 року не мала повноважень

МАРИНА БОЙКО

Вища кваліфікаційна комісія суддів рекомендувала обрати безстроково 6 служителів Феміди. А от Тетяні Хоролець із Господарського суду Запорізької області, строк повноважень якої закінчився ще в травні 2009 р., не вдалося почути схвальне слово ВККС. Причина — багато оскаржених і скасованих рішень та наявність компрометуючих фактів у її характеристиці.

До столиці Т.Хоролець приїхала разом з головою Господарського суду Запорізької області Олександром Немченком. «Кваліфікаційниця» Лідія Горбачова повідомила, що показники якості роботи володарка мантії — не найкращі. У роки, коли вона вершила правосуддя, на неї надходило 9 скарг, часто заявлялися відводи. Також до неї застосовували дисциплінарне стягнення у вигляді догани. У характеристиці вказувалося, що Т.Хоролець — амбіційна, конфліктна, з нею не завжди можна знайти спільну мову.

У свою чергу законниця стверджувала, що визнала свої помилки, змінилась і почала по-іншому сприймати деякі речі. Комісія поцікавилася, чому служителька Феміди подала до ВККС документи для безстрокового обрання лише в грудні 2010-го, якщо її повноваження закінчилися ще 13.05.2009 Т.Хоролець пояснила, що тодішній голова Вищого господарського суду Сергій Демченко не підписував її документи і не вносив до парламенту подання про її безстрокове обрання (це була вимога закону «Про порядок обрання на посаду та звільнення з посади професійного судді Верховною Радою України», який втратив чинність у липні 2010 р.).

Ставлення С.Демченка пояснила таким чином: йому не сподобалося, що Т.Хоролець подавала документи на зайняття посади голови Господарського суду Запорізької області. А через боротьбу за адмінпосаду між нею та нинішнім очільником суду О.Немченком у 2008 р. виник конфлікт. Потім Вища рада юстиції думала-гадала, звільняти її з посади судді чи ні. Коли конституційний орган вирішив не позбавляти Т.Хоролець мантії, вона відразу ж звернулася із заявою до ВККС про «пожиттєве» обрання (за процедурою, передбаченою новим законом «Про судоустрій і статус суддів»).

Жінка запевнила, що вибачилася перед О.Немченком, вони дійшли згоди. У той же час керівник господарської обителі Феміди намагався ухилитися від відповіді на питання, чи хоче він, аби Т.Хоролець була суддею. О.Немченко сказав: «У нас був конфлікт, тому моя думка буде упередженою». Також він додав, що попередньо розмовляв з Т.Хоролець і попередив її: не буде просити комісію про рекомендацію, але й не буде заважати її отримати.

Попри те що Т.Хоролець, як вона запевняла, позбулася зіркової хвороби й бажання стати головою та просила про отримання шансу виправити помилки, ВККС не дала їй рекомендації.

Т.Хоролець переконувала комісію, що змінилась і знайшла спільну мову з головою суду О.Немченком.

«ДИСЦИПЛІНАРКА»

Подвійна відмова.

Заявники відкликали свої скарги, врятувавши суддю від догани

МАРИНА ЗАКАБЛУК

Понад 150 скарг були предметом розгляду Вищої кваліфікаційної комісії суддів. Результатом стало оголошення однієї догани та відкриття дисциплінарних справ щодо 25 служителів Феміди. А от Миколі Балану з Кілійського райсуду Одеської області вдалось уникнути догани: заявники відмовилися від скарг, направлених до комісії в березні цього року.

На засіданні, яке відбулося 10 листопада, ВККС мала вирішити, чи є підстави для притягнення 5 законників до дисциплінарної відповідальності. Четверо з них приїхали в Київ, аби дати пояснення. Андрій Лиходєдов з Тернівського райсуду м.Кривий Ріг на засідання не прибув. Проте його письмових пояснень і фактів, викладених у заяві гр.О., які підтвердилися під час проведення комісією перевірки, вистачило для прийняття рішення.

Громадянин звинуватив А.Лиходєдова в порушенні строків розгляду однієї зі справ. Як повідомив секретар ВККС Анатолій Марцинкевич, факт тяганини підтвердився. Суддя неодноразово відкладав розгляд справи (у тому числі 7 разів — через перебування в нарадчій кімнаті). А.Лиходєдов дав письмові пояснення: мовляв, у нього велике навантаження. Однак комісія трактувала це по-своєму: володар мантії не може впоратися з обов'язками, адже йому не вдається правильно організувати робочий час. Обговоривши всі нюанси «дисциплінарки», ВККС оголосила А.Лиходєдову догану.

Якщо суддя дискредитуватиме своє звання і не виправлятиме зроблені помилки, може попрощатися з мантією.

На дії М.Балана скаржився директор ТОВ «Мрія» та гр. Г. Як з'ясувалось, у провадженні законника перебували дві справи, датовані 2007 р. М.Балан пояснив, що вже прийняв рішення в них, а обидва заявники відмовилися від скарг.

«Тільки-но люди поскаржилися на вас, ви відразу взялися за розгляд справ. У вас же навантаження не дуже велике, можна було не допускати тяганини. Ви тиснули на заявників, аби вони відмовилися від своїх звернень?» — цікавилися «кваліфікаційники».

М.Балан зазначив, що не просив нікого відкликати заяви. Також він визнав, що допустив деякі помилки і винен перед сторонами у справі. Від догани одеського служителя Феміди врятувало те, що заявники відмовилися від скарг. До речі, 7 листопада ВККС надала служителю Феміди безстрокову «перепустку» до Кілійського райсуду Одеської області. Але, як постійно наголошує голова ВККС Ігор Самсін, рекомендація — це ще не обрання.

КОНФЕРЕНЦІЯ

Незалежність під кутом зору людей у мантіях.

Лише кожен десятий законник упевнений, що суспільство вірить судам, а на кожного п'ятого — тиснули

ВАСИЛЬ КОЛІШНИЙ

Важко не погодитися з в.о. Голови Верховного Суду Анатолієм Яремою, що «реалії життя такі, що незалежність судової влади навряд чи можна автоматично убезпечити від різного роду посягань». Одначе не є нескладним завданням принаймні мінімізувати сторонній вплив на служителів Феміди. Можливості та інструменти захисту від тиску обговорили учасники міжнародної конференції «Незалежність суддів в Україні».

Я.Романюк (праворуч) переконував колег, що зміцнення незалежності людей у мантіях неможливе без посилення ролі органів суддівського самоврядування.

Багатогранна «залежність»

Чи дійсно існують загрози суддівській незалежності, яскраво ілюструють дані соціологічного опитування, проведеного Радою суддів України та Центром суддівських студій. Їх презентували учасникам конференції. Так, під час анонімного опитування 579 суддів із 7 областей, Автономної Республіки Крим та Києва кожен п'ятий (20,8%) відзначив, що стикався з тиском із боку представників виконавчої влади. Дещо менша частина відчула на собі тиск із боку прокурорів (18,5%), законодавців (17,3%), керівників своїх судів (11,9%) та вищих інстанцій (11%). Щоправда, під час анкетування суддя міг обрати не один варіант відповіді, отже, загальний відсоток служителів Феміди, які працюють під тиском, не є арифметичною сумою наведених цифр .

Водночас, як зазначається у звіті, тиск на судову владу з боку представників законодавчої та виконавчої влади все ж поступово зменшується. Зокрема, завдяки тому, що після проведення судової реформи і Верховна Рада, і Президент уже не втручаються в процес призначення та обрання суддів, а функція парламенту та глави держави з видання відповідних актів стала церемоніальною. Утім, суддя Конституційного Суду у відставці Микола Козюбра вважає, що для остаточного унеможливлення тиску на суддів через процедуру призначення чи обрання необхідно на конституційному рівні позбавити гаранта і законодавців невластивих їм функцій.

Проте загрози для незалежності не обмежуються процедурою набуття суддівського статусу. «Незалежність — явище багатогранне, має різні складові, тож і форми спроб її обмеження або втручання можуть бути надзвичайно різними — від політичних, законодавчих, фінансових до впливу на окремо взятого суддю або склад суду у зв'язку з розглядом конкретної справи», — наводить слова А.Яреми прес-служба ВС. Це, на думку в.о. Голови ВС, не в останню чергу пов'язано з рівнем правової культури в суспільстві.

Водночас слід відзначити, що «жарти» з незалежністю Феміди є неприпустимими. На підтвердження цієї тези А.Ярема навів рішення Європейського суду з прав людини від 6.10.2011 у справі «Агрокомплекс» проти України». Втручання органів влади в судовий процес зумовило констатацію Євросудом у цій справі порушень п.1 ст.6 конвенції та ст.1 Протоколу №1 до неї. Причому за таку «залежність» Феміди українська держава має сплатити рекордну суму компенсації — майже €180 млн.

Стандарти і реалії

Своєю чергою голова Ради суддів Ярослав Романюк нагадав учасникам заходу про міжнародні стандарти щодо утвердження суддівської незалежності. Зокрема, в частині відносин та співпраці між органами державної влади та представниками судової системи. Більше того, виконавча та законодавча гілки влади зобов'язані забезпечувати незалежність суддів та унеможливлювати її обмеження. Водночас представники інших гілок влади, коментуючи судові рішення, «мають уникати критики, яка може підірвати незалежність судової влади або довіру суспільства до неї».

Для реалізації цих стандартів в Україні, на думку Я.Романюка, «має відчутно зрости роль органів суддівського самоврядування, розширитися арсенал їх засобів у справі реального відстоювання незалежності суддів, налагодитися ефективна комунікація між представниками законодавчої, виконавчої та судової гілок влади». Необхідність такого посилення повноважень органів суддівського самоврядування підтверджують і дані опитування, за якими 57,3% служителів Феміди вважають нову систему цих органів не більш ефективною, ніж та, що існувала до реформи.

Зміцненню суддівської незалежності, на думку голови Вищої кваліфікаційної комісії суддів Ігоря Самсіна, має посприяти чітке визначення критеріїв притягнення людей, котрі носять мантії, до дисциплінарної відповідальності. Для цього він запропонував розробити та ухвалити єдиний дисциплінарний кодекс судді, який унеможливить різночитання й маніпуляції при порушенні проваджень та застосуванні санкцій до законників, котрі проштрафилися.

Очевидно, що реалізація цієї пропозиції підвищить і довіру суддів до Вищої ради юстиції. Адже наразі 56,9% опитаних не вважають цей колегіальний орган незалежним. Крім того, через наявність конституційних норм щодо формування складу ВРЮ неможливо реалізувати рекомендацію міжнародних експертів стосовно обрання більше від половини складу Ради самими суддями.

У самій Вищій раді юстиції безболісно сприймають критичне ставлення до своєї діяльності з боку суддівського корпусу. «Закритих тем для критики немає. Але не думаю, що судді можуть сказати, що ВРЮ необ'єктивно когось притягнула до відповідальності», — відзначив під час конференції член цього органу, нардеп Валерій Бондик.

Слід також зауважити: свою роботу судді фактично оцінили ще гірше. Лише 9,2% респондентів упевнені, що суспільство довіряє судовій владі, а 70% схиляються до думки, що їм хоч частково, але довіряють. Водночас 20,8% (такий самий показник, як і при відповіді на запитання щодо тиску на суддів з боку виконавчої влади) вважають, що суспільство судам не довіряє.

За достойну зарплату

Фінансові проблеми — чи не найбільша загроза для суддівської незалежності. Як відзначив в.о. голови Вищого адміністративного суду Михайло Цуркан, рівень недофінансування іноді сягає 50%. Як наслідок, виникають й інші проблеми. «Заробітні плати помічників суддів, без яких суддя не може нормально працювати, прирівнюють до зарплат прибиральниць. Тому ми спостерігаємо величезну плинність кадрів у судах», — констатував М.Цуркан.

Більше від інших чинників на суддівську незалежність впливає рівень заробітної плати. Зокрема, В.Бондик погоджується, що «зарплата має бути достойною, аби в суддів не виникало спокус». І з ним, напевне, погодиться кожен вершитель людських доль.

Під час дослідження з'ясовувалось, яку ж зарплату судді вважають достатньою, щоб почуватися незалежними. В апеляційних господарських судах зійшлися в середньому на 30 тис. грн. Хоча називалися й числа, вчетверо вищі. У Верховному та Вищому спеціалізованому суді з розгляду цивільних і кримінальних справ погоджувалися на 46 тис. грн., але максимальна планка не сягала понад 80 тис. А от суддям місцевих загальних судів достатньо в середньому і 20 тис. грн.

Більш тривожним виявився показник професійної безпеки: 90% суддів не відчувають себе захищеними. Це привід замислитись і для органів виконавчої влади, і для законодавців. Адже незахищений суддя ніколи не відчує незалежності, хіба що зарплата дозволятиме власним коштом оплачувати свою безпеку. Проте це будуть цифри на порядок вищі, ніж називалися під час опитування.

Конкретні кроки для зміцнення суддівської незалежності, які слід зробити найближчим часом, будуть запропоновані з урахуванням думок, висловлених учасниками конференції. Головне, аби в тих, хто має реалізовувати напрацьовані рекомендації, було бажання ці кроки зробити.

ВИПРАВДАННЯ

Справа без злочину

Кримінальну справу стосовно екс-голови Апеляційного суду АРК Сергія Луніна, якого обвинувачували в порушенні законодавства у сфері охорони держтаємниці, закрито.

Як повідомив zn.ua заступник прокурора АР Крим Олег Лемешев, справу щодо С.Луніна закрито ще 12 жовтня за відсутністю в діянні складу злочину (ч.2 ст.6 КПК). Заступник прокурора АРК також уточнив, що справу закрила прокуратура АР Крим.

Як повідомляв «ЗіБ», 9 вересня цього року в Апеляційному суді АРК із залученням спецпідрозділу СБУ «Альфа» працівники прокуратури Криму провели обшук і вилучення документів.

12 вересня голові Апеляційного суду АРК С.Луніну пред'явили обвинувачення за двома статтями Кримінального кодексу — за перевищення службових повноважень і порушення у сфері охорони державної таємниці. Справі присвоїли гриф «таємно», і з її матеріалами не міг ознайомитися навіть сам С.Лунін, якого позбавили допуску до документів з таким режимом секретності. За інформацією, поширеною ЗМІ, суть порушення закону у сфері охорони держтаємниці полягала в переміщенні так званої таємної кімнати з одного поверху на інший.

За однією з версій, які висловлювались у пресі, порушення кримінальної справи щодо С.Луніна могло бути помстою керівництва СБУ та прокуратури АРК за відмову санкціонувати прослуховування мобільних телефонів трьох членів Вищої ради юстиції з її головою включно. Сам С.Лунін факт і можливі мотиви порушення кримінальної справи проти себе не коментував.

29 вересня він подав заяву про відставку, і вже за тиждень Верховна Рада її задовольнила. А ще через тиждень було закрито і справу проти С.Луніна.

ВІДСТАВКА

Верховна Рада України
Постанова

Про звільнення суддів

Відповідно до пункту 9 частини п'ятої статті 126 Конституції України Верховна Рада України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

У зв'язку з поданням заяв про відставку звільнити з посад суддів:

апеляційного суду Львівської області
Макарова Юрія Миколайовича,
Перетятька Василя Олексійовича;

апеляційного суду Тернопільської області
Татарчука Василя Григоровича;

Жовтневого районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області
Українця Юрія Йосиповича;

Старосамбірського районного суду Львівської області
Бущака Євгенія Осиповича;

Ніжинського міськрайонного суду Чернігівської області
Триголову Валентину Миколаївну.

Голова Верховної Ради України
В.ЛИТВИН

м.Київ,
3 листопада 2011 року
№4006-VI

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Верховна Рада України
Постанова

Про звільнення судді

Відповідно до пункту 5 частини п'ятої статті 126 Конституції України Верховна Рада України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

Звільнити Васіну Лілію Анатоліївну з посади судді Кіровського районного суду міста Дніпропетровська у зв'язку з порушенням присяги судді.

Голова Верховної Ради України
В.ЛИТВИН

м.Київ,
3 листопада 2011 року
№4005-VI

СХОЖІ ПРОБЛЕМИ

Регрес для Феміди.

Чиновників звільнятимуть через втрату довіри, а судді нестимуть відповідальність за заподіяну шкоду згідно з рішеннями Страсбурга

ТЕТЯНА БЕРСЕНЄВА,
Право.ру

Рада федерації РФ ухвалила антикорупційний закон, який розширює перелік підстав для звільнення держслужбовців. Крім того, документ уточнює випадки, коли від суддів можна вимагати відшкодування заподіяної шкоди.

Немає доходів — немає довіри

Документ уносить зміни майже до 20 федеральних законів. Автором акта про внесення змін до окремих законодавчих актів РФ у зв'язку з удосконаленням державного управління в галузі протидії корупції є президент РФ Дмитро Медведєв. Коли документ перебував на розгляді в Держдумі, глава держави запропонував поправки до нього, згідно з якими, зокрема, дозволяється звільняти держслужбовців у зв'язку з утратою довіри.

У кінцевому тексті документа прописано випадки, коли працівників прокуратури, слідчого комітету РФ, митних органів, органів внутрішніх справ, а також військовослужбовців і чиновників може бути звільнено у зв'язку з втратою довіри. Таке право працедавець отримає, якщо співробітник або керівник органу, установи, що знає про конфлікт інтересів свого підлеглого, не вживе заходів для запобігання і врегулювання конфлікту. Втрата довіри матиме місце й у випадку, якщо працівник не надасть відомостей про свої доходи, доходи дружини і неповнолітніх дітей чи представить завідомо недостовірні або неповні відомості. Здійснення працівником підприємницької діяльності, входження до складу органів управління, опікунських або наглядових рад також стане приводом для втрати довіри.

Крім того, розширено перелік осіб, котрі не можуть потрапити на службу в органи й установи прокуратури, СКР, органи внутрішніх справ, митні органи. Тепер тут не зможуть працювати чоловік чи дружина дітей працівника, якщо їх служба пов'язана з безпосередньою підлеглістю або підконтрольністю одного з них іншому. Зараз заборона встановлена тільки для батьків, одного з подружжя, братів, сестер, дітей, а також для близьких родичів подружжя.

Антикорупційне відчуження

Законом уводяться обмеження для тих, хто пішов з держпосади. Згідно з поправками до закону про державну цивільну службу, після звільнення зі служби працівник не матиме права розголошувати або використовувати на користь організацій або фізичних осіб дані конфіденційного характеру чи службову інформацію, що стали йому відомими у зв'язку з виконанням посадових обов'язків.

Понад те, 2 роки після звільнення з посади для чиновника діятимуть обмеження на майбутні місця роботи. Він не матиме права без згоди спецкомісії займати посади в організації та виконувати роботу на умовах цивільно-правового договору, якщо окремі функції держуправління цією організацією раніше входили в його посадові обов'язки.

Також з'являється норма, що дозволяє відсторонювати від роботи чиновника на час антикорупційної перевірки на строк до 60 днів, який може бути подовжений до 90 днів. При цьому за цивільним службовцем зберігається грошове забезпечення.

Відповідальність за шкоду

Уточнено в законі й положення цивільного законодавства, які створюють можливості для регресу, тобто заходів до органів, які незаконно притягали громадянина до відповідальності, якщо через їх вину було завдано шкоди людині. РФ, її суб'єкти або муніципальні утворення зможуть пред'являти регресні вимоги до осіб, у результаті дій яких було компенсовано шкоду не тільки з підстав, передбачених ст.1069 російського ЦК («Відповідальність за шкоду, заподіяну державними органами, органами місцевого самоврядування, а також їх посадовими особами») і ст.1070 («Відповідальність за шкоду, заподіяну незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду»), а також за рішеннями Європейського суду з прав людини.

Крім того, тепер для пред'явлення регресної вимоги з боку РФ та її суб'єктів до осіб, що заподіяли шкоду, повинна бути доведена провина лише відносно судді. До інших регресну вимогу можна пред'являти без таких доказів.

Д.Медведєв, уносячи таку поправку до власного законопроекту, назвав її «додатковою гарантією від незаконного переслідування».

Контроль за достовірністю

У Держдумі та Раді федерації буде створено парламентські комісії з контролю за достовірністю даних про доходи, майно і зобов'язання майнового характеру, що надаються членами РФ і депутатами Держдуми.

Підставою для перевірки стане достатня інформація, подана в письмовому вигляді правоохоронними і податковими органами, керівними органами політичних партій, і зареєстрованими відповідно до закону іншими загальноросійськими громадськими об'єднаннями, Суспільної палати РФ, а також загальноросійських ЗМІ. Анонімні повідомлення не перевірятимуть.

При цьому закон встановлює, що підсумки перевірки повинні розглядатися на відкритих засіданнях парламентської комісії, де можуть бути присутніми журналісти.

ІНІЦІАТИВИ

Обов'язковість апеляції

Комітет ВР з питань правосуддя після тривалих дискусій рекомендував парламенту прийняти в першому читанні законопроект, який встановлює послідовність оскарження рішень судів у кримінальних справах.

ФОТО: ОЛЕКСІЙ ЧЕРНИШЕВ

Ініціатору змін Дмитру ПРИТИЦІ довелось обстоювати доцільність прийняття проекту.

Заступник голови Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ Станіслав МІЩЕНКО виступив проти «перестрибування» апеляції.

Народний депутат Олександр СУПРУНЕНКО погодився з пропозиціями колег.

Заступник голови ВРЮ Лідія ІЗОВІТОВА задумалася, чи не залишаться фінансові пропозиції колегіального органу тільки на папері.

Голова ВРЮ Володимир КОЛЕСНИЧЕНКО повідомив колегам, скільки коштів не вистачає для нового будинку Ради.

Представники ВРЮ з нетерпінням чекали Генпрокурора Віктора ПШОНКУ, щоб розпочати засідання.

ПРОПОЗИЦІЇ

Перспективне будівництво

Якщо на заваді не стануть фінансові бар'єри, то в недалекому майбутньому члени Вищої ради юстиції готуватимуться до новосілля. У червні цього року розпочалося зведення нового будинку для колегіального органу. Однак, аби завершити процес, бракує коштів. Тож на черговому засіданні члени ВРЮ вирішили шукати додаткову фінансову підтримку в парламенті.

ФОТО: ІВАН СТЕЦЕНКО

Члени Ради Віктор ТАТЬКОВ (ліворуч) та Андрій ПОРТНОВ уважно вивчали порядок денний, відображений на моніторі.

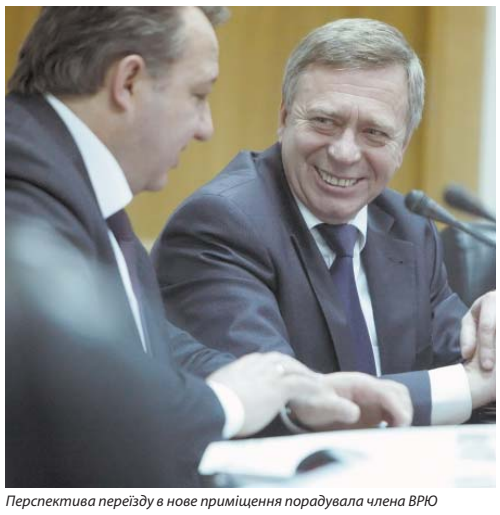

Перспектива переїзду в нове приміщення порадувала члена ВРЮ Миколу КОБИЛЯНСЬКОГО.

Член ВРЮ Інна ОТРОШ з головою поринула у вир новин.

КОНКУРС

День переможців

14 листопада Вища кваліфікаційна комісія суддів оголосила імена 60 переможців, котрі займуть посади в 30 судах. Кандидати, яких постійно діючий орган не допустив до конкурсу, і ті, хто відмовився від участі в ньому, залишатимуться в резерві до оголошення наступного конкурсу.

ФОТО: ОЛЕКСІЙ ЧЕРНИШЕВ

Гарний настрій членів комісії підбадьорював і кандидатів.

«Кваліфікаційники» Лідія ГОРБАЧОВА і Дмитро СОКУРЕНКО радилися, чи варто допускати того чи іншого претендента до конкурсу.

Секретар ВККС Анатолій МАРЦИНКЕВИЧ — до конкурсантів: «Відстань між місцем проживання і судом не заважатиме роботі?»

Вадим МАЗУРЧАК витягнув щасливий білет — тепер він працюватиме в Центральному-Міському райсуді м.Кривий Ріг Дніпропетровської області.

Вакансію в Снятинському райсуді Івано-Франківської області займе Станіслав БОРОДОВСЬКИЙ. Така новина засмутила претендентку на цю ж посаду Тетяну ВАСИЛЮК.

У вузькому коридорі біля зали засідань комісії ледве вистачило місця всім конкурсантам.

Кандидати з нетерпінням чекатимуть призначення до Дарницького райсуду м.Києва.

ПРОЕКТИ

Демократичні твердження

Члени Комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права обговорили законопроекти, які мають удосконалити роботу суддів, прокурорів та адвокатів. Очікується, що остаточні версії деяких документів з'являться вже в грудні.

ФОТО: ІВАН СТЕЦЕНКО

Народний депутат Юрій МІРОШНИЧЕНКО (справа) скористався нагодою дізнатися про думку судді КС Віктора ШИШКІНА щодо майбутніх реформ.

Голова правління Центру політико-правових реформ Ігор КОЛІУШКО пропонує створити окружні прокуратури.

Суддя КС у відставці Микола КОЗЮБРА переконаний, що для вдосконалення системи правосуддя слід унести зміни до Основного Закону.

РЕКЛАМА

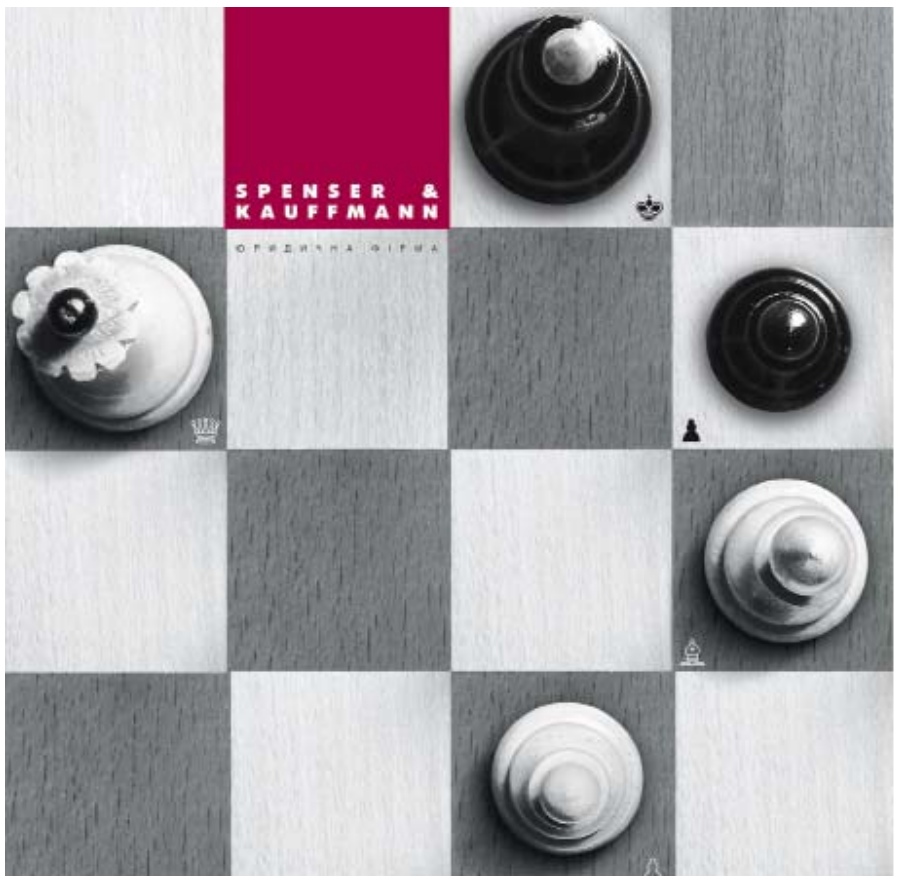

Білі починають і виграють

SPENSER & KAUFFMANN — ВАША ПЕРЕМОЖНА ПОЗИЦІЯ

Україна, 01021, м. Київ
Кловський узвіз, 7а, 13 поверх

Тел./Факс: +380 44 288-83-83

E-mail: office@sklaw.com.ua
www.sklaw.com.ua

РОЗДРІБ

«ЗіБ» — у продажу!

Запитуйте наш тижневик у кіосках «Союздруку»

Отже, якщо ви не встигаєте за своїми колегами першим ознайомитися зі свіжим номером «ЗіБ» або пропустили важливий матеріал у попередніх числах видання — звертайтеся до найближчого кіоску «Союздруку». Згідно з графіком наша газета має надходити в продаж уже в суботу.

Кіоски, де реалізується «Закон і Бізнес»:

Кіоск	Адреса
3	майдан Незалежності.
8	майдан Незалежності.
19	вул. Б. Хмельницького, 44.
21	вул. Хрещатик, 5.
24	вул. М. Заньковецької, 2.
25	вул. Червоноармійська, 49.
26	вул. Червоноармійська, 48.
29	ст. метро «Хрещатик».
60	вул. Інститутська, 10—12.
74	вул. Хрещатик, 10.
142	вул. Червоноармійська, 57.
145	вул. Червоноармійська, 73.
156	вул. Червоноармійська, 74/5.
404	вул. Велика Житомирська, 6.
405	вул. Володимирська, 18.
406	вул. Володимирська, 24.

ПРАВА

Квадратні метри для дітей

Народні депутати встановили, в яких випадках орган опіки повинен мати право повідомляти нотаріуса про накладення заборони на відчуження нерухомого майна дитини.

Верховна Рада прийняла в першому читанні проект «Про внесення змін до деяких законів України (щодо захисту майнових прав дітей)» (№8668).

Пропонується наділити органи опіки та піклування повноваженням повідомляти нотаріуса про накладення заборони на відчуження нерухомого майна дитини у випадках, передбачених ч.5 ст.177 Сімейного кодексу.

Орган опіки зможе направити нотаріусу відповідне повідомлення у випадках, коли:

• мати та/або батько дитини, які звернулися за дозволом, позбавлені судом батьківських прав;

• судом, органом опіки та піклування або прокурором прийнято рішення про відібрання дитини від батьків;

• до суду подано позов про позбавлення батьків дитини (або того з них, який звернувся за дозволом) батьківських прав;

• особа, яка звернулася за дозволом, повідомила про себе неправдиві відомості, що мають суттєве значення для вирішення питання про надання дозволу;

• між батьками дитини немає згоди стосовно вчинення правочину щодо нерухомого майна дитини;

• між батьками дитини або між одним з них та третіми особами існує судовий спір стосовно нерухомого майна, за дозволом на вчинення правочину щодо якого звернулися батьки;

• вчинення правочину призведе до звуження обсягу існуючих майнових прав дитини або порушення охоронюваних законом її інтересів.

З метою наповнення нормативним змістом нової функції органу опіки передбачені також зміни до стст. 73 і 74 закону «Про нотаріат». ℮

ВЛАСНІСТЬ

Підвал — для кожного.

КС роз'яснив, кому належать допоміжні приміщення після продажу квартири

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Конституційний Суд установив, що власники квартир у будинках є також співвласниками допоміжних приміщень. При цьому немає жодного значення, отримали вони житло внаслідок приватизації, чи придбали.

Квартира без доступу

Відповідно до п.2 ст.10 закону «Про приватизацію державного житлового фонду» власники квартир у будинках та гуртожитках є співвласниками допоміжних приміщень і зобов'язані брати участь у загальних витратах, пов'язаних з утриманням будинку і прибудинкової території відповідно до своєї частки в майні.

Право на допоміжні приміщення громадяни отримали автоматично, коли приватизували квартири, однак до рішення КС незрозумілим залишалося, кому належатиме частка в спільній власності після продажу житла. Відповідні справи неодноразово розглядалися в судах, але виносились діаметрально протилежні рішення. В одних випадках суди вказували, що право спільної власності на допоміжні приміщення є невід'ємним правом кожного власника квартири незалежно від того, як він її отримав. Проте траплялися випадки, коли служителі Феміди дотримувалися позиції: якщо придбана квартира була приватизована, то разом з нею право на допоміжні приміщення не продається.

В ст.1 закону «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» вказано, що слід вважати допоміжними приміщеннями. Це, зокрема, сходові клітини, вестибюлі, перехідні шлюзи, кладові, горища, підвали, шахти і машинні відділення ліфтів. Отже, якби мала право на існування остання з наведених вище позицій, то виходило б, що, придбавши квартиру, новий власник змушений добиратися до неї по чужій території, адже ні на сходи, а ні на ліфт він не має жодного права.

Крім цього, незрозуміло, хто має платити за прибирання на сходових клітинах і за утримання ліфта. Лише ті, хто отримав квартиру після приватизації, чи нові власники також? Ще цікавіша ситуація могла б виникнути, коли б в якомусь під'їзді продали всі квартири, крім однієї. Фактично єдиному «старожилу» дісталися б у власність горище, підвал, кладові, і він зміг би розпоряджатися ними на свій вибір.

Бонус до квартири

З бажанням дізнатися, кому все ж таки належать допоміжні приміщення, до КС звернувся Володимир Гуляк. Він попросив дати офіційне тлумачення п.2 ст.10 закону «Про приватизацію державного житлового фонду».

КС уже доводилося розбиратися з правом власності на допоміжні приміщення. У рішенні від 2.03.2004 №4-рп/2004 Суд установив, що в багатоквартирних будинках власники приватизованих і неприватизованих помешкань є рівноправними співвласниками допоміжних приміщень. При цьому ніхто з власників житла не має пріоритету в їх використанні.

Після оприлюднення рішення КС власники квартир можуть не сумніватись у своєму праві на спільні метри.

Власники квартир є співвласниками допоміжних приміщень у будинку чи гуртожитку, технічного обладнання, елементів зовнішнього благоустрою.

Крім цього, на думку КС, приватизація, продаж, спадкування, інші цивільно-правові угоди є однаково юридично значимими підставами набуття права власності на квартиру. Не встановлює обмежень щодо набуття права власності на допоміжні приміщення і положення, відносно якого було подано звернення.

Нічого не говориться про спосіб набуття права власності й у ч.2 ст.382 Цивільного кодексу, відповідно до якої «власникам квартири у дво- або багатоквартирному житловому будинку належать на праві спільної сумісної власності приміщення загального користування». Тому немає нічого дивного й неочікуваного в тому, що КС установив: власники квартир є співвласниками допоміжних приміщень у будинку чи гуртожитку, технічного обладнання, елементів зовнішнього благоустрою.

Таким чином, після рішення КС кожен власник квартири зможе з упевненістю сказати, по чиїх сходах він підіймається до себе додому та хто відповідальний за їх чистоту. ℮

ЗБРОЙНІ СИЛИ

Піратству — бій!

Народні депутати дозволили використовувати Збройні сили нашої держави в міжнародних антитерористичних і антипіратських операціях.

Верховна Рада ухвалила закон «Про внесення змін до Закону України «Про Збройні Сили України». Новаціями розширено коло випадків, у яких Збройні сили в мирний час мають право застосовувати зброю та бойову техніку. Зокрема, змінами до ст.1 закону «Про Збройні Сили України» передбачено, що їх можуть залучати до здійснення заходів правового режиму воєнного і надзвичайного стану, боротьби з тероризмом, посилення охорони державного кордону, суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні, континентального шельфу України та їх правового оформлення, протидії незаконним перевезенням зброї та наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів у відкритому морі.

Також військових можуть залучати до ліквідації надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру і надання військової допомоги іншим державам. Крім цього, закон дозволяє використовувати військо для боротьби з піратством та тероризмом у рамках міжнародних операцій. ℮

СПІЛКУВАННЯ

Мова для найменших

В Уряді пропонують дозволити батькам самостійно вибирати, якою мовою розмовлятимуть з їхніми дітьми в дошкільних закладах.

Кабмін подав до парламенту проект «Про внесення змін до закону «Про дошкільну освіту» №9439, рекомендований міністром освіти Дмитром Табачником. Пропонується створювати дошкільні навчальні заклади, де виховання дітей здійснюватиметься мовою національних меншин або іншою недержавною мовою.

У разі потреби в дитсадках можна буде «створювати окремі групи з мовою виховання, відмінною від використовуваної в дошкільному закладі в цілому». Вирішувати, якою мовою здійснюватиметься дошкільна освіта, зможуть батьки.

Передбачається й можливість створення в дошкільних закладах груп для дітей з особливими потребами. ℮

ІНІЦІАТИВИ

Укрупнення прокуратури.

Експерти пропонують об'єднувати наглядові органи в невеликих райцентрах

СЕРГІЙ МИЛОГРАДОВ

Обмежити надто тісну комунікацію між працівниками прокуратури, міліції та суддями в невеликих містечках пропонують фахівці, які займаються реформуванням правоохоронної системи. Для цього пропонується створити окружні прокуратури, у яких працюватиме кілька десятків людей.

Позитиви для адвокатури

На засіданні Комісії зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права, яке відбулося 14 листопада, експерти обговорили висновки Венеціанської комісії стосовно трьох законопроектів: «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та «Про свободу мирних зібрань». Голова комісії Сергій Головатий зазначив: висновки щодо всіх документів позитивні, а зауваження стосуються переважно технічних моментів. Зокрема, вивчивши проект, який має по-новому врегулювати роботу адвокатури, Європейська комісія «За демократію через право» відзначила, що новації є послідовними і встановлюють хорошу основу для розвитку професії адвоката.

Не обійшлося, звісно, і без критики. Правда, як відзначили в Комісії зі зміцнення демократії, фахівці очікували, що європейці внесуть певні корективи й навіть сподівалися на це. При підготовці новацій доводилося досягати компромісу між різними групами авторів, і, приймаючи деякі рішення, експерти погоджувалися, що крапку в питанні має поставити Венеціанська комісія. Тому позиція європейців має бути врахована, й особливих дискусій, швидше за все, не виникне.

На які ж положення звернули увагу у Венеціанській комісії? Перш за все, на думку європейців, проект надто великий та намагається занадто деталізовано врегулювати діяльність адвокатів. «Оскільки законопроект є настільки деталізованим... існує ризик того, що він буде занадто негнучким у застосуванні, ігноруватиме змінний людський фактор у кожному конкретному випадку. Такі детальні положення можуть потребувати частих змін. Було б краще, якби детальні положення могла регулювати сама адвокатура, замість того щоб просити парламент кожного разу вносити зміни до закону», — йдеться у підготовленому висновку.

І.Коліушко (в центрі) бачить загрозу правосуддю в надто тісному спілкуванні суддів, прокурорів і міліцейського керівництва.

Звернули увагу на Заході й на порядок формування кваліфікаційних комісій, в яких, на думку фахівців, має бути більше науковців та викладачів юридичних вузів. «Коли закон для себе пишуть адвокати, то вони, зрозуміло, думають передусім про себе. Коли судді — про гарантії своєї діяльності. Тому до позиції Венеціанської комісії треба прислухатися», — відреагував на висновки європейців адвокат Василь Кисіль.

Докласти зусиль для того, щоб законопроект про адвокатуру після внесення до парламенту був якомога швидше прийнятий, пообіцяв народний депутат Юрій Мірошниченко. Крім цього, за його словами, дуже важливо, щоб новації знайшли підтримку в юридичних спільнотах.

Хоча європейські експерти схвально відгукнулись і про запропоновані зміни до проекту «Про судоустрій і статус суддів», в Комісії зі зміцнення демократії переконані, що для вдосконалення роботи третьої гілки влади їх буде недостатньо — потрібно коригувати Конституцію. Свої напрацювання щодо зміни Основного Закону зараз готує Конституційна асамблея. Та й провести крізь парламент відповідні зміни дуже непросто: потрібно зібрати 300 голосів. Проте вітчизняні юристи вирішили не зважати на політичну ситуацію, а займатися суто науковими напрацюваннями. Будуть вони потім прийняті чи ні — зовсім інше питання.

Підготувати проекти всіх трьох законів з урахуванням пропозицій Венеціанської комісії правники планують вже до наступного засідання, яке має відбутися в середині грудня. Таким чином, цілком можливо, що на початку наступного року за доопрацюванням документів візьмуться нардепи.

Наміри щодо правоохоронних органів

Якщо ряд проектів уже найближчим часом має бути готовим для внесення до парламенту, то проект змін до закону «Про прокуратуру» в середині грудня має вперше з'явитися на столах членів Комісії зі зміцнення демократії.

Поки що ж фахівці обговорили тільки плани. Як розповів голова правління Центру політико-правових реформ Ігор Коліушко, єдина система правоохоронних органів повинна стати триланковою — працюватимуть окружна, регіональна і Генеральна прокуратури. За словами експерта, окружна ланка об'єднуватиме кілька районів, завдяки чому не відбуватиметься «зрощення» між суддями, прокурорами й начальником міліції в маленьких райцентрах, де всі один одного добре знають. «Така мала кількість людей у нас завжди схильна встановлювати корпоративну спільноту», — наголосив він.

Крім цього, пропонується максимально наблизити статус прокурорів до того, який мають судді. На думку авторів змін, прокурори повинні за подібною до людей у мантіях схемою отримувати посади й нести саму дисциплінарну відповідальність. «У нас виникла ідея побудувати спільне використання кваліфікаційних комісій та Національної школи суддів як для підготовки суддів, так і прокурорів. Ця пропозиція узгоджується з тим, що оскільки Вища рада юстиції поширює свою компетенцію і на суддів, і на прокурорів, видається логічним поширити цю практику і на кваліфікаційну комісію, і на майбутню дисциплінарну комісію. Тим паче що ці комісії мають діяти професійно», — пояснив свою позицію І.Коліушко.

Висловив власну думку щодо реформаторських ініціатив і член Конституційного Суду Віктор Шишкін, який на початку 1990-х років очолював Генеральну прокуратуру. За його словами, запропоновані ініціативи — це рух у бік європейських стандартів. Головне ж, на думку судді, щоб прокуратура перестала працювати як каральний орган, яким була в часи царської та радянської влади і яким залишається до наших днів.

Оскільки Вища рада юстиції поширює свою компетенцію і на суддів, і на прокурорів, видається логічним поширити цю практику і на кваліфікаційну комісію, і на майбутню дисциплінарну комісію

Детальніше про реформу прокуратури буде сенс говорити після того, як з'явиться текст проекту. Проте гарантувати, що ліберальні ініціативи будуть прийняті, не може ніхто, надто багато можновладців усе ще бажають бачити в прокуратурі каральний меч держави. ℮

ПРАВА

Фінансова гарантія.

Норми закону про захист споживачів поширюються на виконання кредитних договорів

Громадяни, які беруть кредити, можуть помилково чи внаслідок уведення їх в оману оплатити не потрібні їм фінансові послуги. Держава ж у свою чергу має захищати інтереси споживачів. Тому Конституційний Суд установив, що положення закону «Про захист прав споживачів» поширюється на правовідносини між кредитодавцем та позичальником як під час укладення, так і під час виконання договору.

КС 15 листопада оприлюднив рішення щодо офіційного тлумачення положень пп.22, 23 ст.1, ст.11, ч.8 ст.18, ч.3 ст.22 закону «Про захист прав споживачів». Необхідність в офіційному тлумаченні була пов'язана з неоднозначним застосуванням положень закону «Про захист прав споживачів» судами та органами виконавчої влади.

У поданні відзначалося: суди вважали, що дія закону поширюється лише на правовідносини, які виникали на стадії укладення договору споживчого кредитування. Органи виконавчої влади, навпаки, виходили з того, що дія закону поширюється на правовідносини сторін такого договору не тільки на стадії його укладення, а й на стадії виконання.

КС вирішив, що дія положень закону поширюється на правовідносини, що виникають як під час укладення, так і під час виконання такого договору. Суд виходив з того, що регулювання договірних відносин здійснюється як самостійно їх сторонами, так і за участю держави відповідно до положень Цивільного кодексу.

Одним з фундаментальних принципів приватноправових відносин є принцип свободи договору. Разом з тим зазначена свобода є обмеженою, адже мають діяти критерії справедливості, добросовісності, пропорційності, розумності. КС наголосив, що держава, встановлюючи засади створення і функціонування грошового та кредитного ринків, має підтримувати на засадах пропорційності розумний баланс між публічним інтересом ефективного перерозподілу фінансів, комерційними інтересами банків щодо отримання справедливого прибутку від кредитування і правами та інтересами споживачів.

Для людини існує ризик помилково чи навіть унаслідок уведення її в оману придбати не потрібні їй кредитні послуги, переконані судді. Тому держава забезпечує особливий захист більш слабкого суб'єкта економічних відносин, а також рівність сторін у цивільно-правових відносинах шляхом визначення особливостей договірних правовідносин у сфері споживчого кредитування та обмеження дії принципу свободи цивільного договору. Це здійснюється через установлення особливого порядку укладення договорів споживчого кредитування, їх оспорювання, контролю за змістом та розподілу відповідальності між сторонами. Тим самим держава одночасно убезпечує добросовісного продавця товарів (робіт, послуг) від можливих зловживань з боку споживачів.

Згідно з чч.1, 3 ст.1054 ЦК за кредитним договором банк зобов'язується надати кредит позичальникові в розмірі та на умовах, установлених договором, а позичальник — повернути кредит та сплатити відсотки. Особливості регулювання відносин за договором про надання споживчого кредиту встановлені законом.

Щоб громадяни не оскаржували кредитні договори, банкіри повинні детальніше пояснювати їх умови.

Закон, звернули увагу в КС, регулює відносини між споживачами товарів, робіт і послуг та виробниками і продавцями товарів, виконавцями робіт і надавачами послуг різних форм власності, встановлює права споживачів, а також визначає механізм їх захисту та основи реалізації державної політики у сфері захисту прав споживачів. Захист інтересів останніх є метою державного регулювання ринків фінансових послуг також відповідно до п.2 ст.19 закону «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».

При цьому положення чч.4—11 ст.11 закону передбачають такі права споживача, які можливо реалізувати лише під час виконання договору споживчого кредитування. Зокрема, це право:

- протягом певного терміну відкликати згоду на укладення такого договору без пояснення причин;
- не бути примушеним під час виконання кредитного договору здійснювати платежі, встановлені на незаконних засадах;
- достроково повернути споживчий кредит;
- не бути примушеним достроково повернути суму споживчого кредиту в разі незначних порушень договору тощо.

ПОСЛУГИ

Колекторів пропонують знищити.

Якщо обсяг роботи обчислюється мільярдами, завжди знайдеться той, хто візьметься за неї

АНДРІЙ ЧЕРНІКОВ,
СЕРГІЙ ЛЯМЕЦЬ,
«Економічна правда»

У парламенті зареєстровано проект закону про заборону колекторської діяльності. Шлях, яким пішли автори документа, є доволі цікавим. Вони запропонували ввести таке визначення, як «колекторські послуги», а потім частково їх заборонити. Навіщо потрібна заборона колекторської діяльності і до чого це призведе?

Не ділом, а словом

Автор законопроекту (№9379) Юрій Полунєєв спробував перетворити колекторство на щось на кшталт довідкової служби. За текстом документа, колекторські послуги — це майже виключно спілкування з боржником, його родиною, роботодавцем та іншими особами. Тобто силові дії чи інші види тиску на людей законом уже не передбачені.

Проте навіть на ці вельми безневинні послуги буде накладена тимчасова заборона, яка триватиме до розробки спеціального закону. До того часу може бути введена відповідальність за колекторство у вигляді штрафу в розмірі 8000 мінімальних зарплат, а при повторному порушенні — ліквідація колектора як юрособи.

Можливо, в житті кожен з авторів стикався з колекторами, тому що авторський колектив, який розробляв законопроект, пропонує заборонити вибивати борги тільки з населення. Понад те, схоже, знайомство не було приємним. Автори вкрай обурені діяльністю збирачів боргів. Про це свідчить надто емоційна пояснювальна записка до проекту.

«Їх масова поява пов'язана з тим, що в умовах фінансової кризи люди — громадяни України, котрі залишилися без зарплати або інших доходів, утратили й можливість вчасно повертати кредити... Колекторські фірми здебільшого діють досить жорсткими методами... Колекторська діяльність межує з кримінально караними діями, разом з іншими порушеннями законодавства», — зазначається в документі.

На думку авторів, діяльність колекторів дуже дратує людей. Але найголовнішим, на їхню думку, є те, що при вибиванні боргів колектори порушують багато законів.

Народні депутати вирішили захистити громадян від неприємного спілкування з колекторами.

Автори склали величезну пояснювальну записку, в якій навели приклад того, що дії колекторів відбуваються в три етапи. «На першому (soft collection) телефонні дзвінки зазвичай лунають як удень, так і вночі, а листи, що надсилаються боржникові, містять погрози й залякування. Більше того, колектори тиснуть на неплатників шляхом «знайомства» з їхніми близькими та родичами, а також шляхом повідомлення на роботу про наявність у неплатника невиконаного зобов'язання», — йдеться в записці.

Якщо цей етап не приносить бажаного результату, колектори переходять до другого — hard collection. Вони приходять до боржника додому, демонструють копію позовної заяви без фактичного подання її до суду, та заяви до міліції щодо скоєння боржником шахрайства чи іншого злочину. У цей час здійснюють психологічний тиск на боржника. І лише на третьому етапі (legal collection) колектори звертаються до суду. Це майже визнання того, що вони програли, бо зазвичай таким шляхом майже неможливо повернути кошти.

Вже зміст цієї записки містить опис кількох злочинів. Більше того, вважає Ю.Полунєєв, фінустанови порушують банківську таємницю, передаючи колектору інформацію про боржника. Крім того, самі колектори порушують КК, коли чинять тиск на боржника та його родичів, додає він.

Колектори: у нас усе законно

Президент Асоціації учасників колекторського бізнесу Олександр Ільчук уже назвав проект №9379 популістським. Він упевнений, що передання даних колекторам є законним.

Справді, Міністерство юстиції щодо колекторів зазначає таке: «Залучення банками «колекторських» організацій можливе лише за наявності письмового запиту або письмового дозволу боржника на розкриття банківської таємниці».

Це формулювання є дуже слизьким. Зазвичай, надаючи кредити, банки змушують боржника написати, що він погоджується надавати інформацію про себе третім особам, якщо цього захоче банк. Отже, Мін'юст дозволив банкам робити те, що вони вже давно роблять.

Крім того, у вересні 2011 року Верховна Рада прийняла поправки до закону про банки. Тепер «банк має право надавати інформацію, яка містить банківську таємницю, приватним особам та організаціям, у тому числі за договорами про відступлення права вимоги до клієнта». І ця норма поширюється не тільки на кредитні договори, підписані після прийняття поправок, а й на всі договори, укладені до того.

Банкіри також проти пропозиції Ю.Полунєєва. «Втрачають залишки сумління. Що ж тепер, кредити можуть отримувати всі, а вимагати їх повернення не може ніхто? А як же вкладники? А як же невиконання кредитних договорів, які підписував клієнт? Тобто, ти не платиш понад 90 днів, розбазарюєш чужі гроші, а відповідальність має нести банк?» — обурився керівник кредитного департаменту однієї з найбільших фінустанов.

Заборона не подіє

У всесвітній мережі можна знайти чимало жахливих історій про поводження колекторів з боржниками. Навіть якщо ці дії й не кримінальні, вони є моральним тиском. А далеко не всі боржники є злочинцями.

Як зазначають експерти, під час роботи колектори порушують ст.189 Кримінального кодексу («Вимагання»). Ця стаття присвячена вимогам передачі чужого майна (в даному випадку — грошей) з погрозою насильства. Називається ще одна стаття КК, яку порушують колектори — «Примушування до виконання цивільно-правових зобов'язань».

Цікаво, що законодавство щодо захисту населення від колекторів нібито існує. На думку експертів, закон «Про захист прав споживачів» забороняє банку звертатися за інформацією про фінансовий стан споживача до третіх осіб, які пов'язані з ним, без його згоди. Тобто не можна користуватися родинними, особистими, діловими, професійними або іншими відносинами. Той самий закон забороняє вимагати повернення споживчого кредиту, строк давності якого минув. Але всі ці норми закону не працюють, тому що немає механізму відповідальності за їх порушення.

Щоправда, навіть якщо проект №9379 буде затверджено парламентом, він навряд чи знищить колекторство як таке. Цьому є щонайменше два пояснення.

По-перше, на цю послугу є великий попит. Отже, він не може не створювати зустрічної пропозиції. Від 10 млрд до 13 млрд грн. — такий обсяг кредитів, які перебувають «на обслуговуванні» колекторів. Але потенціал зростання є величезним.

До того ж, якщо колектор працює добре, він має гарний дохід. Комісійна винагорода колектора коливається в межах 15—25% від суми кредиту, що повертається. Проте, збирачі можуть і купити борг, щоб у разі удачі отримати всю суму кредиту. Ціна викупу може становити навіть менше 1%, якщо кредит є безнадійним.

Якщо на ринку є такий обсяг роботи, завжди знайдеться той, хто візьметься її виконувати. Буде він називатися колектором чи якось по-іншому — не так важливо.

ЕКОНОМІКА

Паперові обмеження

Асоціація «Український Кредитно-Банківський Союз» у цілому підтримала проект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення вимог до емітентів цінних паперів», спрямований на врегулювання діяльності несумлінних емітентів. Щоправда, експерти вказали й на певні недоліки документа.

УКБС уважає, що така ініціатива сприятиме зменшенню правопорушень на фондовому ринку та виконанню емітентами своїх зобов'язань.

Зокрема, передбачені в проекті заходи щодо розширення нагляду за обігом цінних паперів емітента, які відповідають ознакам фіктивності, сприятимуть зменшенню зловживань на фондовому ринку. Крім того, виконанню цього завдання допоможе й посилення відповідальності юросіб за правопорушення в ході емісії цінних паперів, підвищення вимог до посадових осіб емітента, ведення бухгалтерського обліку тощо.

Водночас, експерти Асоціації зазначили, що окремі норми законопроекту стосовно умов дострокового викупу акцій, розширення інформації про емітентів та посилення відповідальності за здійснення штучних дефолтів потребують доопрацювання. Також представники банківської спільноти обґрунтовують потребу розширення інформації про емітентів необхідністю надання потенційним інвесторам інформації про осіб, причетних до діяльності несумлінних емітентів. На думку УКБС, це збільшить прозорість і привабливість національного ринку цінних паперів.

Для підвищення захищеності кредиторів експерти Асоціації радять посилити відповідальність за здійснення штучних дефолтів, давши визначення цьому поняттю в законопроекті. Крім того, пропонується запровадити кримінальну відповідальність для перших осіб компанії в разі здійснення ними маніпуляцій, які призводять до виникнення технічних дефолтів за корпоративними цінними паперами, а також запровадити заборону підприємствам, котрі мають непогашений випуск боргових цінних паперів, змінювати структуру акціонерів компанії та відкривати нові підприємства в офшорних зонах.

БЮРОКРАТІЯ

Санкції за дозвіл

Народні депутати підтримали в першому читанні зміни до ст.166[10] Кодексу про адміністративні правопорушення, якими посилюється відповідальність чиновників за нехтування законодавством, яке стосується документів дозвільного характеру.

Проектом №9182 пропонується викласти в новій редакції статтю 166[10] («Порушення законодавства з питань видачі документів дозвільного характеру») КпАП, розширивши перелік адміністративних правопорушень у сфері видачі документів дозвільного характеру.

Зокрема, згідно з проектом, неповідомлення або несвоєчасне повідомлення дозвільним органом суб'єкта господарювання або державного адміністратора про відмову у видачі документа дозвільного характеру тягне за собою накладення на посадових осіб штрафу в розмірі від 30 до 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (від 510 до 850 грн.). Аналогічне покарання передбачено за порушення дозвільним органом строків видачі або за відмову чи анулювання документа з підстав, не встановлених законом.

Такі ж санкції передбачаються за неповідомлення або несвоєчасне повідомлення державним адміністратором суб'єкта господарювання про одержання документа дозвільного характеру, письмову відмову в його видачі та за безпідставну відмову в прийнятті заяви для одержання дозволу.

Прикметно, що в законопроекті навіть виокремлено такі делікти, як «видача місцевим дозвільним органом документа дозвільного характеру поза межами дозвільного центру» та «видача дозвільним органом документа дозвільного характеру, необхідність одержання якого не встановлена законом». Напевно, й таке траплялося.

Дещо сумнівним з погляду обґрунтованості та способів доведення є покарання, передбачене для міських голів та голів держадміністрацій, за «невчинення дій щодо організаційного та матеріально-технічного забезпечення дозвільного центру і державного адміністратора». Але законодавець і для них передбачив штраф від 30 до 50 неоподатковуваних мінімумів. Причому кожне повторне «невчинення» коштуватиме мерам і всім іншим службовцям дорожче: від 50 до 70 неоподатковуваних мінімумів (від 850 до 1190 грн.).

Що ж, каральний меч над головами бюрократів ось-ось піднімуть. Але чи наважаться опустити?

САНКЦІЇ

Банкрутство не звільняє від штрафів.

Оскільки мораторій не зупиняє виконання боржником зобов'язань, що виникли після його введення, то, відповідно, і не припиняє заходів, спрямованих на їх забезпечення

Згідно з ч.4 ст.12 закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» одночасно з порушенням провадження у справі про банкрутство підприємства господарським судом уводиться мораторій на задоволення вимог кредиторів.

«Протягом дії мораторію на задоволення вимог кредиторів:

• забороняється стягнення на підставі виконавчих документів та інших документів, за якими здійснюється стягнення відповідно до законодавства;

• не нараховується неустойка (штраф, пеня), не застосовуються інші санкції за невиконання чи неналежне виконання грошових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, податків і зборів (обов'язкових платежів)».

Процитовану норму можна назвати яскравим прикладом того, як не треба писати закони, оскільки вона передбачає подвійне тлумачення, а наслідком цього є неоднозначна практика її застосування.

На перший погляд, оскільки протягом дії мораторію не застосовуються санкції, а дія мораторію припиняється із завершенням провадження у справі про банкрутство (ч.7 ст.12 закону), то застосування штрафних санкцій до підприємства в період дії мораторію є безпідставним (на підтвердження цієї позиції можна знайти кілька рішень Вищого адміністративного суду).

Однак порушення провадження у справі про банкрутство не є завершенням підприємницької діяльності підприємства, яке й надалі має право укладати угоди, брати нові зобов'язання. З огляду на це дія мораторію поширюється лише на задоволення вимог конкурсних кредиторів. А от на зобов'язання поточних кредиторів нараховується неустойка (штраф, пеня), застосовуються інші санкції за невиконання чи неналежне виконання грошових зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

Оскільки мораторій не зупиняє виконання боржником зобов'язань, які виникли після його введення, то, відповідно, і не припиняє заходів, спрямованих на їх забезпечення.

Саме із цієї позиції виходив Верховний Суд України, ухвалюючи 25 червня 2011 року постанову, текст якої наводиться нижче.

Утім, тепер маємо надію на уніфікацію практики. Після змін, унесених законом №3932-VI, яким було розширено повноваження ВС, ст.161 КАС містить норму, згідно з якою суди при виборі правової норми, що підлягає застосуванню до спірних правовідносин, зобов'язані враховувати висновки найвищого судового органу, викладені в рішеннях, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстави неоднакового застосування касаційною інстанцією одних і тих же норм матеріального права, що спричинило ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах.

Верховний Суд України
Іменем України
Постанова

25 червня 2011 року **м.Київ**

Верховний Суд України у складі:
головуючого — КРИВЕНКА В.В.,
суддів: БАЛЮКА М.І., БАРБАРИ В.П., БЕРДНІК І.С., ГЛОСА Л.Ф., ГОШОВСЬКОЇ Т.В., ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., ГРИЦІВА М.І., ГУЛЯ В.С., ГУМЕНЮКА В.І., ГУСАКА М.Б., ЄМЦЯ А.А., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., КАНИГІНОЇ Г.В., КЛІМЕНКО М.Р., КОРОТКЕВИЧА М.Є., КОРОТКИХ О.А., КОСАРЄВА В.І., КУЗЬМЕНКО О.Т., ЛЯЩЕНКО Н.П., МАРИНЧЕНКА В.Л., ОХРІМЧУК Л.І., ПАНТАЛІЄНКА П.В., ПИВОВАРА В.Ф., ПОТИЛЬЧАКА О.І., ПОШВИ Б.М., РЕДЬКИ А.І., РОМАНЮКА Я.М., СЕНІНА Ю.Л., СКОТАРЯ А.М., ТАРАН Т.С., ТЕРЛЕЦЬКОГО О.О., ТІТОВА Ю.Г., ШИЦЬКОГО І.Б., ЯРЕМИ А.Г.,

розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом Державного підприємства «Науково-виробничий комплекс «Фотоприлад» (далі — підприємство) до Управління Пенсійного фонду в Соснівському районі м.Черкас про визнання протиправним та скасування рішення,

ВСТАНОВИВ:

У січні 2008 року підприємство звернулося в господарський суд Черкаської області з позовом на управління ПФУ про визнання протиправним та скасування рішення від 20.12.2007 №927, яким до нього застосовано штраф та нараховано пеню за несвоєчасну сплату страхових внесків.

На обгрунтування позову підприємство послалося на те, що оскаржуване рішення відповідач прийняв з порушенням вимог ч.4 ст.12 закону від 14.05.92 №2343-XII «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», оскільки штрафні санкції були застосовані до підприємства в період дії мораторію на задоволення вимог кредиторів, уведеного ухвалою Господарського суду Черкаської області від 23.03.2007 у справі про банкрутство позивача, прийнятою на підставі зазначеного закону.

Постановою Господарського суду Черкаської області від 31.03.2008, залишеною без змін ухвалами Київського апеляційного адміністративного суду від 16.06.2009 та Вищого адміністративного суду від 10.02.2011, у задоволенні позовних вимог відмовлено.

Задовольняючи позовні вимоги, суди першої та апеляційної інстанцій, з думкою яких погодився і суд касаційної інстанції, виходили з того, що згідно з ч.1 ст.23 закону №2343-XII нарахування неустойки (штрафу, пені), процентів та інших економічних санкцій по всіх видах заборгованості за зобов'язаннями, строк виконання яких настав після порушення справи про банкрутство та введення мораторію, припиняється лише з дня прийняття господарським судом постанови про визнання боржника банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури. Таким чином, якщо зобов'язання позивача за страховими внесками, за прострочення сплати яких за оскаржуваним рішенням нараховані штраф та пеня, виникли після введення господарським судом мораторію на задоволення вимог кредиторів, то дія мораторію на виконання цих податкових зобов'язань не поширюється.

Не погоджуючись із ухвалою касаційного суду, підприємство звернулось із заявою про її перегляд з підстави неоднакового застосування касаційним судом ч.4 ст.12 закону №2343-XII.

На обгрунтування заяви додано ухвали Вищого адміністративного суду від 16.06, 28.09, 1.11.2006 та від 24.01.2007, які, на думку заявника, підтверджують неоднакове правозастосування.

У цих рішеннях касаційний суд дійшов висновку, що оскільки на момент здійснення перевірки підприємство-позивач знаходилося у процедурі банкрутства із введенням мораторію на задоволення вимог кредиторів і на нього поширювалися процедури, визначені законом №2343-XII, то висновок про неправомірність застосування до нього штрафних санкцій з податку на прибуток є обгрунтованим.

Перевіривши наведені заявником доводи, Верховний Суд уважає, що в задоволенні заяви слід відмовити з таких підстав.

Відповідно до стст.1, 12 закону №2343-XII мораторій на задоволення вимог кредиторів — це зупинення виконання боржником грошових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), термін виконання яких настав до дня введення мораторію, а також припинення заходів, спрямованих на забезпечення виконання цих зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), застосованих до прийняття рішення та введення мораторію. Протягом дії мораторію на задоволення вимог кредиторів не нараховуються неустойка (штраф, пеня), не застосовуються інші санкції за невиконання чи неналежне виконання грошових зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

Наведені норми регулюють правовідносини, які виникли між боржником і кредиторами у зв'язку з неспроможністю боржника виконати після настання встановленого строку існуючі зобов'язання, і спрямовані на відновлення платоспроможності боржника або його ліквідації з метою здійснення заходів щодо задоволення визнаних судом вимог кредиторів.

З порушенням провадження у справі про банкрутство не пов'язується завершення підприємницької діяльності боржника, він має право укладати угоди, у нього можуть виникати нові зобов'язання. З огляду на наведене можна зробити висновок про те, що дія мораторію поширюється лише на задоволення вимог конкурсних кредиторів.

Що стосується зобов'язань поточних кредиторів, то за цими зобов'язаннями, згідно із загальними правилами, нараховуються неустойка (штраф, пеня), застосовуються інші санкції за невиконання чи неналежне виконання грошових зобов'язань та зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

За своєю правовою природою, фінансові та економічні санкції є додатковими зобов'язаннями, які забезпечують належне виконання основного зобов'язання, і є похідними від нього.

З огляду на наведене, оскільки мораторій не зупиняє виконання боржником грошових зобов'язань і зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), які виникли після введення мораторію, то, відповідно, і не припиняє заходів, спрямованих на їх забезпечення.

Невиконання таких зобов'язань є правопорушенням. Отже, нарахування санкцій, застосування заходів забезпечення за невиконання згаданих зобов'язань та примусове стягнення на підставі виконавчих документів коштів на виконання таких грошових зобов'язань щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів), а також штрафних санкцій грунтується на законі.

Враховуючи те, що строк виконання зобов'язань зі сплати страхових внесків настав у позивача після 23.03.2007, тобто після порушення провадження у справі про банкрутство та введення мораторію на задоволення вимог кредиторів, то дія мораторію на виконання цих зобов'язань не поширюється.

Таким чином, висновок суду касаційної інстанції у справі, що розглядається, про правомірність застосування управлінням ПФУ штрафу та нарахування пені за несвоєчасну сплату страхових внесків за зобов'язаннями, які виникли після введення мораторію на задоволення вимог кредиторів, грунтується на правильному застосуванні норм матеріального права та відповідає практиці Верховного Суду при вирішенні спорів цієї категорії.

Керуючись стст.241, 242, 244 КАС, Верховний Суд

ПОСТАНОВИВ:

У задоволенні заяви Державного підприємства «Науково-виробничий комплекс «Фотоприлад» відмовити.

Постанова є остаточною і оскарженню не підлягає, крім випадку, встановленого п.2 ч.1 ст.237 КАС.

НЕОДНАКОВЕ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Відсоток — за аналогією.

За відсутності в договорі банківського рахунку встановленого розміру процентів за користування коштами фінустанова зобов'язана виплатити їх у розмірі облікової ставки НБУ

Верховний Суд України
Іменем України
Постанова

6 червня 2011 року **м.Київ**

Верховний Суд України у складі:
головуючого — ПОТИЛЬЧАКА О.І.,
суддів: БАЛЮКА М.І., БАРБАРИ В.П., БЕРДНІК І.С., ВУС С.М., ГЛОСА Л.Ф., ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., ГУЛЯ В.С., ГУМЕНЮКА В.І., ГУСАКА М.Б., ЄМЦЯ А.А., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., ЗАГОЛДНОГО В.В., КАНИГІНОЇ Г.В., КЛІМЕНКО М.Р., КОЛЕСНИКА П.І., КОРОТКЕВИЧА М.Є., КОРОТКИХ О.А., КОСАРЄВА В.І., КРИВЕНДИ О.В., КРИВЕНКА В.В., ЛЯЩЕНКО Н.П., МАРИНЧЕНКА В.Л., ОНОПЕНКА В.В., ОХРІМЧУК Л.І., ПАНТАЛІЄНКА П.В., ПАТРЮКА М.В., ПИВОВАРА В.Ф., ПИЛИПЧУКА П.П., ПОШВИ Б.М., ПРОКОПЕНКА О.Б., РОМАНЮКА Я.М., СЕНІНА Ю.Л., ТІТОВА Ю.Г., ШАПОВАЛОВОЇ О.А., ШКОЛЯРОВА В.Ф., ЯРЕМИ А.Г.,

розглянувши у відкритому судовому засіданні заяву фізичної особи — підприємця *Особи 1* про перегляд Верховним Судом постанови Вищого господарського суду від 1.09.2010 у справі №2-23/970-2010 за позовом ФОП *Особи 1* до Акціонерного комерційного банку соціального розвитку «Укрсоцбанк» про стягнення суми,

ВСТАНОВИВ:

У лютому 2010 року ФОП *Особа 1* звернулася до Господарського суду Автономної Республіки Крим з позовом до АКБ «Укрсоцбанк» про стягнення 2396 грн. 94 коп. заборгованості за порушення грошових зобов'язань за договором про розрахунково-касове обслуговування.

Позовні вимоги обгрунтовані тим, що в період з 13.06.2007 до 31.08.2009 відповідачем не нараховувалися проценти за користування грошовими коштами, які знаходилися на поточному рахунку позивача, відкритому на підставі договору від 21.05.2001 №* про розрахунково-касове обслуговування.

Рішенням Господарського суду Автономної Республіки Крим від 9.03.2009, залишеним без змін постановою Севастопольського апеляційного господарського суду від 17.05.2010, позов задоволено. Стягнуто з АКБ «Укрсоцбанк» на користь ФОП *Особи 1* 2396 грн. 94 коп. заборгованості та судові витрати.

Постановою ВГС від 1.09.2010 рішення Господарського суду Автономної Республіки Крим від 9.03.2009 та постанову Севастопольського апеляційного господарського суду від 17.05.2010 скасовано, ухвалено нове рішення, яким у позові відмовлено.

В основу постанови касаційного суду покладено висновок про те, що якщо договором не визначено розміру процентів за користування коштами, що знаходяться на рахунку клієнта, а вклади на вимогу банком не приймаються, то підстави для стягнення з АКБ «Укрсоцбанк» процентів за користування коштами на поточному рахунку позивача відсутні. Разом із цим суд зазначив, що питання нарахування процентів за користування коштами, що знаходяться на рахунку клієнта, врегульовано ст.1070 Цивільного кодексу, а тому підстави для застосування ст.8 ЦК (аналогії закону) відсутні.

У заяві про перегляд постанови ВГС від 1.09.2010 з підстав, передбачених п.1 ст.111^{16} Господарського процесуального кодексу, ФОП *Особа 1* просить скасувати постанову суду касаційної інстанції та направити справу на новий розгляд, посилаючись на неоднакове застосування судом касаційної інстанції ст.8 ЦК.

На обгрунтування заяви додано постанову ВГС від 15.02.2011 у справі №2-11/994-2010.

За результатами розгляду касаційної скарги в цій справі, Вищий господарський суд, залишаючи без змін рішення судів попередніх інстанцій, дійшов висновку про те, що за відсутності визначення договором банківського рахунку розміру процентів за користування банком грошовими коштами клієнта та неприйняття банком вкладів на вимогу до спірних правовідносин слід застосовувати ч.1 ст.1061 ЦК за аналогією закону (ст.8 ЦК). Відповідно до цієї статті банк виплачує вкладникові проценти на суму вкладу в розмірі, встановленому договором банківського вкладу. Якщо договором не встановлений розмір процентів, банк зобов'язаний виплачувати проценти в розмірі облікової ставки Національного банку.

Заслухавши доповідь судді-доповідача, перевіривши наведені заявником обставини, Верховний Суд уважає, що заява підлягає задоволенню з таких підстав.

При вирішенні справи судом установлено, що 21.05.2001 між ФОП *Особою 1* та АКБ «Укрсоцбанк» було укладено договір №* про розрахунково-касове обслуговування, за умовами якого банк прийняв на себе зобов'язання відкрити позивачу поточні рахунки: №** (у доларах США), №*** (у російських рублях) та надавати послуги з розрахунково-касового обслуговування відповідно до умов цього договору та чинного законодавства.

Згідно з п.3.1.7 вказаного договору банк зобов'язаний проводити нарахування відсотків за залишками вільних коштів на рахунку клієнта та зараховувати їх на рахунок клієнта в останній робочий день місяця відповідно до тарифів банку, а в п.3.1.8 цього договору зазначено, що банк зобов'язаний проводити нарахування відсотків за незнижувальними залишками вільних коштів на рахунку клієнта і зараховувати їх на рахунок клієнта в останній робочий день місяця відповідно до тарифів банку.

У п.17 розд.3 «Розрахункове обслуговування» додатка №1 до вказаного договору в переліку послуг по розрахунковому обслуговуванню зазначено: «відсотки на незнижувальні залишки на рахунках» та «відсотки на поточні залишки по рахунках», проте розмір нарахування відсотків не визначено.

Відповідно до ст.1066 ЦК, за договором банківського рахунку, банк зобов'язується приймати і зараховувати на рахунок, відкритий клієнтові (володільцеві рахунка), грошові кошти, що йому надходять, виконувати розпорядження клієнта про перерахування і видачу відповідних сум з рахунку та проведення інших операцій за рахунком.

Банк має право використовувати грошові кошти на рахунку клієнта, гарантуючи його право безперешкодного розпорядження цими коштами.

Згідно із ч.4 ст.1068 ЦК клієнт зобов'язаний сплатити плату за виконання банком операцій з рахунком клієнта, якщо це встановлено договором.

Частиною 1 ст.1070 ЦК встановлено, що за користування грошовими коштами, які знаходяться на рахунку клієнта, банк сплачує проценти, сума яких зараховується на рахунок, якщо інше не встановлено договором банківського рахунку або законом.

Отже, договір банківського рахунку є відплатним для кожної зі сторін, у зв'язку з чим банк зобов'язаний сплатити проценти за користування грошовими коштами, що знаходяться на рахунку клієнта, а останній оплатити банку послуги за розрахунково-касове обслуговування рахунку.

Частиною 2 ст.1070 ЦК визначено, що проценти, передбачені частиною першою цієї статті, сплачуються банком у розмірі, встановленому договором, а якщо відповідні умови не встановлено договором, — у розмірі, що звичайно сплачується банком за вкладом на вимогу.

Судами встановлено, що умовами договору від 21.05.2001 №* передбачено обов'язок банку сплачувати проценти за користування грошовими коштами клієнта, але їх розмір не визначено, а вклади на вимогу від юридичних або фізичних осіб відповідачем не приймаються.

Відповідно до ст.8 ЦК, якщо цивільні відносини не врегульовані цим кодексом, іншими актами цивільного законодавства або договором, вони регулюються тими правовими нормами цього кодексу, інших актів цивільного законодавства, що регулюють подібні за змістом цивільні відносини (аналогія закону).

Згідно із ч.1 ст.1061 ЦК банк виплачує вкладникові проценти на суму вкладу в розмірі, встановленому договором банківського вкладу.

Якщо договором не встановлено розмір процентів, банк зобов'язаний виплачувати проценти у розмірі облікової ставки НБУ.

Таким чином, за відсутності встановлення в договорі банківського рахунку розміру процентів за користування банком грошовими коштами клієнта та неприйняття банком вкладів на вимогу, банк зобов'язаний виплатити проценти в розмірі облікової ставки НБУ.

Ураховуючи наведене, постанова ВГС від 1.09.2010 підлягає скасуванню, а справа — направленню на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Керуючись стст.111^{23}—111^{25} Господарського процесуального кодексу, Верховний Суд

ПОСТАНОВИВ:

Заяву фізичної особи — підприємця *Особи 1* задовольнити.

Постанову ВГС від 1.09.2010 скасувати, справу направити на новий розгляд до суду касаційної інстанції.

Постанова є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій п.2 ч.1 ст.111^{16} ГПК.

МІН'ЮСТ

Закон чисельність не обмежує.

Заявнику, який має свідоцтво про право на заняття приватною нотаріальною діяльністю, не можуть відмовити в реєстрації, мотивуючи це наповненістю округу

Верховний Суд України
Іменем України
Постанова

20 червня 2011 року *м.Київ*

Верховний Суд України у складі: головуючого — ТІТОВА Ю.Г.,
суддів: БАЛЮКА М.І., БАРБАРИ В.П., БЕРДНІК І.С., ВУС С.М., ГЛОСА Л.Ф., ГОШОВСЬКОЇ Т.В., ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., ГРИЦІВА М.І., ГУЛЯ В.С., ГУМЕНЮКА В.І., ГУСАКА М.Б., ЄМЦЯ А.А., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., ЗАГОЛДНОГО В.В., КАНИГІНОЇ Г.В., КЛІМЕНКО М.Р., КОВТЮК Є.І., КОРОТКЕВИЧА М.Є., КОРОТКИХ О.А., КОСАРЄВА В.І., КРИВЕНКА В.В., КУЗЬМЕНКО О.Т., ЛЯЩЕНКО Н.П., МАРИНЧЕНКА В.Л., ОХРІМЧУК Л.І., ПАНТАЛІЄНКА П.В., ПИВОВАРА В.Ф., ПОШВИ Б.М., ПРОКОПЕНКА О.Б., РЕДЬКИ А.І., РОМАНЮКА Я.М., СЕНІНА Ю.Л., СКОТАРЯ А.М., ТАРАН Т.С., ТЕРЛЕЦЬКОГО О.О., ШАПОВАЛОВОЇ О.А., ШИЦЬКОГО І.Б., ЯРЕМИ А.Г.,
при секретарі судового засідання БУРНИШЕВІЙ О.Е.,
за участю представників:
Головного управління юстиції у Запорізькій області — ЛЮТОЇ Г.Ю.,
Української нотаріальної палати — СИДОРОВА І.Ф.,

розглянувши у відкритому судовому засіданні заяву Головного управління юстиції у Запорізькій області (на час виникнення спірних відносин — Запорізьке обласне управління юстиції) про перегляд Верховним Судом ухвали Вищого адміністративного суду від 17.02.2011 у справі за скаргою *Особи 1* на незаконні дії начальника Управління щодо незаконної відмови в реєстрації приватної нотаріальної діяльності,

ВСТАНОВИВ:

У квітні 2004 року *Особа 1* звернувся до суду зі скаргою на незаконну відмову начальника управління *Особи 2*, викладену в листі від 1.03.2004 №668/13, в реєстрації приватної нотаріальної діяльності заявника (скаржника) в місті Запоріжжі за зазначеною ним адресою.

Позовні вимоги мотивовані ст.24 закону від 2.09.93 №3425-XII «Про нотаріат», якою визначено, що відмова в реєстрації приватної нотаріальної діяльності осіб, які мають свідоцтво про право на її здійснення, не допускається.

Відповідач проти скарги заперечував, посилаючись на заборону здійснювати реєстрацію приватної нотаріальної діяльності понад граничну чисельність приватних нотаріусів у нотаріальному окрузі.

Рішенням Орджонікідзевського районного суду м.Запоріжжя від 7.06.2004, залишеним без змін ухвалою Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 17.09.2007, визнано незаконною відмову начальника управління *Особи 2*, викладену в листі від 1.03.2004 №668/13, в реєстрації приватної нотаріальної діяльності *Особи 1* за *Адресою 1*. Зобов'язано начальника Управління зареєструвати приватну нотаріальну діяльність скаржника.

Ухвалою ВАС від 17.02.2011 рішення судів попередніх інстанцій залишено без змін.

У заяві про перегляд ухвали суду касаційної інстанції з підстави, встановленої п.1 ч.1 ст.237 Кодексу адміністративного судочинства, Управління, посилаючись на неоднакове застосування наказу Міністерства юстиції від 12.01.99 №2/5 «Про затвердження граничної чисельності приватних нотаріусів у нотаріальних округах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції 15.01.99 за №19/3312, просить ухвалу ВАС від 17.02.2011 скасувати, справу передати на новий розгляд до суду касаційної інстанції. На підтвердження неоднакового застосування судом касаційної інстанції однієї й тієї ж самої норми права відповідач надав ухвалу ВАС від 29.10.2009 у справі за позовом до Київського міського управління юстиції, Міністерства юстиції про визнання нечинними наказів від 12.01.99 №2/5 та від 4.03.2005 №23/5, а також незаконною відмови у реєстрації приватної нотаріальної діяльності.

Ухвалою ВАС від 29.03. справу допущено для перегляду Верховним Судом.

Перевіривши за матеріалами справи наведені у заяві доводи, Верховний Суд дійшов висновку про відсутність підстав для її задоволення, виходячи з такого.

Як встановили суди, *Особа 1*, маючи свідоцтво про право на заняття приватною нотаріальною діяльністю, видане Міністерством юстиції 10.02.97 за №*, 18.02.2004 звернувся до Управління із заявою про реєстрацію його приватної нотаріальної діяльності в Запорізькому міському нотаріальному окрузі Запорізької області за *Адресою 1*.

Листом від 1.03.2004 №668/13 відповідач відмовив *Особі 1* у задоволенні наведеної вимоги, посилаючись на те, що станом на 18.02.2004 в Запорізькому міському нотаріальному окрузі зареєстровано 63 приватні нотаріуси, що складає їх граничну чисельність для цього округу.

Вказану відмову відповідач мотивував п.3 наказу №2/5, яким головам обласних управлінь юстиції заборонено здійснювати реєстрацію приватної нотаріальної діяльності понад граничну чисельність нотаріусів.

Ухвалюючи рішення у цій справі, суди першої та апеляційної інстанцій, з висновками яких погодився і Вищий адміністративний суд, виходили з того, що дії відповідача не відповідають вимогам закону, оскільки основані на підзаконному акті, що суперечить закону №3425-XII та Конституції.

В ухвалі, наданій на підтвердження неоднакового застосування норм матеріального права, суд касаційної інстанції дійшов протилежного висновку, зазначивши, що наказ №2/5, прийнятий Міністерством юстиції в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами, відповідно до указу Президента від 23.08.98 №932/98 «Про врегулювання діяльності нотаріату в Україні», виданого згідно з п.4 розд.XV «Перехідні положення» Основного Закону.

Висновки касаційного суду у справі, що розглядається, відповідають правильному застосуванню норм матеріального права.

Згідно з п.14 ч.1 ст.92 Конституції організація і діяльність нотаріату визначається винятково законами України.

Вказана конституційна норма додатково регламентується законом №3425-XII, який встановлює порядок правового регулювання діяльності нотаріату в Україні.

Відповідно до ст.3 цього закону нотаріусом може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту (університет, академія, інститут) і пройшов стажування протягом шести місяців в державній нотаріальній конторі або у нотаріуса, що займається приватною нотаріальною практикою, склав кваліфікаційний іспит та одержав свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю. Особа, яка має судимості, не може бути нотаріусом.

Статтею 24 зазначеного закону врегульовано порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності, згідно з яким її здійснює управління юстиції Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій за заявою особи, яка має свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю. Реєстраційне посвідчення видається управлінням юстиції у 15-денний строк з моменту подачі заяви. Відмова в реєстрації приватної нотаріальної діяльності не допускається.

Відтак закон виключає відмову у здійсненні реєстрації приватної нотаріальної діяльності особі, яка має свідоцтво про право на заняття нотаріальною діяльністю.

Усупереч зазначеним положенням закону п.3 наказу №2/5 містить вимогу до начальників Головного управління юстиції Міністерства юстиції в Автономній Республіці Крим, начальників обласних, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції не здійснювати такої реєстрації понад граничну чисельність нотаріусів у нотаріальних округах, затверджену цим же наказом.

Згідно з п.4 ст.9 КАС суд при вирішенні справи керується принципом законності, відповідно до якого у разі невідповідності нормативно-правового акта Конституції, закону, міжнародному договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою, або іншому правовому акту суд застосовує правовий акт, який має вищу юридичну силу.

Враховуючи викладене, суд касаційної інстанції дійшов вмотивованого висновку, що зазначене положення наказу №2/5 є таким, що суперечить закону №3425-XII, а відтак не може бути застосоване до відносин, які є предметом розгляду у цій справі.

За таких обставин суд касаційної інстанції у цій справі правильно визнав незаконною відмову заявнику, який мав свідоцтво про право на заняття приватною нотаріальною діяльністю, у здійсненні реєстрації такої діяльності з мотивів наповненості граничної чисельності посад нотаріусів у нотаріальному окрузі.

Оскільки при вирішенні спору суд касаційної інстанції правильно застосував норми матеріального права, у задоволенні заяви управління слід відмовити.

Керуючись стст.241, 242, 244 КАС, Верховний Суд

ПОСТАНОВИВ:

У задоволенні заяви Головного управління юстиції у Запорізькій області відмовити.

Постанова є остаточною і не може бути оскаржена, крім випадку, встановленого п.2 ч.1 ст.237 КАС.

ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Земля під банківською заставою.

Оскільки одночасно з будинком відчужується і частина ділянки, зайнятої цим будинком та надвірними спорудами, на такий правочин має бути згода іпотекодержателя

Верховний Суд України
Іменем України
Постанова

30 червня 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів Верховного Суду України в складі:
головуючого — ГУМЕНЮКА В.І.,
суддів: за участю представника ПАТ «Укрсоцбанк»: БАЛЮКА М.І., ЛЯЩЕНКО Н.П., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., РОМАНЮКА Я.М., ЯЦЮКА А.О.,

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом Акціонерно-комерційного банку соціального розвитку «Укрсоцбанк» в особі Київської міської філії, правонаступником якого є Публічне акціонерне товариство «Укрсоцбанк» в особі Київської міської філії, до *Особи 7, Особи 8*, треті особи: *Особа 9*, приватний нотаріус Черкаського міського нотаріального округу *Особа 10*, про визнання договору купівлі-продажу недійсним за касаційною скаргою Публічного акціонерного товариства «Укрсоцбанк» в особі Київської міської філії, який є правонаступником Акціонерно-комерційного банку соціального розвитку «Укрсоцбанк» в особі Київської міської філії (далі — банк), на рішення Апеляційного суду Черкаської області від 17.05.2010,

ВСТАНОВИЛА:

У грудні 2009 року банк звернувся з зазначеним позовом, посилаючись на те, що 7.09.2007 між ним та *Особою 7* укладено договір про надання відновлювальної кредитної лінії, за умовами якого банк надав *Особі 7* кошти у тимчасове користування на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового використання у розмірі $31920 (тридцять одна тисяча дев'ятсот двадцять) зі сплатою 13% річних на строк до 6.09.2017. У якості забезпечення виконання *Особою 7* зобов'язань за договором про надання відновлювальної кредитної лінії від 7.09.2007 останній передав в іпотеку банку земельну ділянку з цільовим призначенням для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд площею 827 м^2, розташовану за *Адресою 1* (іпотечний договір від 7.09.2007). Після укладення зазначених договорів *Особа 7* на земельній ділянці, яка є предметом іпотеки, збудував будинок, на який рішенням Соснівського районного суду м.Черкаси від 13.08.2008 за *Особою 7* визнано право власності як на окремий об'єкт нерухомості. 30 червня 2009 року між *Особою 7* та *Особою 8* укладено договір купівлі-продажу будинку з надвірними спорудами. На думку банку, договір купівлі-продажу будинку є недійсним, оскільки вчинений без його згоди, порушує та обмежує його права. Ураховуючи викладене, банк просив задовольнити їх позовні вимоги та визнати недійсним договір купівлі-продажу за *Адресою 1* у м.Черкаси, допустивши двосторонню реституцію.

Рішенням Соснівського районного суду м.Черкаси від 3.03.2010 позов задоволено. Визнано недійсним договір купівлі-продажу за *Адресою 1* у м.Черкаси, укладений 30.06.2009 між *Особою 7* та *Особою 8*. Допущено двосторонню реституцію, повернуто сторони недійсного правочину у первісний стан, який існував до його укладення, а саме, зобов'язано *Особу 7* та *Особу 8* повернути один одному в натурі все, що вони одержали на виконання зазначеного договору. Стягнуто солідарно з відповідачів на користь позивача судові витрати у розмірі 45 (сорок п'ять) грн. 50 коп.

Рішенням Апеляційного суду Черкаської області від 17.05.2010 рішення Соснівського районного суду м.Черкаси від 3.03.2010 скасовано та ухвалено рішення, яким у задоволенні позову банку відмовлено.

У касаційній скарзі ПАТ «Укрсоцбанк» в особі Київської міської філії, який є правонаступником АКБ «Укрсоцбанк» в особі Київської міської філії, просить скасувати рішення суду апеляційної інстанції, залишивши в силі рішення суду першої інстанції, посилаючись на неправильне застосування судом норм матеріального права та порушення судом норм процесуального права.

Відповідно до п.2 розд.XIII «Перехідні положення» від 7.07.2010 №2453-VI закону «Про судоустрій і статус суддів» касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду до 15.10.2010 і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються Верховним Судом в порядку, який діяв до набрання чинності цим законом.

У зв'язку з цим справа підлягає розгляду у порядку Цивільного процесуального Кодексу від 18.03.2004 в редакції, яка була чинною до змін, внесених згідно із законом від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів».

Касаційна скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції та ухвалюючи рішення про відмову банку у задоволенні його позовних вимог, суд апеляційної інстанції виходив із того, що предметом договору іпотеки є земельна ділянка як окремий об'єкт нерухомого майна, що належав *Особі 7* на праві власності. Житловий будинок, збудований на земельній ділянці, яка є предметом іпотеки, є окремим об'єктом нерухомості і не є предметом іпотеки.

Проте з такими висновками суду погодитися не можна.

Установлено, що 7.09.2007 між банком та *Особою 7* укладено договір про надання відновлювальної кредитної лінії, за умовами якого банк надав *Особі 7* грошові кошти у тимчасове користування на умовах забезпеченості, повернення, строковості, платності та цільового використання у розмірі $31920 (тридцять одна тисяча дев'ятсот двадцять) зі сплатою 13% річних на строк до 6.09.2017. У якості забезпечення виконання *Особою 7* зобов'язань за договором про надання відновлювальної кредитної лінії від 7.09.2007 останній передав в іпотеку банку земельну ділянку з цільовим призначенням для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд площею 827 м^2, розташовану за адресою: м.Черкаси, *Адреса 1*. 30 червня 2009 року між *Особою 7* та *Особою 8* укладено договір купівлі-продажу будинку з надвірними спорудами.

Згідно ст.377 ЦК до особи, яка придбала житловий будинок, будівлю або споруду, переходить право власності на земельну ділянку, на якій вони розміщені, без зміни її цільового призначення, у розмірах, встановлених договором. Якщо договором про відчуження житлового будинку, будівлі або споруди розмір земельної ділянки не визначений, до набувача переходить право власності на ту частину земельної ділянки, яка зайнята житловим будинком, будівлею або спорудою, та на частину земельної ділянки, яка є необхідною для їх обслуговування.

Аналогічна норма закріплена в ч.2 ст.120 ЗК.

Виходячи із зазначених норм закону, одночасно з будинком відчужується і частина земельної ділянки, зайнятої цим будинком з надвірними спорудами.

Відповідно до ст.9 закону «Про іпотеку» іпотекодавець виключно на підставі згоди іпотекодержателя має право: зводити, знищувати або проводити капітальний ремонт будівлі (споруди), розташованої на земельній ділянці, що є предметом іпотеки, чи здійснювати істотні поліпшення цієї земельної ділянки; передавати предмет іпотеки у наступну іпотеку; відчужувати предмет іпотеки; передавати предмет іпотеки в спільну діяльність, лізинг, оренду, користування.

Відчуживши за договором купівлі-продажу за *Адресою 1* у м.Черкаси *Особа 7* здійснив і відчуження предмету іпотеки — частини земельної ділянки з цільовим призначенням для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд площею 827 м^2, розташовану за адресою: м.Черкаси, *Адреса 1*.

Відчуження частини земельної ділянки відбулося без згоди іпотекодержателя, що є порушенням майнових прав останнього.

Статтею 12 закону «Про іпотеку» передбачено, що правочин, щодо відчуження іпотекодавцем переданого в іпотеку майна або його передачі в наступну іпотеку, спільну діяльність, лізинг, оренду чи користування без згоди іпотекодержателя є недійсним.

Недодержання стороною (сторонами) вимог, встановлених чч.1—3, 5, 6 ст.203 ЦК, є підставою недійсності правочину, як зазначено у ч.1 ст.215 ЦК.

Задовольняючи позовні вимоги банку та визнаючи недійсним договір купівлі-продажу за *Адресою 1* у м.Черкаси, укладений 30.06.2009 між *Особою 7* та *Особою 8*, і допускаючи двосторонню реституцію, суд першої інстанції обгрунтовано виходив з того, що відчужуючи будинок, розташований на земельній ділянці, яка є предметом іпотеки, іпотекодавець відчужив і частину цієї земельної ділянки без дозволу на це іпотекодержателя, що є порушенням та обмеженням прав останнього та порушенням норм закону.

Згідно зі ст.339 ЦПК суд касаційної інстанції, установивши, що апеляційним судом скасовано судове рішення, ухвалене згідно з законом, скасовує судове рішення суду апеляційної інстанції і залишає в силі судове рішення суду першої інстанції.

Ураховуючи зазначене, рішення суду апеляційної інстанції підлягає скасуванню.

Рішення суду першої інстанції відповідає вимогам закону і матеріалам справи, тому підстави для його зміни або скасування відсутні.

Керуючись стст.336, 339, 345 ЦПК, колегія суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу Публічного акціонерного товариства «Укрсоцбанк» в особі Київської міської філії, який є правонаступником Акціонерно-комерційного банку соціального розвитку «Укрсоцбанк» в особі Київської міської філії, задовольнити.

Рішення Апеляційного суду Черкаської області від 17.05.2010 скасувати, залишивши в силі рішення Соснівського районного суду м.Черкаси від 3.03.2010.

Ухвала оскарженню не підлягає.

КРИМІНАЛ

Бізнес на речдоках

Прокуратура Івано-Франківської області порушила кримінальну справу проти заступника начальника УБОЗ області та колишнього оперуповноваженого зазначеного управління, котрі на місці роботи організували прибутковий «бізнес», займаючись реалізацією речових доказів.

Прокуратурою Івано-Франківської області 9 листопада 2011 року порушено кримінальну справу проти заступника начальника УБОЗ області та колишнього оперуповноваженого зазначеного управління за ознаками злочинів, передбачених ч.5 ст.191, ч.3 ст.364 та ч.2 ст.366 КК.

Правоохоронці у співучасті ще з однією особою, зловживаючи службовим становищем, шляхом службового підроблення заволоділи речовими доказами в кримінальній справі на загальну суму близько 1 млн грн. та реалізували їх. Слідчими прокуратури та співробітниками оперативного підрозділу УСБУ в Івано-Франківській області вказані особи затримані. Перевіряється їх можлива причетність до інших злочинів.

Слідство у справі триває.

НА ГАРЯЧОМУ

Прибутковий ліфт

Набув чинності вирок Київського районного суду м.Одеси стосовно головного державного інспектора територіального управління Держгірпромнагляду в Одеській області, який організував «бізнес» і вимагав хабарі за введення ліфтів у експлуатацію.

У ході розслідування кримінальної справи, порушеної органами прокуратури за матеріалами СБУ, встановлено, що посадовець налагодив схему вимагання хабарів від представників експлуатаційних організацій ліфтового господарства. «Такса становила 800 грн. за введення в експлуатацію одного ліфта та додатково 200 грн. — при оформленні нового технічного паспорта», — повідомили в прес-службі СБУ.

У зв'язку з небажанням власників ліфтів сплачувати «данину», понад 100 ліфтів, які були готові до введення в експлуатацію після проведення ремонтних робіт, залишалися вимкненими.

У червні співробітники СБУ затримали хабарника на гарячому під час одержання 3 200 грн. за дозвіл на введення в експлуатацію 4 ліфтів.

Суд визнав зловмисника винним у скоєні злочину, передбаченого ч.2 ст.368 КК, та призначив йому покарання у вигляді позбавлення волі на 5 років з позбавленням на 2 роки права займати відповідальні, керівні, адміністративно-розпорядчі посади в органах державної влади, з іспитовим строком 2 роки.

ВИРОК

Слідчий став «зеком»

Самбірський міськрайонний суд Львівської області засудив колишнього слідчого одного з міськпідрозділів ГУ МВС України у Львівській області до 5 років позбавлення волі за шахрайство і зловживання службовим становищем. Днями вирок набув чинності.

У 2010 році співробітники СБУ затримали капітана міліції під час одержання ним від місцевого мешканця $5 тис. хабара. Міліціонер вимагав у потерпілого гроші за непритягнення того до кримінальної відповідальності за хуліганські дії, навіть попри те, що з огляду на свої службові обов'язки не міг вплинути на хід слідства.

Суд визнав міліціонера винним у скоєні злочинів, передбачених ст.190 («Шахрайство») та ст.364 («Зловживання владою або службовим становищем») КК та призначив покарання — 5 років позбавлення волі з подальшим позбавленням права обіймати посади в правоохоронних органах упродовж 2 років з установленням 1-річного іспитового строку.

РЕЗОНАНС

Лікарня без майбутнього.

Депутати звинувачують керівництво благодійного фонду Катерини Ющенко в шахрайстві

АЛІНА АЛЕКСАНДРОВА

Останнім часом знову заговорили про грандіозний благодійний проект «Дитяча лікарня майбутнього», який стартував у 2006 році з ініціативи Віктора Ющенка. Депутати вимагають від Генпрокуратури перевірити, куди зникла частина коштів, зібраних під час благодійного марафону. А ось в Уряду взагалі наразі немає чіткої ідеї реалізації проекту.

За 5 років на місці «Дитячої лікарні майбутнього» так нічого і не з'явилося. Крім фундаменту.

262 млн — на фундамент

На жаль, і через 5 років «Дитяча лікарня майбутнього» залишилася віртуальним проектом, не зважаючи на те, що збір коштів на її будівництво розпочався ще у 2006-му. Тоді ж, вибравши велику ділянку землі площею 11 га поряд з лікарнею «Феофанія» і заклавши там капсулу, Катерина Ющенко заявляла, що вже через 3 роки на цьому місці стоятиме найсучасніший в Європі дитячий лікувальний центр, розрахованний на 236 місць. У клініці планували відкрити перинатальне, хірургічне, онкогематологічне і педіатричне відділення, а також передбачити цілий комплекс супровідних служб і приміщень, зокрема гуртожиток для персоналу, невеликий готель і паркову зону. За планом, лікарня повинна була запрацювати ще у 2009-му, але дату здачі в експлуатацію неодноразово переносили.

Під час закритого тендера було визначено, що гроші, зібрані на проект, акумулюватимуться на спеціальному рахунку в «Трансбанку», розпоряджатися ними зможуть тільки фонд «Україна 3000» й особисто пані Ющенко, яка виступила гарантом їх цілісності та збереження. Кошти на лікарню так і зберігалися б у «Трансбанку», якби його у 2010-му не визнали банкрутом, після чого гроші перекочували в «Укрексімбанк».

За офіційними даними, під час телемарафону в 2006 році було зібрано 262 млн грн., сьогодні від цієї суми залишилося 72 млн. Решту грошей, за словами керівництва фонду, було витрачено на розвиток проекту.

При цьому за 5 років тут устигли хіба що закласти фундамент п'яти майбутніх будівель і заасфальтувати доріжки. Питанням, куди зникла решта коштів, перейнялися народні обранці. Причому, що найцікавіше, «нунсівці» Геннадій Москаль і Кирило Куликов. Останній вимагає зібрати комісію, яка повинна з'ясувати долю коштів, отриманих фондом. А перший заступник голови Комітету ВР з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією Г.Москаль звернувся до Генерального прокурора з проханням провести перевірку за цим фактом, а також з'ясувати, чому будівництво лікарні не розпочалось і куди зникли гроші, які збирали всією країною.

До речі, це далеко не вперше парламентарі згадують про «Дитячу лікарню майбутнього». Скажімо, депутат від КПУ Катерина Самойлик ще у 2010 році направляла запит до СБУ й Генпрокуратури з приводу перевірки діяльності К.Ющенко. Тоді ж нардеп Г.Москаль порушував питання будівництва лікарні, називаючи проект «аферою №1» в Україні.

Нічий проект

Між іншим, свого часу гроші на проект жертвували найбагатші люди країни. За словами голови Комітету ВР з питань охорони здоров'я Тетяни Бахтеєвої, понад $12 млн уніс Фонд Ріната Ахметова «Розвиток України», виділили кошти також фонди Бориса Колеснікова, Віктора Пінчука, Юхима Звягільського. «Всього було зібрано $50 млн, — стверджує Т.Бахтеєва. — Частина грошей ще є, частина витрачена. Але, крім фундаменту п'яти майбутніх будівель, сьогодні на території «Феофанії», виділеній для будівництва лікарні, поки що нічого немає».

Найсумніше в цій історії те, що держава сама не знає, що робити з «Дитячою лікарнею майбутнього» і чи потрібна вона взагалі. Наприклад, та ж Т.Бахтеєва заявила, що «сьогодні держава не може взяти на себе відповідальність за завершення будівництва». «У нас немає чіткого уявлення, яким чином ми цю лікарню реалізовуватимемо», — заявив і Микола Азаров. Втім, пообіцяв, що Уряд «знайде рішення».

У Благодійному фонді «Дитяча лікарня майбутнього» на звинувачення вже відреагували і заявили, що за наслідками перевірок контрольних органів жодних порушень у його роботі не виявлено. Зроблено все, щоб можна було швидко почати будівництво, не вистачає тільки самого дозволу на будівництво, який має отримати замовник — держава. «Все, що повинен зробити благодійний фонд, ми закінчили ще рік тому — й інженерну підготовку, і підготовку проекту», — заявив голова правління благодійного фонду «Україна 3000» Олександр Максимчук.

За його словами, кошторис будівництва, за висновком держекспертизи, передбачає 1,306 млрд грн. На рахунку фонду — 74 млн. Отже, одна надія на допомогу держави, кажуть у фонді. І додають, що за 5 років їх перевіряли 10 разів — і так нічого й не знайшли. Тим часом депутати говорять про «шахрайство в особливо великих розмірах». Хто з них має рацію — невідомо. Витрачено пожертви на «розвиток проекту», а депутати вирішили просто завдати удару по репутації В.Ющенка чи все ж гроші осіли в чиїхось кишенях? Відповідь — за ГПУ, куди направлено депутатський запит. Шкода лише, що благородні наміри, як завжди, закінчилися пшиком, а заручниками політики стали хворі діти.

АУДИТ

МОЗ кривдив хворих дітей?

Рахункова палата встановила, що Міністерство охорони здоров'я не забезпечило ефективних управлінських рішень, спрямованих на задоволення пріоритетних потреб галузі та забезпечення хворих лікарськими засобами і виробами медичного призначення.

Як показала перевірка, МОЗ не виконало вимог нормативних актів Уряду та не розробило і не затвердило в установленому порядку державних соціальних нормативів, які мали б визначати гарантований рівень надання медичної допомоги громадянам та обсяг забезпечення лікарськими засобами і виробами медичного призначення державних і комунальних закладів охорони здоров'я.

Не розроблено ефективних критеріїв відбору лікарських засобів та виробів медичного призначення для закупівлі за державні кошти, не проводився моніторинг цін.

Установлено, що міністерство не має інформації про реальні потреби закладів охорони здоров'я. Усе це перешкоджає формуванню обгрунтованих обсягів видатків з держбюджету та ефективному використанню коштів.

У 2010—2011 роках МОЗ використав з порушенням чинного законодавства 214,5 млн грн. Це більш ніж половина коштів, витрачених на закупівлю лікарських засобів і виробів медичного призначення, які до того ж поставляли до закладів охорони здоров'я нерівномірно, із запізненням до 5 місяців, а також із меншими, ніж планувалося, термінами придатності.

На 2—5 місяців затримувалося постачання життєво необхідних препаратів для лікування хворих на гемофілію, фенілкетонурію, нефрологічного профілю. Зволікання з унесенням медпрепаратів до реєстру оптово-відпускних цін у 2010—2011 роках призвело до закупівлі 5 препаратів для лікування хворих на гемофілію за цінами, які на 30—40% перевищили зареєстровану у 2011 році ціну таких самих ліків. Як наслідок, зайві бюджетні витрати становили 4,2 млн грн.

Через відсутність моніторингу цін і невідповідне формування документації конкурсних торгів до кінця 2010 року не були використані 54,8 млн грн.

Особливий наголос колегія Рахункової палати зробила на тому, як міністерство забезпечує медикаментами хворих дітей. У 2010 році за рахунок державного бюджету передбачалося лікування 21 дитячої хвороби, однак коштів було заплановано тільки на забезпечення лікування п'яти. Заходами, затвердженими Урядом на 2011 рік, передбачено кошти на лікування лише 8 хвороб у дітей, однак передбачені фінансові ресурси не задовольняють потреби в боротьбі навіть з такою кількістю захворювань.

ПОДІЯ

Фан-посольства — до Євро-2012

Напередодні широко анонсованого матчу Україна — Німеччина, що відбувся на футбольному полі національного спортивного комплексу «Олімпійський» у рамках підготовки до Євро-2012, до Міністерства внутрішніх справ завітала делегація поліцейських з Німеччини.

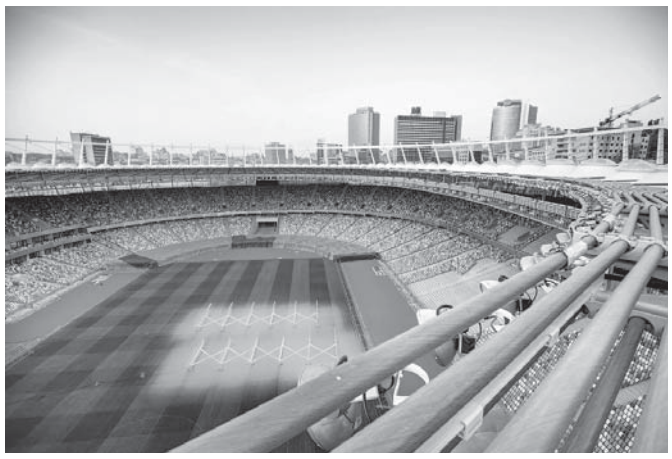

Допомагати вболівальникам на матчах Євро-2012 будуть мобільні фан-посольства.

Вони приїхали разом зі своїми вболівальниками, щоб не лише підтримати рідну команду, а й поділитися досвідом у проведенні матчів подібного масштабу з українськими правоохоронцями. До речі, до Євро-2012 в Україні з'явиться мережа мобільних фан-посольств, одне з яких працювало під час цього матчу.

«Ми дуже раді допомогти нашим українським колегам та передати їм свій досвід у проведенні європейського чемпіонату з футболу для гарантування безпеки та правопорядку під час Євро-2012, — зауважила заступник керівника національного футбольного інформаційного пункту Німеччини Катя Крузе, — адже практика, яку має Німеччина у сфері підтримання порядку під час масових спортивних заходів, є дуже важливою і корисною для України».

Разом з німецькими правоохоронцями до нашої країни завітало й понад 400 іноземних уболівальників. Весь день до початку футбольного матчу іноземні правоохоронці супроводжували своїх фанів та слідкували за тим, щоб усе пройшло на високому рівні. Вони забезпечували співвітчизників усією необхідною інформацією, починаючи з номерів телефонів екстрених служб та закінчуючи правилами поведінки на стадіоні під час матчу задля уникнення різних негативних подій. Також на площі біля НСК «Олімпійський» працювало німецьке мобільне фан-посольство, де кожен охочий міг отримати відповідь на всі питання, що його цікавили.

«Під час Євро-2012 подібні фан-посольства будуть функціонувати не тільки на всій території України, а й у Польщі — для підвищення безпеки та гостинності турніру», — підкреслив центральний координатор фан-посольства в Україні Ігор Гомонай.

Робота українських та німецьких правоохоронців була спрямована на досягнення спільного для обох країн результату — забезпечення правопорядку під час матчу Україна — Німеччина в рамках підготовки до великого спортивного свята — Євро-2012, а також безпеки футбольних уболівальників з різних країн, які прибуватимуть в Україну для відвідання футбольних матчів.

ПЕРСПЕКТИВИ

Подвійне майбутнє Європи.

Членів ЄС поставлять перед вибором: єдина валюта або суверенітет

БОРИС РУДЬ, *«Подробиці»*

10 листопада з'явилась інформація про можливу реформу Євросоюзу. ЄС розпадеться на дві частини: федеративну, з єдиним урядом і валютою — євро, і конфедеративну, без єдиної валюти і з різними стандартами життя. Об'єднана Європа — вже не така бажана мета для самих європейців.

«Євроскептицизм»

Ця новина, поширена інформаційним агентством Reuters, приголомшила європейців. За допомогою агентства один із чиновників у Брюсселі повідомив: у недалекому майбутньому формат Євросоюзу радикально переглянуть. За його словами, Німеччина і Франція обговорюють нову модель інтеграції держав ЄС, що передбачає передусім скорочення єврозони й зміну відносин усередині країн, які все-таки зможуть залишити євро своєю валютою.

Ці слова шокували ті європейські держави, які нині переживають нелегкі часи: Італію, Іспанію, Португалію і, звичайно ж, Грецію. Втім, раніше, виступаючи перед студентами в Страсбурзі, президент Франції Ніколя Саркозі сказав, що, на його думку, єдино можлива модель європейського майбутнього повинна полягати в переході на «подвійну швидкість»: невеликий блок країн з валютою євро повинен «іти вперед», а решта держав ЄС — наздоганяти його. Говорячи про блок лідерів, Н.Саркозі насамперед має на увазі Францію та Німеччину. Адже саме ці країни «стали ініціаторами створення євро і дадуть приклад у діях із захисту євро».

Правда, після появи інформації від Reuters Ангела Меркель змушена була виправдовуватися: мовляв, ніякого масштабного скорочення єврозони не передбачається. «У Німеччини тільки одна мета — стабілізувати європростір у такому вигляді, яким він є тепер», — заявила канцлер. Проте того ж дня її партія — Християнсько-демократичний союз — підготувала резолюцію відносно країн — членів єврозони, в яких спостерігаються проблеми в економічній сфері. У документі мовиться, що ті держави, які не хочуть або не здатні виконати всі вимоги, можуть покинути зону євро, залишаючись при цьому членами Євросоюзу.

І такі країни є. Наприклад, населення Нідерландів серйозно подумує про повернення до старого доброго гульдена. Як показало опитування громадської думки, проведене нідерландським соціологічним бюро Моріса де Гонда, 58% населення країни виступають за повернення до національної валюти. Нинішнє опитування, крім усього іншого, показало, що 51% жителів Голландії хочуть, аби Греція покинула єврозону, при цьому 69% опитаних сильно сумніваються в тому, що греки зможуть виконати свої обіцянки, які стосуються скорочення витрат.

Резолюція ХДС, хоч як дивно, на руку і Греції, котра благає не виганяти її з єврозони (як свідчить опитування, проведене газетою «Прототем», 78% респондентів уважають за краще, щоб платіжним засобом у країні, як і раніше, залишався євро). Проте інші держави ЄС заявляють: такий привілей потрібно заслужити, виконуючи всі взяті на себе зобов'язання перед Євросоюзом. «Якщо Греція не прийме умов договору, вона повинна буде відмовитися від євровалюти і вийти з ЄС», — попередив міністр у європейських справах Франції Жан Леонетті. Якщо ж резолюція ХДС буде прийнята й підтримана А.Меркель, греки дістануть можливість, утративши євро, не позбутися членства в Євросоюзі. Втім, у новій об'єднаній Європі вважатимуть за краще перебувати не всі.

Лідери і «ті, що наздоганяють»

План, озвучений єврочиновником, котрий побажав залишитися невідомим, передбачає своєрідний поділ Євросоюзу на дві частини: лідируючу «єврозону» і «союз тих, що наздоганяють». У першій буде єдина валюта і єдиний уряд — Постійний секретаріат єврозони, який розміститься в Брюсселі, але при цьому не ввійде до складу Єврокомісії. У країн оновленої єврозони буде свій президент, а їхні лідери зможуть регулярно проводити свої саміти. Що ж до управління цим утворенням, то пропонується ввести нову систему: в органах влади кількість голосів у країни залежатиме від її економічної потуги. Законодавство учасників нової єврозони буде максимально уніфікованим. При цьому члени об'єднання зможуть розраховувати і на фінансову взаємодопомогу.

Проблеми єврозони настільки зблизили Францію та Німеччину, що цей тандем журналісти стали називати «Меркозі».

Що ж до решти держав, то їх об'єднання буде схоже на Євросоюз на зорі розвитку, коли євробюрократія ще не була такою сильною, єдиної валюти не було, але і в здійсненні політики країни були самостійніші. Держави, котрі потрапили в «союз тих, що наздоганяють», залишаться членами Євросоюзу і матимуть можливість приєднатися до єврозони. Але тільки після того, як їх економіка буде визнана достатньо сильною.

Для того щоб усе вищеперелічене вступило в силу, слід переглянути й маастрихтську угоду, відповідно до якої країна, яка вступає в ЄС, зобов'язується рано чи пізно ввести на своїй території євровалюту. Проте інші угоди, що не стосуються економіки, наприклад той же шенгенський договір, переглядатися не будуть.

Незважаючи на всі безрадісні прогнози стосовно Італії, Іспанії, Португалії та Греції і побоювання цих держав, що їх виб'ють з єврозони і витіснять на периферію, об'єднання країн, які не потрапили в нову єврозону, не буде «союзом невдах». Адже, наприклад, у нинішню єврозону не ввійшла і не навіть планує входити Велика Британія, чий ВВП є 7-им у світі. Лише одна з європейських країн — Німеччина — перевершила Сполучене Королівство за цим показником.

«У нас немає наміру вступати в єврозону», — заявив наприкінці жовтня британський прем'єр-міністр Девід Кемерон. При цьому він указав на необхідність ураховувати інтереси тих членів ЄС, які поки що використовують власну валюту. Прикметно, що за низкою показників ці країни випереджають членів єврозони. Так, ВВП Польщі перевищує ВВП злощасної Португалії або стабільніших Нідерландів.

Таким чином, позбуватися своєї стабільнішої валюти і переходити на євро, курс якого залежить від економічної прозорливості та компетентності інших країн єврозони, навряд чи хто-небудь захоче. Тим більше що за прийняття Греції в єврозону свого часу висловлювалися ті держави, які тепер вимагають ужиття жорстких заходів до цієї балканської держави.

Члени Євросоюзу будуть поставлені перед вибором: єдина валюта (але при цьому втрата частини суверенітету) або самостійність при повній відповідальності за свою політику, зокрема й економічну. З урахуванням нинішніх тенденцій, коли доля євро залежить від того, чи виберуться з кризи Іспанія з Італією, доля майбутнього об'єднаної Європи як ніколи туманна... ❦

ФРАНЦІЯ

Другий довічний.

Терорист №1 продовжує «збирати» вироки

МАРК ДАУ, *France24*

Ілліч Рамірес Санчес, він же Карлос Шакал, що вважався міжнародним терористом №1, постав перед судом присяжних у Парижі. Процес триватиме до 16 грудня. Підсудного обвинувачують у чотирьох убивствах на території Франції з 1982 до 1983 р., що забрали життя 11 людей.

Його судитимуть за обвинуваченням у терористичній діяльності, в рамках якої він у Франції протягом 1982—1983 рр. здійснив 4 теракти, в результаті яких 11 чоловік загинуло і 150 було поранено. Французькі спецслужби заарештували Карлоса в Судані в 1994 р. Французький суд уже засудив його до довічного ув'язнення в 1997-му за вбивство в Парижі в 1975 р. двох співробітників спецслужби DST та інформатора.

Цього разу його обвинувачують у злочинній змові із застосуванням вибухових речовин, що спричинило смерть. Мова йде про вибух у потязі Le Capitole Париж — Тулуза 29 березня 1982 р. (5 загиблих, 28 поранених), а також про теракт на вул. Марбеф у

Шакал знову постав перед судом. Цього разу — за теракти.

Парижі 22 квітня 1982 р. (1 загиблий, 66 поранених). Окрім цього, його обвинувачують у терактах на вокзалі Сен-Шарль у Марселі (2 загиблих, 22 поранених) і у швидкісному потязі Тен — Ермітаж (3 загиблих, 13 поранених) 31 грудня 1983 р.

Як випливає з обвинувальних документів, за допомогою терактів Карлос намагався домогтися звільнення своєї подруги, німкені Магдалени Копп, і швейцарця Бруно Бреге. Вони обоє були членами лівоекстремістських угруповань. Проте сам 62-річний Карлос не визнає себе винним у жодному з цих терактів.

Колишній «ворог №1» Франції набув усесвітньої відомості в роки холодної війни. Він був організатором численних вибухів, викрадень і вбивств, а також захоплень заручників. Карлос стверджує, що особисто вбив понад 80 людей. Про Шакала як про терориста заговорили після видовищного нападу на штаб-квартиру Організації країн—експортерів нафти (ОПЕК) у Відні 1975 р., де він узяв у заручники 11 міністрів і ще кілька десятків чоловік. Тоді загинули 3 людини. Фото І.Санчеса — з довгим волоссям, бородою, в береті а-ля Че Гевара — з'явилося на обкладинках усіх світових журналів. Для низки ліворадикальних активістів він став легендою. У кінці 1970-х терорист створив власне угруповання і «пропонував» послуги всім платоспроможним.

Карлос відомий зв'язками з режимом полковника Муаммара Каддафі в Лівії, кланом Асадів у Сирії, Саддамом Хусейном в Іраку, східнонімецькою службою розвідки штазі та режимом Ніколае Чаушеску в Румунії.

Після падіння комуністичних режимів у Європі він утік в арабські країни. Спочатку притулок йому надав сирійський режим, який, однак, на початку 1990-х років, почавши зближуватись із Заходом, не забажав переховувати терориста. Тоді Карлос перебрався в Судан, де його пізніше й заарештували.

До речі, своє прізвисько Шакал він отримав тоді, коли серед його речей виявили екземпляр роману Фредеріка Форсайта «День шакала».

Якщо І.Санчеса буде засуджено до максимальної міри покарання — довічного ув'язнення з відбуттям у в'язниці не менше 22 років — час розгляду його прохання про умовне звільнення може бути відкладений з як мінімум 2012-го до 2016 р. У суді його захищатиме Ізабель Кутан Пейр, яка була його адвокатом під час суду 1997 р. Вони одружилися 10 років тому в тюрмі.

У правосуддя, проте, ще залишилися претензії до символу тероризму 1970—1980-х. Шакал повинен знову постати перед судом за обвинувачення у вибусі в книжковому магазині паризького кварталу Сен-Жермен у 1974 р., у результаті якого 2 людини загинули, 34 були поранені. ❦

НІМЕЧЧИНА

5 відсотків несправедливості

Федеральний конституційний суд Німеччини визнав 5%-ий бар'єр для проходження партій в Європарламент, таким що суперечить конституції ФРН.

Головуючий суддя Андреас Фоскуле, оголосивши вердикт, заявив, що це обмеження порушує рівноправ'я як виборців, так і політичних партій. Позов був поданий після виборів до Європарламенту в 2009 р. юристом Гансом Гербертом фон Арнімом і ще двома громадянами Німеччини.

За чинними правилами, в Європарламент потрапляють представники тільки тих партій, які отримали понад 5% голосів виборців у своїх країнах. У результаті воля 2,8 млн виборців, котрі віддали голоси за невеликі німецькі партії, фактично не була врахована при розподілі депутатських крісел в Європарламенті, а самі ці партії не отримали жодного представництва, пише Sueddeutsche Zeitung.

Депутатами від Німеччини стали представники ХСС і ХДС, СДПН, ВДП, «зелених» і «лівих», сказано на сайті виборчої комісії у 2009 р. ФРН отримала 99 місць в Європарламенті. Якби були враховані голоси всіх виборців, то німецьких євродепутатів могло б бути більше, стверджують позивачі.

Виборчий процес в Європарламенті може бути вдосконалений окремими країнами — членами ЄС. Утім, суд підкреслив, що нинішнє рішення не матиме зворотної сили і результати виборів 2009 р. не відмінятимуть. ❦

ІЗРАЇЛЬ

Підтвердження вердикту

Верховний суд Ізраїлю підтвердив вирок, винесений раніше експрезиденту країни Моше Кацаву. Згідно з вердиктом чоловік має провести в тюрмі 7 років.

Раніше троє суддів Верховного суду одноголосним рішенням відхилили апеляцію колишнього глави держави, повторно визнавши його винним у згвалтуванні та сексуальних домаганнях. Перший вердикт тель-авівський окружний суд виніс у грудні 2010 р. У березні 2011-го М.Кацав був засуджений до 7 років ув'язнення, 2 років умовно і штрафу на користь двох із трьох позивальниць.

Розслідування стосовно колишнього ізраїльського президента розпочалось в 2007 р. За версією слідства, в 1990-х М.Кацав, будучи міністром туризму Ізраїлю, двічі згвалтував свою підлеглу А. (її ім'я та імена інших позивальниць не розголошуються). Пізніше, вже зайнявши пост президента, він домагався двох співробітниць своєї резиденції Х. і Л.

Після того як судді Верховного суду оголосили рішення, захист експрезидента попросив у них відстрочки для свого клієнта, пише The Jerusalem Post. Суд відклав початок відбуття покарання на місяць, зобов'язавши М.Кацава з'явитись у в'язницю 7 грудня. ❦

ІРАН

Строк за візит

Іранський парламент уніс поправки до закону, що встановлює кримінальну відповідальність за самовільні візити громадян країни до Ізраїлю.

Мова йде про закон про паспорти, ухвалений ще у 1972 році. У ньому, зокрема, перераховано ті країни, куди іранські громадяни мають право їздити без обмежень, а також держави, для візиту в які потрібний дозвіл влади.

Відповідно до нововведення кожен, хто відвідає Ізраїль без відповідного дозволу, може бути засуджений до позбавлення волі на строк від 2 до 5 років, пише агентство Франс Пресс. Крім того, порушника позбавлять закордонного паспорта на термін від 3 до 5 років. Дотепер поїздки до Ізраїлю карали тюремним ув'язненням від 1 до 3 місяців. Тим часом, за даними агентства «Тренд», тих, хто побував у Ізраїлі, запроторювали за грати на один-два роки, а також штрафували. ❦

Закон і Бізнес

Засновник і видавець:
ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес»

Головний редактор:
Роман БОБОВ

Газета виходить з 15 червня 1991 року

Свідоцтво КВ № 3805 від 20.05.99

Р/р № 2600400002637
в АКБ «Правекс-Банк» м.Києва,
МФО 321983, код ЄДРПОУ 30374826

Багатоканальний телефон:
(044) 537-34-33

Адреса:
01021, м.Київ, Кловський узвіз, 9/2
E-mail: inzib@optima.com.ua

©При передруку матеріалів посилання на газету «Закон і Бізнес» обов'язкове

Редакція може публікувати матеріали в дискусійному порядку, не поділяючи поглядів автора

Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення тексту

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Листування з читачами — тільки на сторінках газети

Оголошення і реклама друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець

Матеріали з позначкою (К) друкуються на комерційній основі

Виходить 52 рази на рік по суботах українською та російською мовами

Набір, верстка і фотоформи газети — комп'ютерний центр тижневика «Закон і Бізнес»

Номер віддрукований у ТОВ «Мега-Поліграф», 04073, м.Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Номер підписано до друку 17.11.2011

Зам. № 22350
Загальний наклад 15960

РЕКЛАМА

Аромат провокації

Британський комітет з рекламних стандартів заборонив рекламу духів «Oh Lola!» через безліч скарг на її еротичний підтекст, посилений алюзією на відомий роман Володимира Набокова.

Рекламу духів «Oh Lola!» дійсно неважко запідозрити в провокаційності. Дівчинка-блондинка, що своїм виглядом нагадує ляльку, в короткому платтячку сидить на підлозі, затиснувши між ногами великий стилізований флакон з духами. Флакон прикрашає величезна квітка — ще один еротичний символ. Не останню роль відіграє і назва туалетної води, що асоціюється з відомим романом В.Набокова «Лоліта».

Ураховуючи суворість Комітету з рекламних стандартів Сполученого Королівства, не дивно, що рекламу заборонили. Правда, зробили це з властивою британцям делікатністю, замалим не виправдовуючись: «Ми розуміємо, що моделі 17 років, але нам усе-таки здається, що вона на вигляд молодша 16». Визнавши сумнівною довжину плаття моделі та розміщення флакона з духами, Комітет з рекламних стандартів назвав рекламу «безвідповідальною» й такою, що «привертає увагу до сексуальності» неповнолітньої моделі.

Спроби компанії-виробника духів виправдатися, мовляв, у рекламі не було голих частин тіла або дій інтимного характеру, можна навіть зрозуміти, враховуючи велику кількість відвертої та провокаційної реклами, яка може змусити почервоніти будь-кого. Проте Комітет з рекламних стандартів був невблаганним. Річ у тому, що менш, ніж місяць тому прем'єр-міністр Великої Британії Девід Камерон заявив про негативний вплив реклами на дітей і зловживання сексуальними образами в індустрії. Особливо він відзначив експлуатацію дітей і підлітків у рекламі та зробив акцент на необхідності скорочувати кількість юних моделей.

У рамках програми «Дозвольте дітям бути дітьми» було також запущено спеціальний сайт, куди батьки можуть звернутися зі скаргами на надто відверті образи в рекламі, на телебаченні або в кіно. Оскільки комітет підтримав програму Д.Камерона і взяв безпосередню участь у створенні сайту, можна не сумніватися, що поява в рекламі юних моделей оцінюватиметься доволі упереджено.

ПОСМІХНИСЬ!

Геннадій НАЗАРОВ

Осоружна мелодія

Мобільний телефон — це технічний засіб, який може перетворити улюблену мелодію на осоружну.

Подвійна невдача

Я був одружений двічі. Обидва рази невдало.

Перша дружина пішла від мене, а друга — ні.

Парадокси статистики

За статистикою, 17% аварій відбуваються з вини водіїв, які сідають за кермо в нетверезому стані. Отже, переважна більшість аварій (83%) відбувається з вини тверезих водіїв.

Схожі декларації

Що спільного між українським чиновником і безробітним слюсарем?

Обидва, судячи з довідок і декларацій, живуть за рахунок дружини.

Повноцінний відпочинок

Більшість наших громадян повноцінно відпочиває лише від грошей.

АФОРИЗМ

Ніколи не буває великих справ без великих перешкод.

ВОЛЬТЕР

ЕЗОТЕРИКА

«Числове» свято.

Містична дата налякала єгиптян і збільшила кількість молодят

«День шести одиниць» — 11 листопада 2011 року — став приводом для тривог влади і святом для любителів нумерології та езотерики. Так, в Єгипті було «закрито» доступ до пірамід у Гізі, щоб уникнути проведення акцій ритуального характеру. А в багатьох інших країнах саме цей день обрали як дату проведення весілля.

Хоч у китайців є свій календар, навіть вони не пропустили магічної дати для шлюбів.

Як розповів журналістам голова департаменту археології епохи фараонів Атеф Абу Захаб, рішення було ухвалено після «сильного тиску» єгипетських інтернет-користувачів, котрі планували провести якісь «ритуальні дії» в стінах піраміди містичного 11.11.11. Нагадаємо, що найбільша і найвідоміша з трьох пірамід Гізи — піраміда Хеопса, всередині якої розміщується його гробниця. Ця споруда унікальна тим, що єдина із семи чудес світу збереглася донині.

До містичної дати готувалися не тільки в Єгипті, й в інших країнах світу. Італійські прихильники езотерики запропонували всім охочим зібратися в шотландському м.Единбург на пагорбі Трон Артура, щоб стати свідками відкриття «космічного порталу», який повинен пробудити енергію кундаліни, внаслідок чого людство перейде на рівень «суперментального існування». Тим, хто не зміг дістатися до Единбурга, пропонували об 11.11 11 разів подумки вимовити «так», щоб привернути до себе успіх.

Прихильники нумерології (вчення про містичний вплив чисел на життя людини) покладають великі надії на «день шести одиниць». На їхню думку, цього дня могли відбутися якісь незвичайні події. Одні послідовники окультизму надають числу 11 паранормальні властивості, інші проводять паралелі між цим числом і катастрофами, які траплялися раніше, наприклад теракт 11 вересня 2001 року в США.

Тоді як нумерологи відзначали «магічну п'ятницю», астрологи були впевнені, що цього дня не відбудеться жодних потрясінь. Адже цифри — не що інше, як позначення дня за цивільним календарем. Тобто — ніякої містики й астрономічного зв'язку.

Проте в багатьох країнах світу саме на цей день призначали весілля, презентації та інші важливі події. Наприклад, так збіглося, що саме цього дня свій перший матч на оновленому стадіоні «Олімпійський» провела збірна України. У «день шести одиниць» уболівальники побачили 6 голів (по три у ворота кожної з команд), перший з яких забив №11 збірної України Андрій Ярмоленко.

Взагалі 2011 рік — передостанній рік збігу однакових цифр у дні, місяці та році. З 2000 року людство вже пережило десять подібних моментів. Перший з них було зафіксовано 1 січня 2001 року, останній — 11 листопада 2011 року. Цього року молодята ще зможуть стати на рушник у чергові «красиві» числа — 20.11.2011 або 13.12.11.

Однакові числа в дні, місяці та році зійдуться в цьому столітті ще лише раз — 12 грудня 2012 року. Десь саме близько до кінця світу, якщо вірити календарю майя.

НЕДОТОРКАННІСТЬ

«Гноми» її величності

Британська преса обговорює «безглуздий позов», який виходець із Росії подав проти поліції Лондона. Лікар Олександр Собко стверджує, що поліцейські використовують «гномів» як таємних агентів.

Виходець із Росії вимагає від поліції лондонського сіті €55 тис. (понад 700 тис. грн.) у зв'язку з тим, що начебто зазнав принизливого обшуку і сексуальних домагань з боку двох карликів. Крім того, позивач стверджує, що в нього хотіли взяти зразки ДНК «для біологічних експериментів».

Згідно з інформацією таблоїду Sun, заявник уперше був зупинений поліцейськими для перевірки на вул.Чансері-лейн, коли «займався вправами, щоб освіжити розум». Того разу, цитує газета текст судового позову, О.Собка обшукали «двоє товстих полісменів і одна товста жінка-поліцейський». Після чого його доправили в дільницю, де поставили кілька запитань.

Через тиждень, стверджує лікар, до нього на вулиці підійшли «два усміхнені гноми». «Два карлики наблизилися до позивача з напруженими усмішками, один з них пред'явив щось схоже на посвідчення і висловив бажання обшукати заявника на підставі антитерористичного законодавства», — цитує таблоїд звернення до суду.

Крім того, повідомляється, що поліцейські, використовуючи те ж антитерористичне законодавство, при обшуку намагалися «сексуально домагатися» заявника. На цій підставі позивач вимагає компенсувати перенесені приниження і незаконне затримання.

У поліції підтвердили, що знають про позов і готові оспорити звинувачення.

ТУРЕЧЧИНА

Без права на прізвище

Конституційний суд Туреччини заборонив жінкам при реєстрації шлюбу залишати дівоче прізвище.

Рішення, текст якого опубліковано в «Офіційній газеті», скасовує рішення кількох районних судів країни, що раніше винесли вердикт на користь права залишати дівоче прізвище при укладенні шлюбу.

Рішення Конституційного суду було ухвалене більшістю голосів.

Тому чинним залишається положення про вибір прізвища при взятті шлюбу, закріплене в ст.187 цивільного кодексу Туреччини: «При реєстрації шлюбу жінка бере прізвище чоловіка або, за умови подання в письмовій формі заяви, допускається використання подвійного прізвища шляхом написання дівочого прізвища дружини перед прізвищем чоловіка. Якщо дівоче прізвище дружини подвійне, то для того, щоб скористатися правом його носити, дружина може вибрати тільки одне з двох прізвищ».

Суд також нагадав, що в ст.41 чинної конституції сказано, що «сім'я — основа турецького суспільства, і держава вживає необхідних заходів для забезпечення миру і добробуту в сім'ї».

Служителі Феміди, як повідомляє Antalya Today, наголосили на тому, що для цілісності сім'ї важливо, щоб у подружжя було одне прізвище.

Судді стверджують, що їх рішення ніяк не суперечить принципу рівності статей, закріпленому в ст.10 конституції.

ВИХОВАНЦІ

Гуртожиток для кота

Співробітники відділу судових приставів у Сиктивкарі (РФ) виселили з гуртожитку кота, який протягом 2 років сам мешкав у кімнаті.

Чорному коту знову не поталанило: тепер йому шукають нове місце проживання.

Виселення було проведене на виконання розпорядження про звільнення незаконно зайнятого приміщення в гуртожитку професійного училища Сиктивкара. У документах указано, що одна з кімнат гуртожитку оформлена на місцеву мешканку та її неповнолітню дочку. Проте насправді ні жінка, ні її дитина в приміщенні не проживали, а в кімнаті мешкав лише кіт, що належав їм.

За словами власниці тварини, 2 роки тому вона з дочкою переїхала з гуртожитку і перевезла всі речі в інше помешкання. Кота вирішила залишити в гуртожитку, оскільки той має вельми поганий характер і не може ні з ким ужитися. Він підпускає до себе тільки свою господиню, котра протягом 2 років приїжджала спеціально для того, щоб погодувати тварину.

Коли пристави приїхали в гуртожиток, вони побачили жінку разом з котом. Вона підписала всі необхідні папери, і тепер їй доведеться вирішувати питання про нове місце мешкання для свого улюбленця.

ФОРМА ПРОТЕСТУ

Книгою — по бюрократії

У Данії збираються видати найтовстішу у світі книгу. Її обсяг становитиме 23675 сторінок.

На сторінках видання-рекордсмена опишуть норми і правила, згідно з якими в країні витрачаються кошти фондів, виділені на допомогу данцям, що втратили роботу.

У світ, як інформує Euromag, книгу буде випущено касою страхування від безробіття Min A-kasse.

«Мета, яку ми ставимо перед собою, видаючи таку книгу, — стимулювання дискусії про збільшення кількості бюрократичних перешкод, якими в країні ускладнюється виплата такої допомоги», — заявив Симон Бауер, представник Min A-kasse.

Зазначимо: близько 50 років тому законодавство, що регулює виплату допомоги безробітним у Данії, налічувало 421 сторінку. До 2000-го його обсяг зріс на 17 тис. сторінок, ще 7 тис. сторінок були додані вже у XXI ст.

ТУРИЗМ

Катастрофічна приманка

Іноземні туристи, які захочуть відвідати три префектури Японії, що найбільше постраждали від цунамі, отримають візи безкоштовно.

Нововведення, згідно з повідомленням японського МЗС, почне діяти з 15 листопада. Захід розрахований на 5 років.

Влада країни сподівається, що завдяки цьому потік туристів у префектури Міягі, Івате і Фукусіма, який після землетрусу й цунамі в березні цього року зменшився на 30%, збільшиться.

«Ласкаво просимо на Фукусіму!»

ПРАВО

Бий злодія!

Громадяни, які застосують силу до квартирних злодіїв, можуть розраховувати на повну підтримку британської влади.

З такою заявою виступив міністр юстиції країни Кен Кларк.

Згідно із законом, прийнятим недавно, будь-який громадянин, що «інстинктивно» кинувся на злодія, захищаючи своє майно, у випадку застосування «адекватної сили» буде виправданий.

Дотепер британці могли бити злодіїв лише в тому випадку, якщо існувала загроза їх життю або життю членів їхньої сім'ї.

Заарештовувати господаря будинку, який атакував злодія, котрий проник у його дім, поліції тепер також необов'язково.

КІНО

Не проїхали

Білборди із зображенням головних персонажів голлівудського фільму «Ларі Краун», що мчаться на скутері, викликали серйозне обурення іспанської влади. Таке, що виробникам кінопродукту аж виписали штраф у розмірі €29 тис. Причина: Джулія Робертс і Том Генкс на плакатах «їхали» без захисних шоломів.

Згідно із законами країни, що регулюють дорожній рух, «будь-яка друкована, аудіо- або відеореклама, яка може спровокувати перевищення швидкості, порушення правил дорожнього руху або будь-яку іншу поведінку, що суперечить нормам права», заборонена.

В іспанській компанії Tripictures, котра представляє інтереси голлівудської студії-виробника фільму, заявили, що здивовані рішенням влади і спочатку сприйняли його як жарт.

У самій картині, як повідомляє Daily Telegraph, усі герої їздять у шоломах.

РЕФОРМА

ВС отримав нові повноваження.

При виборі правової норми, що підлягає застосуванню в спірних правовідносинах, суд зобов'язаний ураховувати висновки Верховного Суду

Верховна Рада України
Закон України
Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розгляду справ Верховним Судом України

ПОСТАНОВЛЯЄ:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Кримінально-процесуальному кодексі України:

1) статтю 324 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

«Обираючи при постановленні вироку норму кримінального закону, яка підлягатиме застосуванню до суспільно небезпечних діянь, суд зобов'язаний враховувати висновки Верховного Суду України, що викладені у рішеннях, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 400^{12} цього Кодексу»;

2) статтю 400^{14} доповнити частиною п'ятою такого змісту:

«У разі пропущення строку, встановленого частинами першою — третьою цієї статті, з причин, визнаних поважними, суд за клопотанням особи, яка подала заяву про перегляд судового рішення, може поновити цей строк. Заява про перегляд судового рішення залишається без розгляду, якщо особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку, а також якщо в поновленні строку відмовлено. Питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду вирішується судом без виклику осіб, які беруть участь у справі, та за результатами розгляду постановляється відповідна ухвала»;

3) статтю 400^{18} доповнити частиною четвертою такого змісту:

«Якщо за результатами розгляду питання про допуск справи до провадження з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 400^{12} цього Кодексу, буде встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм процесуального права, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ постановляє ухвалу про відкриття провадження у справі та вирішує питання про необхідність витребування справи. Розгляд такої справи здійснюється колегією у складі п'яти суддів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ за правилами, встановленими для перегляду справ у касаційному порядку»;

4) частину другу статті 400^{19} доповнити пунктом 2-1 такого змісту:

«2-1) вирішує питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду, якщо таке питання не розглядалося у Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ»;

5) частини першу та другу статті 400^{20} викласти в такій редакції:

«У Верховному Суді України справа про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 400^{12} цього Кодексу, розглядається на засіданні Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України.

Справа про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 400^{12} цього Кодексу, розглядається на спільному засіданні всіх судових палат Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу Верховного Суду України, визначеного законом»;

6) у статті 400^{22}:

частину другу викласти в такій редакції:

«Якщо Верховний Суд України установить, що судове рішення у справі, яка переглядається з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 400^{12} цього Кодексу, є незаконним, він скасовує його повністю або частково і приймає нове судове рішення, яке має містити висновок про правильне застосування норми кримінального закону щодо суспільно небезпечного діяння та обгрунтування помилковості висновків суду касаційної інстанції з цього питання»;

у частині третій слово «направляє» замінити словами «має право прийняти нове судове рішення або направити»;

7) статтю 400^{25} доповнити частиною третьою такого змісту:

«Рішення Верховного Суду України, прийняті за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстав, передбачених статтею 400^{12} цього Кодексу, підлягають опублікуванню на офіційному веб-сайті Верховного Суду України не пізніш як через десять днів з дня їх прийняття».

2. У Господарському процесуальному кодексі України:

1) частину третю статті 82 доповнити реченням такого змісту: «Обираючи при прийнятті рішення правову норму, що підлягатиме застосуванню до спірних правовідносин, господарський суд зобов'язаний враховувати висновки Верховного Суду України, які викладені у рішеннях, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 111^{16} цього Кодексу»;

2) у статті 111^{17}:

у частині першій слова «одного місяця» замінити словами «трьох місяців»;

доповнити частиною третьою такого змісту:

«У разі пропущення строку, встановленого частинами першою, другою цієї статті, з причин, визнаних поважними, суд за клопотанням особи, яка подала заяву про перегляд судового рішення, може поновити цей строк. Заява про перегляд судового рішення залишається без розгляду, якщо особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку, а також якщо в поновленні строку відмовлено. Питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду вирішується судом без виклику осіб, які беруть участь у справі, та за результатами розгляду постановляється відповідна ухвала»;

3) статтю 111^{21} доповнити частиною четвертою такого змісту:

«Якщо за результатами розгляду питання про допуск справи до провадження з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 111^{16} цього Кодексу, буде встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм процесуального права, Вищий господарський суд України постановляє ухвалу про відкриття провадження у справі та вирішує питання про необхідність витребування справи. Розгляд справи здійснюється колегією у складі п'яти суддів Вищого господарського суду України за правилами, встановленими для перегляду справ у касаційному порядку»;

4) частину другу статті 111^{22} доповнити пунктом 2-1 такого змісту:

«2-1) вирішує питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду, якщо таке питання не розглядалося у Вищому господарському суді України»;

5) у статті 111^{23}:

частини першу та другу замінити трьома частинами такого змісту:

«У Верховному Суді України справа про перегляд судового рішення у господарській справі з підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що мало наслідком ухвалення різних за змістом судових рішень, розглядається на засіданні Судової палати у господарських справах Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу Судової палати у господарських справах Верховного Суду України.

Якщо судове рішення у господарській справі оскаржується з підстав неоднакового застосування одних і тих самих норм матеріального права судами касаційної інстанції різної юрисдикції, справа розглядається на спільному засіданні судових палат Верховного Суду України, до складу яких входять судді відповідної спеціалізованої юрисдикції. Таке засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від загального складу відповідних судових палат Верховного Суду України.

Справа про перегляд судового рішення з підстави, встановленої пунктом 2 частини першої статті 111^{16} цього Кодексу, розглядається на спільному засіданні всіх судових палат Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу Верховного Суду України, визначеного законом».

У зв'язку з цим частини третю — восьму вважати відповідно частинами четвертою — дев'ятою;

у частині п'ятій слово «третій» замінити словом «четвертій»;

у частині восьмій слово «п'ятій» замінити словом «шостій»;

6) у статті 111^{25}:

частину другу викласти в такій редакції:

«У разі якщо суд установить, що судове рішення у справі, яка переглядається з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 111^{16} цього Кодексу, є незаконним, він скасовує його повністю або частково і приймає нове судове рішення, яке має містити висновок про правильне застосування норми матеріального права щодо спірних правовідносин та обгрунтування помилковості висновків суду касаційної інстанції з цього питання»;

у частині третій слово «направляє» замінити словами «має право прийняти нове судове рішення або направити»;

7) статтю 111^{28} доповнити частиною третьою такого змісту:

«Рішення Верховного Суду України, прийняті за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстав, передбачених статтею 111^{16} цього Кодексу, підлягають опублікуванню на офіційному веб-сайті Верховного Суду України не пізніш як через десять днів з дня їх прийняття».

3. У Цивільному процесуальному кодексі України:

1) у статті 208:

у першій:

в абзаці першому слова «у двох формах» замінити словами «у таких формах»;

доповнити пунктом 3 такого змісту:

«3) постанови»;

доповнити частиною четвертою такого змісту:

«4. Перегляд судових рішень Верховним Судом України закінчується ухваленням постанови»;

2) статтю 214 доповнити частиною другою такого змісту:

«2. При виборі правової норми, що підлягає застосуванню до спірних правовідносин, суд зобов'язаний враховувати висновки Верховного Суду України, викладені у рішеннях, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 355 цього Кодексу»;

3) у статті 356:

у частині першій слова «одного місяця» замінити словами «трьох місяців»;

доповнити частиною третьою такого змісту:

«3. У разі пропущення строку, встановленого частинами першою, другою цієї статті, з причин, визнаних поважними, суд за клопотанням особи, яка подала заяву про перегляд судового рішення, може поновити цей строк. Заява про перегляд судового рішення залишається без розгляду, якщо особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку, а також якщо в поновленні строку відмовлено. Питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду вирішується судом без виклику осіб, які беруть участь у справі, та за результатами розгляду постановляється відповідна ухвала»;

4) статтю 360 доповнити частиною четвертою такого змісту:

«4. Якщо за результатами розгляду питання про допуск справи до провадження з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 355 цього Кодексу, буде встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм процесуального права, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ постановляє ухвалу про відкриття провадження у справі та вирішує питання про необхідність витребування справи. Розгляд справи здійснюється колегією у складі п'яти суддів Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ за правилами, встановленими для перегляду справ у касаційному порядку»;

5) частину другу статті 360^{1} доповнити пунктом 2-1 такого змісту:

«2-1) вирішує питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду, якщо таке питання не розглядалося у Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ»;

6) частини першу та другу статті 360^{2} викласти в такій редакції:

«1. У Верховному Суді України справа про перегляд судового рішення з підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що мало наслідком ухвалення різних за змістом судових рішень, розглядається на засіданні Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України.

Якщо судове рішення оскаржується з підстав неоднакового застосування одних і тих самих норм матеріального права судами касаційної інстанції різної юрисдикції, справа розглядається на спільному засіданні судових палат Верховного Суду України, до складу яких входять судді відповідної спеціалізованої юрисдикції. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від загального складу відповідних судових палат Верховного Суду України.

2. Справа про перегляд судового рішення з підстави, встановленої пунктом 2 частини першої статті 355 цього Кодексу, розглядається на спільному засіданні всіх судових палат Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу Верховного Суду України, визначеного законом»;

7) у статті 360^{4}:

частину другу викласти в такій редакції:

«2. Якщо суд установить, що судове рішення у справі, яка переглядається з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 355 цього Кодексу, є незаконним, він скасовує його повністю або частково і приймає нове судове рішення, яке має містити висновок про правильне застосування норми матеріального права щодо спірних правовідносин та обгрунтування помилковості висновків суду касаційної інстанції з цього питання»;

у частині третій слово «направляє» замінити словами «має право прийняти нове судове рішення або направити»;

8) статтю 360^{7} доповнити частиною третьою такого змісту:

«3. Рішення Верховного Суду України, прийняті за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстав, передбачених статтею 355 цього Кодексу, підлягають опублікуванню на офіційному веб-сайті Верховного Суду України не пізніш як через десять днів з дня їх прийняття».

4. У Кодексі адміністративного судочинства України:

1) статтю 161 доповнити частиною другою такого змісту:

«2. При виборі правової норми, що підлягає застосуванню до спірних правовідносин, суд зобов'язаний враховувати висновки Верховного Суду України, викладені у рішеннях, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 355 цього Кодексу, є незаконним, він скасовує його повністю або частково і приймає нове судове рішення, яке має містити висновок про правильне застосування норми матеріального права щодо спірних правовідносин та обгрунтування помилковості висновків суду касаційної інстанції з цього питання»;

у частині третій слово «направляє» замінити словами «має право прийняти нове судове рішення або направити»;

2) у статті 238:

в частині першій слова «одного місяця» замінити словами «трьох місяців»;

доповнити частиною третьою такого змісту:

«3. У разі пропущення строку, встановленого частинами першою, другою цієї статті, з причин, визнаних поважними, суд за клопотанням особи, яка подала заяву про перегляд судового рішення, може поновити цей строк. Заява про перегляд судового рішення залишається без розгляду, якщо особа, яка її подала, не порушує питання про поновлення цього строку, а також якщо у поновленні строку відмовлено. Питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду вирішується судом без виклику осіб, які беруть участь у справі, та за результатами розгляду постановляється відповідна ухвала»;

3) статтю 240 доповнити частиною четвертою такого змісту:

«4. Якщо за результатами розгляду питання про допуск справи до провадження з підстави, передбаченої пунктом 2 частини першої статті 237 цього Кодексу, буде встановлено, що порушення Україною міжнародних зобов'язань є наслідком недотримання норм процесуального права, Вищий адміністративний суд України постановляє ухвалу про відкриття провадження у справі та вирішує питання про необхідність витребування справи. Розгляд справи здійснюється колегією у складі п'яти суддів Вищого адміністративного суду України за правилами, встановленими для перегляду справ у касаційному порядку»;

4) у статті 240^{1}:

у частині першій слова «призначення справи до розгляду» замінити словами «відкриття провадження у справі»;

частину другу доповнити пунктом 2-1 такого змісту:

«2-1) вирішує питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду, якщо таке питання не розглядалося у Вищому адміністративному суді України»;

5) частини першу та другу статті 241 викласти в такій редакції:

«1. У Верховному Суді України справа про перегляд судового рішення з підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, що потягло ухвалення різних за змістом судових рішень, розглядається на засіданні Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України.

Якщо судове рішення в адміністративній справі оскаржується з підстав неоднакового застосування одних і тих самих норм матеріального права судами касаційної інстанції різної юрисдикції, справа розглядається на спільному засіданні судових палат Верховного Суду України, до складу яких входять судді відповідної спеціалізованої юрисдикції. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від загального складу відповідних судових палат Верховного Суду України.

2. Справа про перегляд судового рішення з підстави, встановленої пунктом 2 частини першої статті 237 цього Кодексу, розглядається на спільному засіданні всіх палат Верховного Суду України. Засідання є правомочним за умови присутності на ньому не менше двох третин суддів від складу Верховного Суду України, визначеного законом»;

6) у статті 243:

частину другу викласти в такій редакції:

«2. Якщо суд установить, що судове рішення у справі, що переглядається з підстави, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 237 цього Кодексу, є незаконним, він скасовує його повністю або частково і приймає нове судове рішення, яке має містити висновок про правильне застосування норми матеріального права щодо спірних правовідносин та обгрунтування помилковості висновків суду касаційної інстанції з цього питання»;

у частині третій слово «направляє» замінити словами «має право прийняти нове судове рішення або направити»;

7) статтю 244^{2} доповнити частиною третьою такого змісту:

«3. Рішення Верховного Суду України, прийняті за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстав, передбачених статтею 237 цього Кодексу, підлягають опублікуванню на офіційному веб-сайті Верховного Суду України не пізніш як через десять днів з дня їх прийняття».

5. Частину третю статті 3 Закону України «Про доступ до судових рішень» викласти в такій редакції:

«3. Перелік судових рішень судів загальної юрисдикції, що підлягають включенню до Реєстру, затверджується Радою суддів України за погодженням з Державною судовою адміністрацією України».

6. У Законі України «Про судоустрій і статус суддів»:

1) у статті 20:

частину першу доповнити реченням такого змісту: «У Верховному Суді України адміністративною посадою також вважається посада Першого заступника Голови Верховного Суду України»;

у частині третій слово «заступник» замінити словами «Перший заступник Голови Верховного Суду України, заступники»;

2) у статті 39:

частину першу викласти в такій редакції:

«1. До складу Верховного Суду України входять сорок вісім суддів, з числа яких обираються Голова Верховного Суду України, Перший заступник Голови Верховного Суду України та чотири заступники Голови Верховного Суду України»;

після частини другої доповнити новою частиною такого змісту:

«3. У Верховному Суді України діють:

1) Судова палата в адміністративних справах;

2) Судова палата у господарських справах;

3) Судова палата у кримінальних справах;

4) Судова палата у цивільних справах.

До складу судової палати входять судді відповідної спеціалізованої юрисдикції (цивільної, кримінальної, господарської, адміністративної)».

У зв'язку з цим частини третю — п'яту вважати відповідно частинами четвертою — шостою;

Якщо Верховний Суд установить, що рішення у справі, яка переглядається, є незаконним, він скасовує його повністю або частково і приймає нове рішення.

3) у статті 41:

пункт 2 частини першої викласти в такій редакції:

«2) визначає адміністративні повноваження Першого заступника Голови Верховного Суду України, заступників Голови Верховного Суду України»;

після частини другої доповнити новою частиною такого змісту:

«3. Голова Верховного Суду України за посадою входить до складу Вищої ради юстиції».

У зв'язку з цим частину третю вважати частиною четвертою;

частину четверту викласти в такій редакції:

«4. У разі відсутності Голови Верховного Суду України його адміністративні повноваження здійснює Перший заступник Голови Верхового Суду України, а за відсутності Першого заступника Голови Верховного Суду України — один із заступників Голови Верховного Суду України за його визначенням»;

4) статтю 44 викласти в такій редакції:

«Стаття 44. Перший заступник Голови Верховного Суду України, заступники Голови Верховного Суду України

1. Перший заступник Голови Верховного Суду України, заступники Голови Верховного Суду України обираються на посаду строком на п'ять років та звільняються з посади Пленумом Верховного Суду України за пропозицією суддів Верховного Суду України. Рішення про їх обрання на посаду та про звільнення з посади приймається більшістю голосів від загального складу Пленуму Верховного Суду України шляхом таємного голосування.

2. Перший заступник Голови Верховного Суду України, заступники Голови Верховного Суду України можуть бути достроково звільнені з посади у порядку, встановленому Регламентом Пленуму Верховного Суду України.

3. Перший заступник Голови Верховного Суду України, заступники Голови Верховного Суду України здійснюють адміністративні повноваження, визначені законом, а також Головою Верховного Суду України, та інформують Пленум Верховного Суду України про свою діяльність»;

5) доповнити статтею 44[1] такого змісту:

«Стаття 44[1]. Судові палати Верховного Суду України

1. Судові палати Верховного Суду України:

1) здійснюють судочинство у справах у порядку, встановленому процесуальним законом;

2) аналізують судову статистику та вивчають судову практику;

3) здійснюють інші повноваження, передбачені законом.

2. Персональний склад судових палат визначається Пленумом Верховного Суду України за пропозицією суддів Верховного Суду України.

3. Судову палату Верховного Суду України очолює заступник Голови Верховного Суду України, який одночасно є секретарем судової палати. Секретар судової палати:

1) організовує роботу відповідної судової палати та головує на її засіданнях;

2) організовує ведення та аналіз судової статистики, вивчення і узагальнення судової практики у справах, розглянутих судовою палатою;

3) інформує Пленум Верховного Суду України про діяльність судової палати;

4) здійснює інші передбачені законом повноваження.

4. Секретар судової палати має заступника, який виконує доручення секретаря судової палати щодо організації діяльності судової палати, а також виконує обов'язки секретаря судової палати у разі його відсутності.

Перелік судових рішень судів загальної юрисдикції, що підлягають включенню до реєстру, затверджується Радою суддів за погодженням з Державною судовою адміністрацією.

Заступник секретаря судової палати обирається на посаду строком на п'ять років та звільняється з посади Пленумом Верховного Суду України за пропозицією суддів Верховного Суду України. Рішення про обрання заступника секретаря судової палати та про його звільнення приймається більшістю голосів від загального складу Пленуму Верховного Суду України шляхом таємного голосування»;

6) у статті 45:

у частині другій:

у пункті 1 слова «його заступника» замінити словами «Першого заступника Голови Верховного Суду України, заступників Голови Верховного Суду України»;

у пункті 3 слово «заступника» замінити словами «Першого заступника Голови Верховного Суду України, заступників»;

доповнити пунктом 8 такого змісту:

«8) розглядає та вирішує інші питання, віднесені законом до його повноважень»;

у частині п'ятій слова «його заступником» замінити словами «Першим заступником Голови Верховного Суду України, а в разі відсутності Першого заступника Голови Верховного Суду України — одним із заступників Голови Верховного Суду України»;

частину шосту викласти в такій редакції:

«6. Засідання Пленуму веде Голова Верховного Суду України. У разі відсутності Голови Верховного Суду України засідання Пленуму веде Перший заступник Голови Верховного Суду України, а в разі відсутності Першого заступника Голови Верховного Суду України — заступник Голови Верховного Суду України. У випадках, встановлених цим Законом, засідання Пленуму веде голова організаційного комітету, створеного для проведення Пленуму Верховного Суду України з питання висловлення недовіри Голові Верховного Суду України, або його заступник»;

7) у статті 50:

частину другу викласти в такій редакції:

«2. Посвідчення судді, призначеного на посаду вперше, голови суду, заступника голови суду підписує Президент України. Посвідчення судді, обраного на посаду безстроково, судді у відставці підписує Голова Верховної Ради України»;

у частині третій слова «його заступника» замінити словами «Першого заступника Голови Верховного Суду України та заступника Голови Верховного Суду України»;

8) у статті 92:

у частині третій слова «і не можуть виконувати професійних повноважень за основним місцем роботи» виключити;

після частини третьої доповнити новою частиною такого змісту:

«4. Члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, призначені з числа суддів, не можуть здійснювати правосуддя. При цьому за ними зберігається право брати участь у вирішенні питань, що розглядаються органами суддівського самоврядування, а за суддями Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів — також у вирішенні питань, що розглядаються пленумами цих судів. Інші члени Вищої кваліфікаційної комісії суддів України не можуть виконувати професійних повноважень за основним місцем роботи».

У зв'язку з цим частину четверту вважати частиною п'ятою;

9) частину шосту статті 93 після слів «судових палат» доповнити словами «їх заступники»;

10) частину шосту статті 129 після слів «судової палати» доповнити словами «заступника секретаря судової палати»;

11) у розділі XIII «ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ»:

у пункті 2:

абзаци перший та другий замінити чотирма абзацами такого змісту:

«2. Касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду України до 15 жовтня 2010 року включно і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються Верховним Судом України в порядку та в межах повноважень, що діяли до набрання чинності цим Законом, до завершення розгляду таких скарг, але не пізніш як до 1 листопада 2011 року. Касаційні скарги (подання), не розглянуті Верховним Судом України до 1 листопада 2011 року включно, передаються ним до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, про що постановляється ухвала. Розгляд Вищим спеціалізованим судом України з розгляду цивільних і кримінальних справ таких справ починається спочатку.

Касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду України після 15 жовтня 2010 року, касаційні скарги (подання) не призначені (не прийняті) ним до касаційного розгляду до 15 жовтня 2010 року включно, передаються ним до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Скарги на судові рішення у цивільних справах у зв'язку з винятковими обставинами, подані до Верховного Суду України до 15 жовтня 2010 року включно, розглядаються в порядку та в межах повноважень, що діяли до набрання чинності цим Законом, а подані після 15 жовтня 2010 року — передаються до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ для розгляду питання про допуск справи до провадження Верховного Суду України в порядку, передбаченому Цивільним процесуальним кодексом України.

Допущені до розгляду за винятковими обставинами до набрання чинності цим Законом цивільні, господарські та адміністративні справи розглядаються Верховним Судом України в порядку та в межах повноважень, що діяли до набрання чинності цим Законом».

У зв'язку з цим абзаци третій — восьмий вважати відповідно абзацами п'ятим — десятим;

абзац сьомий після слів і цифр «до 15 жовтня 2010 року» доповнити словом «включно»;

абзац восьмий доповнити реченнями такого змісту: «Після 15 вересня 2010 року такі клопотання розглядаються колегією суддів зі складу Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України в межах повноважень, якими наділявся Верховний Суд України до набрання чинності цим Законом. Засідання колегії є правомочним за наявності не менше двох третин суддів від складу Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України, виходячи з кількості суддів, які обіймають свої посади на момент прийняття рішення»;

у пункті 3:

друге речення абзацу шостого виключити;

абзац сьомий виключити;

пункт 4 після абзацу другого доповнити новим абзацом такого змісту:

«Не розглянуті військовими судами станом на 15 вересня 2010 року кримінальні справи, апеляції передаються до відповідного апеляційного суду Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя з урахуванням територіальної підсудності. Кримінальні справи, скарги, подання, клопотання, не розглянуті станом на 15 вересня 2010 року Військовою судовою колегією Верховного Суду України, передаються до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ».

У зв'язку з цим абзаци третій — восьмий вважати відповідно абзацами четвертим — дев'ятим.

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Заяви про перегляд судових рішень в адміністративних, господарських, кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду України до набрання чинності цим Законом включно, розглядаються в порядку та в межах повноважень, які діяли до набрання чинності цим Законом, до завершення розгляду таких заяв.

Заяви про перегляд судових рішень в адміністративних, господарських, кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду України після набрання чинності цим Законом, розглядаються в порядку та в межах повноважень, передбачених цим Законом.

Президент України
В.ЯНУКОВИЧ

м.Київ,
20 жовтня 2011 року
№3932-VI

ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ

Не залишайте собак без нагляду!

Обов'язок убезпечити зустрінутих людей і тварин, а також майно від заподіяння шкоди свійською твариною лежить на особі, котра супроводжує останню

Верховний Суд України
Іменем України

Ухвала

22 червня 2011 р. **м.Київ**

Колегія суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України в складі:

головуючого — ГУМЕНЮКА В.І.,
суддів: БАЛЮКА М.І., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., ЛЯЩЕНКО Н.П., СЕНІНА Ю.Л.,

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 6* до *Особи 7, Особи 8, Особи 9* про відшкодування матеріальної шкоди за касаційною скаргою *Особи 6* на рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 11.06.2009,

ВСТАНОВИЛА:

У жовтні 2008 року *Особа 6* звернувся до суду із зазначеним позовом, посилаючись на те, що у своєму домашньому господарстві утримував поросну свиноматку. 8 жовтня 2008 року дві кавказькі вівчарки *Особи 7* забігли в його двір, де утримувалася свиноматка, і нанесли їй численні укуси, внаслідок чого вона втратила багато крові та після отриманих травм абортувалася недоношеними плодами. За рекомендацією ветеринарного лікаря позивач був вимушений дорізати свиноматку, оскільки отримані нею травми були несумісні з життям. М'ясо свиноматки довелося викинути на скотомогильник через непридатність до споживання. *Особа 6* просив стягнути з *Особи 7* на відшкодування матеріальної шкоди 7830 грн.

Ухвалою Олександрівського районного суду Кіровоградської області від 9.02.2009 залучено до участі у справі *Особу 8* та *Особу 9* як співвідповідачів.

Рішенням Олександрівського районного суду Кіровоградської області від 7.04.2009 позов задоволено: стягнуто солідарно з *Особи 7* і *Особи 8* на користь *Особи 6* 7830 грн. на відшкодування матеріальної шкоди та понесені судові витрати.

Рішенням Апеляційного суду Кіровоградської області від 11.06.2009 рішення суду першої інстанції скасовано, ухвалено нове рішення, яким у задоволенні позову відмовлено.

У вересні 2009 року *Особа 6* звернувся до Верховного Суду з касаційною скаргою, в якій просить скасувати рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 11.06.2009, посилаючись на неправильне застосування судом норм матеріального права та порушення норм процесуального права, і залишити в силі рішення суду першої інстанції.

Відповідно до п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду до 15.10.2010 і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються Верховним Судом в порядку, який діяв до набрання чинності цим законом.

У зв'язку із цим справа підлягає розгляду в порядку ЦПК 1963 року в редакції, яка була чинною до змін, внесених згідно із законом від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів».

Касаційна скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції та відмовляючи в задоволенні позову, апеляційний суд виходив із того, що *Особа 6* не надав доказів, що саме собаки *Особи 7* і *Особи 8* завдали свиноматці несумісні з життям тілесні ушкодження, унаслідок чого її довелось дорізати.

З такими висновками апеляційного суду погодитись не можна.

Згідно зі ст.1166 ЦК майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала. Особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо вона доведе, що шкоди завдано не з її вини.

Утримувати собак без повідків і намордників дозволяється тільки під час оперативного використання правоохоронними органами, собак спеціального призначення, а також собак під час муштри, на полюванні та навчально-дресирувальних майданчиках.

Відповідно до стст.9, 12 закону «Про захист тварин від жорстокого поводження» особа, яка супроводжує тварину, зобов'язана забезпечити безпеку оточуючих людей і тварин, а також майна від заподіяння шкоди супроводжуваною домашньою твариною. При супроводженні домашніх тварин не допускається залишати їх без нагляду. Дозволяється утримувати собак без повідків і намордників під час оперативного використання правоохоронними органами, собак спеціального призначення, а також собак під час муштри, на полюванні, на навчально-дресирувальних майданчиках. Шкода, заподіяна особі або майну фізичної особи, а також шкода, заподіяна майну юридичної особи твариною, підлягає відшкодуванню в повному обсязі особою, яка її утримує.

Під час розгляду справи судом першої інстанції встановлено, що власником собаки Садир породи кавказька вівчарка, *Інформація 1*, є *Особа 7*, а собаки Багіра породи кавказька вівчарка, *Інформація 2*, — дружина *Особи 7*, *Особа 8*. 8 жовтня 2008 року *Особа 7* вигулював зазначених собак без повідків і намордників. 9 жовтня 2008 року Олександрівською державною районною лікарнею ветеринарної медицини Кіровоградської області складено протокол розтину трупа тварини — свиноматки білої масті, віком 14 місяців, вагою 160 кг, власником якої є *Особа 6*. Указаним протоколом установлено, що свиноматка утримувалася у дворі *Особи 6* на вигулі; 8.10.2008 власник звернувся до ветеринарного лікаря, посилаючись на укуси, рвані рани вуха, глибокі подряпини на тілі свиноматки та аборт, який викликав у неї кровотечу; тварині було надано екстрену допомогу, але через пригнічення загального стану свиноматку довелося дорізати. Свиноматка мала 11 плодів. Указані пошкодження підтверджені протоколом, в якому також зроблено висновок про причину загибелі свиноматки — вимушений забій, викликаний загальним погіршенням стану тварини через утрату крові, пов'язану з абортуванням недоношених плодів після отриманих травм, нанесених хижою твариною.

Суду першої інстанції *Особа 7* пояснив, що 8.10.2008 собаки можливо погналися за кішкою чи собакою, а тому залишилися без його нагляду та супроводу. Після цього до нього приїхав *Особа 6* та вимагав забрати собак, які покусали свиню.

Відповідно до ч.1 ст.61 ЦПК обставини, визнані сторонами, не підлягають доказуванню.

Оскільки судом установлено, що 8.10.2008 в порушення вимог закону *Особа 7* вигулював собак без намордників і повідків, залишив їх без нагляду, що призвело до завдання шкоди майну *Особи 6*, висновок апеляційного суду про те, що останній не надав суду доказів про спричинення шкоди собаками, які належать подружжю *Особи 7*, є помилковим.

Апеляційний суд, перевіряючи рішення суду першої інстанції, у порушення вимог стст.213, 214 і 303 ЦПК взяв до уваги ті самі факти й обставини, але висновки цього суду не спростував та не врахував, що надані *Особі 6* на підтвердження позовних вимог докази відповідачами не спростовані.

Помилково скасувавши законне й обгрунтоване рішення суду першої інстанції, апеляційний суд допустив порушення норм матеріального й процесуального права, тому рішення апеляційного суду підлягає скасуванню, а рішення суду першої інстанції — залишенню в силі.

Керуючись стст.336, 339 ЦПК, колегія суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 6* задовольнити.

Рішення Апеляційного суду Кіровоградської області від 11.06.2009 скасувати, рішення Олександрівського районного суду Кіровоградської області від 7.04.2009 залишити без змін.

Ухвала оскарженню не підлягає.

МАЙНО

Підстава привілеїв не дає.

На допоміжні приміщення багатоквартирного будинку поширюється правовий режим як спільної сумісної, так і спільної часткової власності

Конституційний Суд України
Іменем України
Рішення

9 листопада 2011 року **м.Київ** **Справа №1-22/2011 №14-рп/2011**

у справі за конституційним зверненням громадянина ГУЛЯКА Володимира Олександровича щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 статті 10 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду»

Конституційний Суд України у складі суддів:
ГОЛОВІНА Анатолія Сергійовича — **головуючого, доповідача,**
БАУЛІНА Юрія Васильовича,
БРИНЦЕВА Василя Дмитровича,
ВДОВІЧЕНКА Сергія Леонідовича,
ВИНОКУРОВА Сергія Маркіяновича,
ГУЛЬТАЯ Михайла Мирославовича,
ЗАПОРОЖЦЯ Михайла Петровича,
КАМПА Володимира Михайловича,
КОЛОСА Михайла Івановича,
ЛИЛАКА Дмитра Дмитровича,
МАРКУШ Марії Андріївни,
СЕРГЕЙЧУКА Олега Анатолійовича,
СТЕЦЮКА Петра Богдановича,
ШИШКІНА Віктора Івановича —

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним зверненням громадянина Гуляка Володимира Олександровича щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 статті 10 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду» від 19 червня 1992 року №2482-XII зі змінами (далі — Закон).

Приводом для розгляду справи відповідно до статей 42, 43 Закону України «Про Конституційний Суд України» стало конституційне звернення громадянина Гуляка Володимира Олександровича.

Підставою для розгляду справи згідно зі статтею 94 Закону України «Про Конституційний Суд України» є наявність неоднозначного застосування положень пункту 2 статті 10 Закону судами України.

Заслухавши суддю-доповідача Головіна А.С. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

УСТАНОВИВ:

1. Громадянин Гуляк В.О. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень пункту 2 статті 10 Закону стосовно того, чи стають допоміжні приміщення об'єктами права спільної власності громадян, які набули право приватної власності на квартири на підставі цивільно-правових угод, а не шляхом використання житлових чеків при приватизації.

Згідно з пунктом 2 статті 10 Закону власники квартир багатоквартирних будинків та житлових приміщень у гуртожитку є співвласниками допоміжних приміщень у будинку чи гуртожитку, технічного обладнання, елементів зовнішнього благоустрою і зобов'язані брати участь у загальних витратах, пов'язаних з утриманням будинку і прибудинкової території відповідно до своєї частки в майні будинку чи гуртожитку. Допоміжні приміщення (кладовки, сараї і т.ін.) передаються у власність квартиронаймачів безоплатно й окремо приватизації не підлягають.

Необхідність в офіційному тлумаченні вказаних положень Закону автор клопотання обгрунтовує тим, що суди України по-різному застосовують їх під час вирішення спорів щодо здійснення власниками квартир багатоквартирного будинку права спільної власності на допоміжні приміщення у зв'язку з неоднаковим розумінням змісту цього права та правових наслідків його реалізації.

На підтвердження своїх аргументів Гуляк В.О. долучив до конституційного звернення рішення Зарічного районного суду міста Суми від 4 грудня 2009 року, Городоцького районного суду Хмельницької області від 14 травня 2010 року. Як вбачається з цих актів, суди загальної юрисдикції, застосовуючи пункт 2 статті 10 Закону та посилаючись на правові позиції Конституційного Суду України, викладені в Рішенні від 2 березня 2004 року №4-рп/2004, неоднаково розуміють право спільної власності на допоміжні приміщення у разі зміни власника квартири, що призводить до прийняття рішень, які мають різні правові наслідки.

Зокрема, суди дотримуються думки, що право спільної власності на допоміжні приміщення є невід'ємним правом кожного власника квартири незалежно від підстав його набуття, або ж виходять із того, що у разі набуття права власності на квартиру за цивільно-правовими угодами об'єктом власності є тільки квартира, а право спільної власності на допоміжні приміщення належить лише особам, які набули його шляхом приватизації квартир.

Суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що таке неоднозначне розуміння і застосування судами положень пункту 2 статті 10 Закону призвело до порушення його права власності, передбаченого частиною першою статті 41 Конституції України.

2. Вирішуючи порушене в конституційному зверненні питання, Конституційний Суд України виходить з такого.

В Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу (частини перша, друга статті 8 Основного Закону України).

Відповідно до Конституції України усі суб'єкти права власності рівні перед законом (частина четверта статті 13); кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю; право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом (частини перша, друга статті 41); правовий режим власності визначається виключно законами України (пункт 7 частини першої статті 92).

Проаналізувавши розвиток відносин приватної власності в Україні, Конституційний Суд України дійшов висновку, що набуття права власності на квартиру до прийняття Закону відбувалося на підставі Закону України «Про власність» від 7 лютого 1991 року №697-XII (зі змінами), який встановлював, що об'єктами права приватної власності є жилі будинки, квартири (пункт 1 статті 13); наймач жилого приміщення в будинку державного житлового фонду та члени його сім'ї мають право придбати у власність відповідну квартиру або будинок шляхом їх викупу або на інших підставах, передбачених законодавством України; громадянин, який став власником цього майна, має право розпоряджатися ним на свій розсуд: продавати, обмінювати, здавати в оренду, укладати інші угоди, не заборонені законом (частини друга, третя статті 15). Тобто викуп визначався підставою набуття права власності на жилий будинок, квартиру.

Правові основи приватизації державного житлового фонду, його подальшого використання й утримання встановлено Законом. Відповідно до його преамбули метою приватизації державного житлового фонду є створення умов для здійснення права громадян на вільний вибір способу задоволення потреб у житлі, залучення громадян до участі в утриманні і збереженні існуючого житла та формування ринкових відносин.

Таким чином, приватизація є підставою набуття права власності на об'єкти державного майна. Про приватизацію державного житлового фонду як спосіб набуття права приватної власності зазначено в рішеннях Конституційного Суду України від 28 вересня 2000 року №10-рп/2000 у справі про приватизацію державного житлового фонду, від 2 березня 2004 року №4-рп/2004 у справі про права співвласників на допоміжні приміщення багатоквартирних будинків, від 10 червня 2010 року №15-рп/2010 у справі про безоплатну приватизацію житла.

Законами України визначено й інші підстави набуття вказаного права, у тому числі укладення цивільно-правових угод. Так, за Цивільним кодексом України підставами набуття права приватної власності є купівля-продаж (стаття 655), міна (стаття 715), дарування (стаття 717), довічне утримання (стаття 744), спадкування (стаття 1216) тощо. Згідно з Житловим кодексом Української РСР громадяни мають право на приватизацію квартир (будинків) державного житлового фонду, житлових приміщень у гуртожитках, які перебувають у власності територіальних громад, або придбання їх у житлових кооперативах, на біржових торгах, шляхом індивідуального житлового будівництва чи одержання у власність на інших підставах, передбачених законом (частина третя статті 9).

Отже, приватизація, купівля-продаж, спадкування, інші цивільно-правові угоди є однаковими юридично значимими підставами набуття права власності на квартиру.

Зі змісту пункту 2 статті 10 Закону вбачається, що в ньому не встановлено обмежень щодо набуття права власності на допоміжні приміщення будинку залежно від підстав набуття права власності на житло. Наведене відповідає Конституції України та узгоджується з правовою позицією Конституційного Суду України, викладеною в Рішенні від 2 березня 2004 року №4-рп/2004, згідно з якою у багатоквартирних будинках, де не всі квартири приватизовані чи приватизовані повністю, власник (власники) неприватизованих квартир (їх правонаступники) і власники приватизованих квартир багатоквартирного будинку є рівноправними співвласниками допоміжних приміщень. Вони є рівними в праві володіти, користуватися і розпоряджатися допоміжними приміщеннями. Ніхто з власників квартир не має пріоритетного права користуватися та розпоряджатися цими приміщеннями (абзац перший підпункту 4.3 пункту 4 мотивувальної частини).

У названому рішенні Конституційний Суд України серед власників квартир багатоквартирного будинку виокремив осіб, що мають право володіти і користуватися квартирою в будинку державного житлового фонду, власників квартир, набутих із правочинів або в порядку спадкування та в інший не заборонений законом спосіб.

3. Зміст права власності охоплює права володіння, користування і розпорядження власником своїм майном, які він здійснює на власний розсуд (статті 317, 319 Цивільного кодексу України).

Проте юридично забезпечена можливість здійснювати правомочності щодо володіння, користування і розпорядження власника належним йому майном не може виходити за рамки, встановлені правовими нормами, що регулюють відносини у сфері власності (абзац другий підпункту 4.2 пункту 4 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 11 травня 2005 року №4-рп/2005 у справі про права акціонерів ЗАТ).

Відповідно до частини другої статті 382 Цивільного кодексу України власникам квартири у дво- або багатоквартирному житловому будинку належать на праві спільної сумісної власності приміщення загального користування, опорні конструкції будинку, механічне, електричне, сантехнічне та інше обладнання за межами або всередині квартири, яке обслуговує більше однієї квартири, а також споруди, будівлі, які призначені для забезпечення потреб усіх власників квартир, а також власників нежитлових приміщень, які розташовані у житловому будинку.

Згідно зі статтею 19 Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29 листопада 2001 року №2866-III спільне майно співвласників багатоквартирного будинку складається з неподільного та загального майна. Неподільне майно перебуває у їхній спільній сумісній власності і не підлягає відчуженню, загальне майно — у спільній частковій власності.

Таким чином, на допоміжні приміщення багатоквартирного будинку поширюється правовий режим як спільної сумісної, так і спільної часткової власності, який передбачає особливий порядок здійснення правомочностей власника щодо володіння, користування і розпорядження. При цьому в законодавчому порядку не виокремлюються суб'єкти права спільної власності залежно від підстав набуття права власності на квартиру.

Правовим регулюванням відносин спільної сумісної власності в Україні визначаються особливості здійснення прав власників, виходячи з її правового режиму. Ці особливості полягають у різних формах реалізації відповідного права: при спільній сумісній власності — шляхом взаємного волевиявлення усіх співвласників, при спільній частковій власності — лише за волею власника відповідної частки, виділеної в натурі з майна, що є у спільній сумісній власності.

4. За законодавством України, допоміжне приміщення у дво- або багатоквартирному будинку, гуртожитку має своє функціональне призначення, яке полягає у забезпеченні експлуатації будинку та побутового обслуговування його мешканців. Під поняттям «мешканці» треба розуміти власників, співвласників, наймачів, орендарів окремих житлових і нежитлових приміщень будинку, які проживають у будинку і становлять визначене коло суб'єктів, які реалізують право спільної власності на окремий її об'єкт — допоміжні приміщення.

Крім того, таке функціональне призначення, як обслуговування дво- або багатоквартирного будинку, має і прибудинкова територія навколо нього, визначена актом на право власності чи користування земельною ділянкою.

> «Приватизація, купівля-продаж, спадкування, інші цивільно-правові угоди є однаковими юридично значимими підставами набуття права власності на квартиру».

З цього випливає, що допоміжне приміщення може бути розташоване і поза межами дво- або багатоквартирного будинку.

Виходячи з викладеного та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 51, 62, 66, 67, 69, 95 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

ВИРІШИВ:

1. В аспекті конституційного звернення положення пункту 2 статті 10 Закону України «Про приватизацію державного житлового фонду» від 19 червня 1992 року №2482-XII зі змінами необхідно розуміти так, що власники квартир дво- або багатоквартирних житлових будинків та житлових приміщень у гуртожитку, незалежно від підстав набуття права власності на такі квартири, житлові приміщення, є співвласниками допоміжних приміщень у будинку чи гуртожитку, технічного обладнання, елементів зовнішнього благоустрою.

2. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях України.

СВІТЛИНА НА ПАМ'ЯТЬ

Замовте своє фото

Якщо ви хочете придбати фотографії, опубліковані в рубриках «Момент істини», «Обличчя правосуддя» або на інших сторінках газети, а також замовити підбір фотографій з редакційного архіву, вам достатньо передзвонити по телефону (044) 537-34-33 (багатоканальний) і передати своє замовлення, вказавши номери «ЗіБ», в яких були опубліковані знімки.

Ціна одного фотознімка(13×18 см):
для фізичних осіб — 44,90 грн.,
для юридичних осіб — 59,90 грн.,
для суддів — 29,90 грн.

Для клієнтів, які купують 3 і більше фотознімків, — знижка 20%.
Кожне 10-е фото
в електронному вигляді — 1 грн.

Фотографії висилаються поштою протягом 5 днів після оплати або електронною поштою.

СПІВРОБІТНИЦТВО

20 років разом!

У зв'язку з ювілеєм «ЗіБ» кожна друга реклама — 1 гривня

З нагоди 20-ліття, яке наш тижневик відзначив у червні, редакція залишає до кінця року дію спеціальних пільгових умов для рекламного пакета.

До кінця 2011 року рекламодавці, які замовлять у виданні рекламний блок розміром не менш ніж 1/32 сторінки, отримають можливість лише за 1 грн. розмістити цей матеріал також і в наступному числі нашого тижневика.

У разі замовлення рекламної площі не менш ніж 1/4 полоси впродовж 2 тижнів на сайті «ЗіБ» (**www.zib.com.ua**) може бути розміщений банер рекламодавця. Вартість цієї послуги входить у вартість рекламного пакета.

Звертаємо увагу, що відтепер ви можете замовити також повноколірний рекламний блок, який розміщуватиметься на 1, 8, 9 та 16-ій сторінках видання.

Популяризуйтеся! Ви того варті!

Готові оригінал-макети мають відповідати таким умовам:
подаються у форматі «tif», «jpg» електронною поштою в заархівованому вигляді (обсягом до 10 Мб);
банер — 240x140 px;
фотоматеріали — не менш ніж 600 dpi.

Частина шпальти	Розмір блоку, мм (ш х в)	Площа блоку, см²	Ціна, грн.	Полоси 8, 9, 16 (колір), грн.
1	310x510	1580	15001,00	—
1/2	310x255	790	7501,00	15001,00
1/3	310x170	525	5001,00	10001,00
1/4	185x215	395	3751,00	7501,00
1/4	245x160	395	3751,00	7501,00
1/8	120x160	197	1875,00	3750,00
1/8	185x105	197	1875,00	3750,00
1/16	120x80	96	950,00	1900,00
1/32	57x84	48	480,00	960,00
1/32 колір на 1-й стор.	57x84	48	1921,00	—
1/64	57x42	24	240,00	—
Нестандартний блок	—	10	90,00	—

ПОДІЛ МАЙНА

Презумпція співвласності.

При визначенні частки кожного з подружжя повинна враховуватися сума паєнагромадження за час перебування в шлюбі

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

8 червня 2011 року **м.Київ**

Колегія суддів Верховного Суду України у складі:

головуючого — ПАТРЮКА М.В.,
суддів: ГУМЕНЮКА В.І., ЛУСПЕНИКА Д.Д., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., ЛЯЩЕНКО Н.П.,

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 6* до *Особи 7*, *Особи 8* про визнання співвласником квартири й визначення частки в ній, скасування реєстраційних свідоцтва та посвідчення, визначення порядку користування квартирою й зобов'язання не чинити перешкод у користуванні квартирою, за касаційною скаргою *Особи 6* на рішення Ленінського районного суду м.Вінниці від 9.07.2009 та ухвалу Апеляційного суду Вінницької області від 17.11.2009,

ВСТАНОВИЛА:

У жовтні 2004 року *Особа 6* звернувся до суду з позовом до *Особи 7*, *Особи 8* про визнання співвласником квартири та визначення частки в ній, скасування реєстраційних свідоцтва й посвідчення, визначення порядку користування квартирою та зобов'язання не чинити перешкод у користуванні нею.

На обгрунтування зазначав, що з січня 1987 року перебував з *Особою 7* у фактичних шлюбних відносинах, а з вересня 1987 року — в зареєстрованому шлюбі. Квартира за *Адресою 1*, в якій вони мешкали, отримана відповідачкою як членом ЖБК №76. Перший пайовий внесок сплачено нею в 1982 році. Проте повністю пайовий внесок був сплачений у вищезазначений період спільного проживання як за його особисті кошти в розмірі 2574 крб. 89 коп. (або 22,02 м^2), так і ними за спільні кошти як у період фактичних шлюбних відносин, так і в період зареєстрованого шлюбу. Вважав, що він має право на 1/3 частину спірної квартири, тому просив визнати його співвласником квартири на цю частку та скасувати реєстраційне свідоцтво на квартиру від 20.07.93, видане *Особі 7*, і реєстраційне посвідчення від 23.04.2007.

Крім того, вказував, що в травні 2004 року шлюб між ними розірваний, він користувався кімнатою площею 17,8 м^2, після цього колишня дружина подарувала спірну квартиру своїй дочці від першого шлюбу — *Особі 8*, вони замінили замок у вхідних дверях та перешкоджають йому користуватися квартирою.

Справа розглядалася судами неодноразово.

Останнім рішенням Ленінського районного суду м.Вінниці від 9.07.2009, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Вінницької області від 17.11.2009, у задоволенні позову *Особи 6* відмовлено.

У касаційній скарзі *Особа 6* просить скасувати ухвалені судові рішення, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права й порушення норм процесуального права, та ухвалити нове рішення про задоволення його позову в повному обсязі.

Відповідно до п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду до 15.10.2010 і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються Верховним Судом у порядку, який діяв до набрання чинності цим законом.

У зв'язку із цим справа підлягає розгляду за правилами ЦПК від 18.03.2004 в редакції, яка була чинною до змін, унесених згідно із законом від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів».

Касаційна скарга підлягає задоволенню частково з таких підстав.

Відповідно до вимог стст.213, 214 ЦПК рішення суду повинне бути законним і обгрунтованим.

Рішення є законним тоді, коли суд, виконавши всі вимоги цивільного процесуального законодавства і всебічно перевіривши обставини, вирішив справу у відповідності з нормами матеріального права, що підлягають застосуванню до цих правовідносин, а за їх відсутності — на підставі закону, що регулює подібні відносини, або виходячи із загальних засад і змісту законодавства.

Обгрунтованим визнається рішення, в якому повно відображені обставини, що мають значення для даної справи; висновки суду про встановлені обставини і правові наслідки є вичерпними, відповідають дійсності і підтверджуються достовірними доказами, дослідженими в судовому засіданні.

При ухваленні рішення суд зобов'язаний прийняти рішення, зокрема, щодо: наявності обставин (фактів), якими обгрунтовувалися вимоги і заперечення, та навести докази на їх підтвердження; наявності інших фактичних даних, які мають значення для вирішення справи; правовідносин, зумовлених установленими фактами. У рішенні суду обов'язково повинні бути зазначені встановлені судом факти і відповідні їм правовідносини.

Проте зазначені вимоги закону залишилися поза увагою суду, хоча на них звертав увагу Верховний Суд у своїй ухвалі від 5.11.2008, скасовуючи ухвалені у справі попередні рішення, вказівки якого відповідно до ст.338 ЦПК є обов'язковими для судів першої чи апеляційної інстанцій при повторному розгляді справи.

Суд узагалі належним чином не з'ясував характеру та суті заявлених позивачем вимог, норм права, якими вони регулюються, не дав належної правової оцінки зібраним у справі доказам.

Судом установлено, сторонами це не заперечувалося, що позивач із січня 1987 року перебував з *Особою 7* у фактичних шлюбних відносинах, а з вересня 1987 року — у зареєстрованому шлюбі, від шлюбу мають дочку, *Особу 1*, 1991 року народження.

Спірна квартира — трикімнатна ізольована квартира за *Адресою 1* — була отримана відповідачкою як членом ЖБК №76 у 1982 році.

Відповідно до стст.15, 17 закону «Про власність» у члена ЖБК виникає право власності на надану йому в користування квартиру при повному внесенні пайового внеску за неї. Тому в разі, коли право на пай, у зв'язку з повною виплатою якого виникло право власності на квартиру в будинку ЖБК, належало й іншим особам (другому з подружжя), останні із цих підстав набувають право власності на квартиру пропорційно їх частці паю в загальній сумі внесеного за квартиру пайового внеску.

Тобто питання визначення грошових сум, оплачених сторонами у вигляді пайових внесків, є механізмом для визначення частки кожного з колишнього подружжя в праві власності на квартиру.

Однак суд зазначених вимог закону не врахував і не з'ясував, який повний розмір пайового внеску за спірну квартиру, в якому порядку і ким вносився пай, яка сума паю була внесена сторонами в період шлюбу, коли повністю був погашений пай за квартиру, та не витребував у ЖБК відповідних документів про це, хоча вирішення цього питання має суттєве значення для правильного вирішення спору.

Сума паєнагромадження повинна враховуватися при визначенні в ній частки кожного з подружжя за правилами стст.22, 24, 28 КпШС.

Відповідно до ст.22 КпШС майно, нажите подружжям за час шлюбу, є його спільною сумісною власністю.

Відмовляючи в позові про визначення частки в праві на квартиру, суд виходив з того, що *Особа 6* не довів, що в період зареєстрованого шлюбу він сплачував пайовий внесок спільно з дружиною. При цьому суд не навів доказів, у силу яких спростовується презумпція спільності майна подружжя, передбачена ст.22 КпШС.

Крім того, згідно з ч.3 ст.61 ЦПК обставини, встановлені судовим рішенням у цивільній, господарській або адміністративній справі, що набрало законної сили, не доказуються при розгляді інших справ, у яких беруть участь ті самі особи або особа, щодо якої встановлено ці обставини.

На порушення вимог зазначених вище норм процесуального права суди не дали належної правової оцінки тому факту, що рішенням Ленінського районного суду м.Вінниці від 28.03.2004, яке набрало законної сили, встановлено, що пайові внески за квартиру сплачувалися сторонами як у період окремого проживання, так і в період фактичних шлюбних відносин та в період зареєстрованого шлюбу.

За таких обставин, які свідчать про те, що судові рішення ухвалені з порушенням норм матеріального та процесуального права, вони не можуть уважатися законними й обгрунтованими та відповідно до ч.2 ст.338 ЦПК підлягають скасуванню з передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись стст.336, 338 ЦПК, колегія суддів Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 6* задовольнити частково.

Рішення Ленінського районного суду м.Вінниці від 9.07.2009 та ухвалу Апеляційного суду Вінницької області від 17.11.2009 скасувати.

Справу передати на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

ЗЕМЕЛЬНІ СПОРИ

Розбіжності в конфігурації.

Скасування державного акта на право приватної власності на ділянку залежить від доведення незаконності рішення органу місцевого самоврядування

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

8 червня 2011 року **м.Київ**

Колегія суддів Верховного Суду України у складі:

головуючого — ЯРЕМИ А.Г.,
суддів: БАЛЮКА М.І., ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., ОХРІМЧУК Л.І., СЕНІНА Ю.Л.,

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 5* до *Особи 6*, Вишківської селищної ради Хустського району Закарпатської області про визнання недійсним державного акта на право власності на землю,

ВСТАНОВИЛА:

У лютому 2008 року *Особа 5* звернувся до суду з позовом до *Особи 6* про скасування державного акта на право приватної власності на земельну ділянку.

Зазначив, що 23.03.2007 між ним і *Особою 7* було укладено договір купівлі-продажу, за умовами якого він набув права власності на земельну ділянку площею 0,3 га, яка розташована в урочищі Черсевивдь.

На підставі вказаного договору купівлі-продажу він звернувся до товариства з обмеженою відповідальністю «Хуст — Земля Карпат» для виготовлення державного акта, однак йому стало відомо про те, що 24.10.2007 відповідачка отримала державний акт на право приватної власності на земельну ділянку площею 0,23 га, до складу якої ввійшла частина придбаної ним земельної ділянки.

Посилаючись на те, що державний акт на право власності на земельну ділянку, виданий 24.10.2007 *Особі 6*, є незаконним і порушує його право власності на належну йому земельну ділянку, після зміни позовних вимог просив визнати вказаний державний акт недійсним.

Ухвалою Хустського районного суду Закарпатської області від 28.03.2008 до участі у справі як співвідповідача залучено Вишківську селищну раду Хустського району Закарпатської області.

Рішенням Хустського районного суду Закарпатської області від 11.03.2009, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Закарпатської області від 18.06.2009, позовні вимоги *Особи 5* задоволено: визнано недійсним державний акт на право приватної власності на земельну ділянку площею 0,23 га для ведення селянського господарства, виданий *Особі 6*.

У касаційній скарзі *Особа 6* просить скасувати ухвалені у справі судові рішення й закрити провадження у справі, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права й порушення норм процесуального права.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Задовольняючи позовні вимоги *Особи 5*, суд першої інстанції, з висновками якого погодився й апеляційний суд, виходив з того, що під час виготовлення державного акта на ім'я *Особи 6* були порушені межові знаки та зменшено розмір належної *Особі 5* земельної ділянки, тому державний акт на право приватної власності на земельну ділянку, виданий відповідачці, слід визнати недійсним.

Проте з такими висновками судів погодитися не можна.

Судом установлено, що за договором купівлі-продажу від 23.03.2007 *Особа 5* набув права власності на земельну ділянку площею 0,3 га, яка розташована в урочищі Черсевивдь.

Відповідно до висновку управління Держаного комітету із земельних ресурсів у Хустському районі Закарпатської області від 9.12.2008 про наявність порушення та змін меж земельної ділянки, що належить на праві приватної власності *Особі 5*, у процесі проведення контрольних обмірів мірною стрічкою за даними технічних матеріалів (державних актів) установлено, що жодна зі сторін (довжин ліній), які є у державних актах *Особи 6*, *Особи 7* не збігаються з тими, що є в технічних звітах *Особи 5*.

Заперечуючи проти позовних вимог *Особи 5*, *Особа 6* посилалася на те, що за замовленням *Особи 5* виготовлена технічна документація, відповідно до якої конфігурація придбаної ним за договором купівлі-продажу земельної ділянки не збігається з конфігурацією, яка зазначена в самому договорі.

Згідно з ст.131 Земельного кодексу громадяни та юридичні особи, а також територіальні громади та держава мають право набувати у власність земельні ділянки на підставі міни, дарування, успадкування та інших цивільно-правових угод.

Укладення таких угод здійснюється відповідно до Цивільного кодексу з урахуванням вимог цього кодексу.

Відповідно до ч.1 ст.125 ЗК в редакції, чинній на час виникнення спірних правовідносин, право власності на земельну ділянку та право постійного користування нею виникає після одержання її власником або користувачем документа, що посвідчує право власності чи право постійного користування земельною ділянкою, та його державної реєстрації.

Згідно із ч.1 ст.126 ЗК право власності на земельну ділянку і право постійного користування земельною ділянкою посвідчується державними актами.

За змістом п.9 договору купівлі-продажу від 23.03.2007 зазначений договір є підставою для видачі власнику земельної ділянки державного акта на право приватної власності на земельну ділянку.

На порушення вимог стст.214, 215 ЦПК, суд першої інстанції на зазначені положення закону уваги не звернув, не визначився з характером спірних правовідносин і, належним чином не перевіривши доводів *Особи 6* про те, що за замовленням *Особи 5* виготовлена технічна документація, відповідно до якої конфігурація придбаної ним за договором купівлі-продажу земельної ділянки не збігається з конфігурацією, яка зазначена в самому договорі, дійшов передчасного висновку про незаконність державного акта на право приватної власності на земельну ділянку, виданого *Особі 6*.

Поза увагою суду першої інстанції залишилась і та обставина, що державний акт на право власності на земельну ділянку є правовстановлюючим документом, який видається на підставі рішення відповідного органу місцевого самоврядування, тому вимога про скасування державного акта на право приватної власності на земельну ділянку є похідною й залежить від доведеності незаконності рішення органу місцевого самоврядування, на підставі якого виданий оспорюваний державний акт.

Апеляційний суд, на порушення вимог стст.303, 315 ЦПК, вищезазначені вимоги закону залишив поза увагою, належним чином не перевірив доводів апеляційної скарги *Особи 6*, в ухвалі не зазначив конкретних обставин та фактів, що спростовують такі доводи, і залишив рішення суду першої інстанції без змін.

За таких обставин ухвалені у справі судові рішення підлягають скасуванню з передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції з підстав, передбачених ч.2 ст.338 ЦПК.

Керуючись стст.336, 338 ЦПК, колегія суддів Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 6* задовольнити частково.

Рішення Хустського районного суду Закарпатської області від 11.03.2009 та ухвалу Апеляційного суду Закарпатської області від 18.06.2009 скасувати, справу передати на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

ПЕРЕДПЛАТА

Аби завжди бути поінформованими, залишайтеся з нами!

61018

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС

Оформити передплату на газету «Закон і Бізнес» можна в будь-якому відділенні зв'язку України.

ТІЛЬКИ В «ЗіБ»:

— ексклюзивні інтерв'ю перших осіб судової системи, провідних юристів, адвокатів, науковців;
— практика Конституційного, Верховного та вищих спеціалізованих судів, роз'яснення, узагальнення, прецедентні рішення;
— звіти про засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів та Вищої ради юстиції;
— інформація про перебіг засідань парламентських комітетів;
— погляди суддів на проблеми судочинства, законодавчі новели тощо.

МАКСИМУМ ІНФОРМАЦІЇ — МІНІМУМ ЦІНИ

У разі оформлення передплати через редакцію ви заощаджуєте і час, і кошти. Вартість передплати газети «Закон і Бізнес» на 12 місяців 2012 року: для суддів, працівників органів юстиції, прокурорів, народних депутатів — 490,00 грн. *;
для фізичних осіб — 790,00 грн. *;
для юридичних осіб — 990,00 грн. *.
* Без вартості послуг банку.
При оплаті через відділення банків для зручності надайте касиру розрахунковий рахунок
ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес»: 2600400002637.

МИ ІНФОРМУЄМО ПЕРШИХ!

Щодо питань, пов'язаних із прийманням передплати, неотриманням чи несвоєчасним отриманням видань, дзвоніть по багатоканальному телефону (044) 537-34-33.

ЗаконоБізнес